



İşçi Sendikası | İcra Kurulu
Eğitim Çalışmaları

Qualizmove projesi sonuçları



Baştan aşağı dayanışma dolu bir Avrupa için İşçi Sendikası Eğitimi!

Ulusötesi politik eğitim ve öğretimin amaç ve hedefleri, stratejileri ve metodları





İşçi Sendikası | İcra Kurulu
Eğitim Çalışmaları

Qualizmove projesi sonuçları

Baştan aşağı dayanışma dolu bir Avrupa için İşçi Sendikası Eğitimi!

**Ulusötesi politik eğitim ve öğretimin amaç ve
hedefleri, stratejileri ve metodları**

IG Metall İcra Kurulu, İşçi Sendikası Eğitim Öğretim Çalışmaları Departmanı



Quali2move

Imprint

Editorial Desk

IG Metall Vorstand, FB Gewerkschaftliche Bildungsarbeit
Wilhelm-Leuschner-Straße 79, 60329 Frankfurt am Main
Bertin Eichler, Ulrike Obermayr, Tom Kehrbaum

Project title

Qualizmove – Development and dissemination of a labour-policy understanding of education in Europe

Editors

Claudia Kaczmarek, Tom Kehrbaum, Martin Roggenkamp

Authors

Tom Kehrbaum, Clemens Körte, Oskar Negt, Adam Ostolski, Martin Roggenkamp, Fernando Benavente Tendillo, Christine Zeuner

in cooperation with:

Liviu Apostoiu, Hasan Arslan, Mehmet Beseli, Mihaela Darle, Christopher Dreßen, Bettina Ellermann-Cacace, Geles Garcia, Cecilia Gostin, Ron Kelly, Marie Madden, Mary O'Brien, Isabelle Ourny, Pilar Mena, Concetta Sabine Mugavero, Bernd Overwien, Dorota Obidniak, Veronika Ostrogonac, Ferdije Rrecaj, Arne Schneider, Marija Varasimaviciene, Lina Varasimaviciene (geb. Strolaite), Luminita Vintila

Fotos

Christopher Dreßen

Setting and design

visualisierung & konzepte, Braunschweig













The Project “Qualizmove” is funded by the European Commission Directorate for Employment, Social Affairs and Inclusion within the framework of Industrial Relations and Social Dialogue (heading 04.03.03.01).

The sole responsibility lies with the author.

The Commission is not responsible for any use that may be made of the information contained herein.

Frankfurt/Main, December 2012

Partners in the project Quali2move

-  Berufsbildungswerk (bfw) – Germany
-  Birleşik Metal İş (BMI) – Turkey
-  Cartel ALFA – Romania
-  European Trade Union Institute (ETUI) – EU
-  IG Metall – Germany
-  Institute for the Development of Employees Advancement Services (IDEAS) – Ireland
-  Instituto de Formación y Estudios Sociales (IFES) – Spain
-  Österreichischer Gewerkschaftsbund (ÖGB) – Austria
-  Unification of Lithuanian Metalworkers' Trade Unions (Litmetal) – Lithuania
-  Związek Nauczycielstwa Polskiego (ZNP) – Poland

Dizin

Önsöz.....	5
Giriş.....	8
Bölüm 1	
Avrupa’da ulusötesi işçi sendikası eğitimi için niyet bildirisi	10
Bölüm 2	
Krizin pençesindeki Avrupa?(Oskar Negt)	13
Bölüm 3	
Avrupa entegrasyonu krizi ve toplumsal mücadeleler (Adam Ostolski)	20
Bölüm 4	
Eğitin Avrupa’yı bu krizden dışarı! (Tom Kehrbaum)	28
Bölüm 5	
Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi (Christine Zeuner)	43
Bölüm 6	
İşçi sendikası eğitim öğretimi yoluyla bir Avrupa toplumsal bilincinin teşviki (Martin Roggenkamp).....	55
Bölüm 7	
Kültürlerarası politik eğitim ve öğretim metodları (Clemens Körte/Fernando Benavente Tendillo)	64
Bölüm 8	
Avrupa’da işçi sendikası eğitim öğretim stratejilerinin bir karşılaştırması (Martin Roggenkamp/Tom Kehrbaum)	75
Bölüm 9	
Sözlük	86
Sonuç	
İleriye bakış	88
Ek	
Kültürlerarası Eğitim Öğretim Metodları	91
Yazarlar	107
Kuruluş açıklaması	108
Yayınlar	109





Önsöz

Krizler her zaman sosyal öğrenim gereksiniminin altını çizerler. Zaten amacın Avrupa'yı sürdürülebilir bir şekilde krizden çıkartmak olduğu bir durumda, yüksek statüye sahip eğitim ve öğrenim ihtiyacının tartışma götürmez olmasının nedeni budur. Krizden ne gibi sonuçlar çıkarmamız gerektiği ve Avrupa'nın krizden çıkmasına yardımcı olacak eğitimin ne tür bir eğitim olması gerektiği gibi konularda henüz kesin cevaplar olmasa bile, krizin üstesinden gelebilmek için kullanılacak stratejilere eleştirel becerisi olan bir Avrupa toplumunun katılımının ve desteğinin gerekli olduğu kesindir. Bu çizgiler üzerinde Avrupa'nın gidişatında dayanışma ruhuna dayalı bir değişikliğe önyak olmak Quali2move projesinin üstlendiği bir görevdir.

Krizin üstesinden gelebilmek için politik stratejiler

Modern Avrupa'nın bugüne kadar karşı karşıya kaldığı en büyük ekonomik krizin tam ortasında ve üye ülkelerde yaşanan çeşitli aksamalar ve çalkantılar arasında, Avrupa Konseyi 2010 yılında yeni Avrupa 2020 Stratejisini kabul etmiştir ki bu strateji Avrupa'yı gelecek için doğru istikamete çevirmeyi hedeflemektedir. Bu yeni strateji, 2010 Lizbon Stratejisini değiştirmiştir ki o strateji Avrupa'yı "dünyanın en bilgi dolu, rekabete açık ve dinamik bölgesi"¹ yapmayı hedeflemişti. Böylelikle Avrupa Birliği üyesi devletlerin "kalıcı ekonomik büyüme, daha çok ve daha iyi iş olanakları ve daha iyi sosyal uyum"a sahip olmaları öngörülmüştü (a.g.e.).

Bu hedefin çok iyimser bir niyet bildirisi olduğu, Avrupa'nın ortak yararının gelecekteki bütün gelişimini dar bir ekonomik perspektife sıkıştırdığı ve böylelikle Avrupa'yı bir tür "işletme modeli" haline getirdiği artık ispatlanmıştır. Mevcut kriz göstermiştir ki, bu ekonomik ilkelerin hakimiyetinde toplumsal alanda yapılabilecek pek bir şey kalmamış, demo-

kratik kuvvetlerin tam kapasitelerine ulaşabilmeleri mümkün olmamıştır.

Demokrasinin halkın iradesine gereksinimi vardır

Ekonomi ortak yararın sosyal gelişimi hedefine yönelik bir araç olmalıdır. Toplumların politik şartları, geniş demokratik süreçler çerçevesinde tasarlanan ekonominin ne derece adil ve toplumsal olduğu kriteri çizgisinde değerlendirilmelidir. Hollandalı tarihçi Geert Mak bu konuyla ilgili olarak bizi uyarmaktadır:

"En önemli şey Avrupa'da siyasete ve demokrasiye yeniden öncelik verilmesidir." (Mak 2012, s. 142)

Mak'a göre (a.g.e.), Avrupa'nın dehşet içinde kaldığı bu şok durumundan çıkabilmemiz için, "biz Avrupalı vatandaşların bir şeyler istememiz gerekir. Aslında problemin bir bölümü de budur. Açıkça söylemek gerekirse, bizler bunun ne anlama geldiğini unutmuş bulunuyoruz."

Bu açıdan Mak "Quali2move" projesinin başlangıç noktasını ve konusunu en iyi şekilde tarif etmiş oldu. Proje, Avrupa'da sosyal bilincin eğitim yoluyla nasıl canlandırılabilirliği sorusuna cevap aramaktadır. Bu öyle bir bilinçtir ki, bir yandan biz Avrupalıları teşvik edip krizin sebeplerini değerlendirmemizi ve bundan doğru sonuçları çıkarmamızı mümkün kılarken diğer yandan da dayanışma ruhu içinde, Avrupa'nın geleceği için yeni yollar bulmamızı da mümkün kılmaktadır.

Çalışma ve yaşam dünyası: Avrupa'da demokratik öğrenimin temelleri

Sözü edilen yolların yeniden yaratılması gerekmemektedir çünkü onlar zaten hep vardı. Avrupa'da işçi sendikası eğitimi sanayileşmenin ilk günlerinden beri Avrupalıların günlük çalışma ve yaşamlarına direk olarak bağlanmıştır ve yüz yıldan fazla bir zamandır insanların gerçek anlamda sosyal ilişkilerine şekil vermeye yardım etmektedir.

¹ http://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_de.htm



Bu tecrübe Avrupa’da yapılan demokratik öğrenim tartışmalarında genellikle önemsenmez ya da görmezden gelinir. İşçi sendikası eğitimi içeriği, metodları, kavramları ve araçlarıyla paha biçilmez bir öğretim zenginliği ve pedagojik bilgi birikimi ve metodlarını sunar ki bunlar krizin üstesinden gelmede temel önem arz eder. Biz Avrupa’da birliğin, entegrasyonun anahtarının burada bulunacağını görüyoruz çünkü bu entegrasyon sadece ekonomik, sosyal ve politik alanda olabilir. Avrupa’nın seyrini, Avrupa 2020 stratejisinin başarmayı hedeflediği türde dayanışmaya dayalı, kapsamlı, sürdürülebilir ve sosyal bir ekonomiye doğru değiştirebilmeyi mümkün kılacak tek çözüm, insanları eldeki işin tasarımına kapsamlı şekilde dahil eden bir politikadan başka bir şey olamaz.

Avrupa 2020 Stratejisi »büyüme« tam merkeze yerleştirmiştir. Bu büyümenin “akılcı, sürdürülebilir ve birleştirici”² olması gerekmektedir. Gençliğin hareket kabiliyetini teşvik eden bir program (Youth on the Move³) başlatılmaktadır ve politikacılar bunu kabul etmişlerdir. Bir alıntı yapacak olursak: “Avrupa seviyesinde ... genel ve mesleki eğitim bugünün bilgi temelli toplumunun ve ekonomisinin oluşturulmasında hayati önem taşır”⁴. Bu nedenle, “AB stratejisi ... ülkeler arasında işbirliği ve karşılıklı öğrenme konularına önem vermektedir” (a.g.e.).

Avrupa’da kendi geleceğini tayin etme, yönetime katılma ve dayanışmanın gerçekleştirilmesi

“Qualizmove” projesinde yedi Avrupa ülkesinden gelen ortaklar dayanışma ruhu içinde öğrenime genel, sosyal ve politik açıdan yaklaşımlara odaklandılar. Amaçları dayanışmaya dayalı demokratik eğitim için ortak bir Avrupa modeli geliştirmek üzere bilgi ve tecrübeyi ulusötesi bir alanda biraraya getirmektir. Aynı şekilde, çalışma, eğitim ve sosyal ortak

yararla ilgili konular Avrupa boyutunda ve eylem temelli bir bakış açısından incelendi ve irdelendi.

Dolayısıyla, “Qualizmove” projesinin bu el kitabında sunulan sonuçları Avrupa 2020 Stratejisi’nde açıkça belirtilen amaç ve hedeflerle içi içe geçmiş kadar benzerlik sunmaktadır. Sözü edilen hedeflere hem Avrupa seviyesinde hem de ulusal seviyelerde ulaşılabilmesi için bu projenin sonuçları dikkate alınmalıdır. Sonuçlar aynı zamanda Avrupa 2020 Stratejisi için kapsamlı bir demokratik görünüş geliştirilmesine de katkıda bulunma kapasitesine sahiptir. Politik eğitimin, Avrupa’da demokratik ortak yararın gelecekte daha çok ulusötesi seviyede ve katılımcı bir yaklaşımla geliştirilebilmesinin bel kemiği olarak, geliştirilmesi gerekir. Avrupa’daki krizden çıkışın sürdürülebilir, sosyal yollarının bulunması ancak bu şekilde mümkündür ve Avrupa’nın demokrasideki eksiklikleri sadece bir Avrupalı kimliği ile gerçek uygulamalarda kuvvetli kökleri olan bir kamuoyu ile giderilebilir.

² http://ec.europa.eu/education/focus/focus479_de.htm

³ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=de&catId=950>

⁴ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/framework_de.htm



Projeye katılan herkese gösterdikleri dayanışma ve ortak bir Avrupa geleceği için yaptıkları yüksek motivasyonlu ve profesyonelce çalışmalar için teşekkür ederiz.



Bertin Eichler

IG Metall İcra Kurulu, Mali İşler
Sorumlusu



Ulrike Obermayr

IG Metall İcra Kurulu, İşçi
Sendikaları Eğitim ve Öğretim
Çalışmaları Başkanı



Tom Kehrbaum

IG Metall İcra Kurulu,
Qualizmove Proje Lideri ve
Uluslararası Eğitim ve Öğretim
Sorumlusu



Giriş

İşçi sendikası eğitim çalışmalarının esas hedefleri arasında eleştirel olarak politik yargıda bulunabilme becerilerinin ve sosyo-ekonomik farkındalığın teşvik edilmesi vardır. Aynı zamanda, işçi sendikası eğitimi direk olarak öğrenenlerin günlük tecrübeleri üzerine inşa edilir. Aynı şekilde, işçi sendikası hareketi tarihi olarak ulusötesi kökleri olan bir kimliğe sahiptir. Bu nedenle, işçi sendikası eğitimi bir Avrupa halkının ve böylelikle de Avrupalı kimliğinin tesisine önemli ve gerekli katkıda bulunabilir.

Bu maksatla, işçi sendikası eğitimine Avrupa boyutu kazandırılması gerekmektedir. İşçi sendikası eğitiminin Avrupalılaştırılabilmesinin önündeki, deyim yerindeyse, güçlüklerden bir tanesi programların ve işçi sendikası eğitim kurumlarının ağırlıklı olarak ulusal, bölgesel, sektörel ve yerel seviyede kurulu olmalarıdır. Her ne kadar Avrupa İşçi Sendikası Enstitüsü ETUI-REH işçi sendikası üyeleri için verilen işçi sendikası eğitiminin Avrupalılaştırılmasına odaklanan işçi sendikası çalışanları için Avrupa programları sunsa da, işçi sendikası eğitim kurumları tarafından her bir AB ülkesi içinde sunulan programlar, her ne kadar kantitatif olarak çok daha önemli olsa da, farklı köklü geleneklerinden, farklı ilgi sunum yapılarından ve farklı eğitim amaç ve hedeflerinden dolayı, eğitim anlayışları, içerik ve kullandıkları pedagojik metodlar açısından birbirlerinden köklü farklılıklar göstermeye devam etmektedir. Bu da işçi sendikası eğitim çalışmalarının Avrupalılaştırılması için harekete geçilmesine gereksinim olduğu anlamına gelmektedir (Bridgford/Stirling 2007).

Yedi AB ülkesi, Avrupa seviyesi ve Türkiye'den gelen işçi sendikaları ve işçi sendikası eğitim kurumları bu zorlu görevi bir IG Metall projesi olan *Qualizmove – Emek-Politikasının Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması Avrupa'da Eğitim Anlayışı adlı proje çerçevesinde üstlendiler*. Proje, *Çalışma İlişkileri ve Sosyal Diyalog* programı çerçevesinde AB'den finansal destek almıştır. Beş çalıştayda ve bu çalıştaylar arasında yer alan çalışma evrelerinde eğitim kurumlarının ve sendikaların

temsilcileri kendi eğitim anlayışları üzerine birbirleriyle yoğun ve karşılıklı görüş alışverişinde bulundular. Buna dayalı olarak temsilciler ortak bir Avrupa eğitim yaklaşımı geliştirdiler ve öğrenenlere yönelik Avrupalı kimliğini ve eleştirel politik yargıda bulunabilme becerilerini teşvik eden ve böylelikle sosyal farkındalığa dayalı demokratik bir topluma katkıda bulunacak uygun eğitim hedefleri, içerikleri ve metodlarını tayin ettiler.

Yedi AB ülkesi, Avrupa seviyesi ve Türkiye'den çeşitli eğitim gelenekleri, hedefleri ve metodları projenin ürettiği sonuçlara katkıda bulundu. Bu sonuçlar böylelikle politik eğitim gayesiyle bir Avrupa işçi sendikaları anlayışı ve stratejisinin daha da geliştirilmesi için iyi bir temel oluşturmaktadır.

Bu el kitabı projenin sonuçlarını sunmakta ve bunların nasıl oluştuğunu anlatmaktadır. Kitabın tek gayesi eğitim kurumlarının ve öğrenenlerin Avrupa'daki işçi sendikalarının çeşitli politik eğitim gelenek ve kültürleri hakkındaki yoğun alışverişe katılımlarını sağlamaktır. Kitap ayrıca bir teşvik niteliğindedir ve diğer Avrupa ülkelerindeki eğitim kurumlarının Avrupa politik eğitimi konusunda ortak bir anlayış kazanabilmelerini ve kendi eğitim hedefleri, gelenekleri ve metodlarıyla katkıda bulunarak söz konusu eğitim anlayışının (daha da) geliştirilmesine aktif olarak katılabilmelerini kolaylaştırmaktadır. Bunun nedeni, nasıl ki Avrupa, çeşitli ülkelerinin kültürlerinin çeşitliliği sayesinde zenginleşiyor, Avrupa'daki politik eğitimin Avrupa'daki öğrenenlerin günlük ve eğitimsel deneyimlerinin çeşitliliğini dikkate alması gereğidir. Son olarak, Avrupa bağlamında politik eğitime uygun eğitim stratejilerini ve metodlarını özetliyor olmasından dolayı bu el kitabının eğitim etkinliklerinin gerçekleştirilmesinde yardımcı olarak faydalı olması da öngörülmektedir.

Bu el kitabı üç bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde projenin ürettiği en önemli sonuç anlatılmaktadır: proje ortakları tarafından



yayınlanan ve ortakların eğitim hedefleri, güçlükleri içerik ve metodları ile ilgili ortak anlayışlarını özetleyen ortak bildiri (bölüm 1). Bunu takip eden ikinci bölümde Avrupa'daki politik eğitimin gereksinimleri ve karşı karşıya olduğu zorluklarla ilgili teorik görüşler mevcuttur: *Oskar Negt* Avrupa'daki mevcut krizi geniş bir çerçevede irdeliyor ve bundan hareketle işçi sendikaları ve eğitim için gerekli eylemleri tespit ediyor (bölüm 2). *Adam Ostolski* Avrupa krizini Polonyanın bakış açısından irdeliyor ve eylem için olası seçeneklerin üzerinden geçiyor (bölüm 3). Bu bölümlerin her ikisi de adı geçen uzmanların projenin son etkinliği sırasında Berlin'de yaptıkları sunumlardan kaynaklanmaktadır. Sonra *Tom Kehrbaum* tarihi-beşeri bilimler perspektifinden bakışla eğitimle krizin üstesinden gelmek için verilen gayretleri incelemektedir ve bunu kullanarak ulusötesi eğitimde öğrenim süreçlerinin temellerini öngörmektedir (bölüm 4). Vatandaşlığın farklı anlayışlarına dayalı olarak *Christine Zeuner* politik eğitim için çeşitli kavram ve stratejiler sunmakta ve politik eğitimin kavramsallaştırılmasıyla ilgili olan en önemli boyut ve özellikleri anlatmaktadır. Bu kalıp, projede Avrupa eğitim yaklaşımının temeli görevini görmüştür (bölüm 5).

Üçüncü bölüm projenin en önemli sonuçlarını içermektedir. *Martin Roggenkamp* öncelikle projenin stratejisini tanıtıyor ve işbirliği içinde yapılan çalışmayı tanımlıyor (bölüm 6). Projenin ürettiği önemli sonuçlardan bir tanesi proje ortaklarının çeşitli eğitim yaklaşımlarının mukayeseli sunumudur ki bu sunum proje çerçevesinde eğitim kurumları arasında gerçekleşen alışverişe dayanmaktadır. Avrupa'daki işçi sendikalarının eğitim faaliyetlerinin mukayeseli sunumu *Martin Roggenkamp* tarafından da sunulmaktadır (bölüm 8). Avrupa politik eğitimi mümkün oldukça ulusötesi, kültürlerarası içerikler geliştirmeyi hedefler. Bu durum eğitim metodlarına özel gerekliliklerin uygulanması gereksinimini doğurur. Proje çerçevesinde kültürlerarası politik eğitime uygun belirli eğitim metodlarının geliştirilip denemeye tabi tutulmasının nedeni de

budur. Bunlar bölüm de *Fernando Benavente* ve *Clemens Körte* tarafından sunulmuştur. Proje çalışmaları sırasında özellikle eğitim alanında değişik diller arasında çok az sayıda ortak terminoloji olduğu görülmüştür. Bu nedenle eğitim kurumları arasında gerçekleştirilen bilgi alışverişleri sırasında kilit önemde ortak kavramların tespiti ve bunların tanımlanmasının gerektiği anlaşılmıştır. Bu çalışma neticesinde küçük ölçekte bir sözlük oluşturulmuştur. Bu sözlük bölüm 9 de görülebilir. Son olarak, birçok kültürlerarası genel eğitim metodları proje sırasında denenmiş ve diğer eğitim kurumları tarafından kültürlerarası eğitim etkinliklerinde kullanılabilmesi için bir arada toplanmıştır.

Yayınlar

- Bridgford, Jeff; Stirling, John (2007): Trade union education in Europe – Some latest developments. in: International Labour Office (ILO) (ed.) (2007): Strengthening the trade unions: The key role of labour education. Labour Education 2007/1-2,, No. 146-147, pp. 65 – 70.
- Mak, Geert (2012): Was, wenn Europa scheitert, München.
- Negt, Oskar (2012): Gesellschaftsentwurf Europa. Plädoyer für ein gerechtes Gemeinwesen, Göttingen.

Bölüm 1

Avrupa’da ulusötesi işçi sendikası eğitimi için niyet bildirisi

İşçi sendikaları eğitiminin Avrupa boyutu kazanmasıyla birlikte sekiz ülkenin işçi sendikaları ve eğitim vasıtaları 2011-2012 dönemi boyunca QualizMove adı verilen AB projesi çerçevesinde bir araya geldiler. Proje ortakları Avrupa İşçi Sendikaları Enstitüsü (European Trade Union Institute – ETUI) tarafından desteklendiler. ETUI Avrupa İşçi Sendikaları hareketinin bilgi, yetkinlik ve kimlik gibi alanlarda kuvvetlendirilmesinde vazgeçilmez bir rol oynamaktadır.

Newton Projesinin¹ Mesleki Eğitim ve Öğretim Bildirisine dayalı olarak, QualizMove² proje ortakları işçi sendikaları siyasal eğitimi ile ilgili ortak dayanak ve hedefleri daha da ayrıntılandırıdılar. Aşağıda imzası bulunanlar, işçi sendikası eğitimine finansal fon sağlayan Avrupa işçi sendikalarını ve enstitülerini burada sözü edilen eğitim stratejisini desteklemeye ve kendi olanakları dahilinde ve kendi kültürel, tarihi ve sosyo-politik bağlamlarını dikkate alarak, eğitim çalışmalarında hayata geçirmeye çalışmaktadır.

Katılım ve ilginin teşviki yoluyla Avrupa’nın demokratikleştirilmesi

İşçi sendikası eğitimi gençlik ve yetişkin eğitiminin önemli bir direğidir. Hemen hemen bütün Avrupa ülkelerinde işçi sendikası eğitimi kendi kendine örgütlenme ve genel eğitim sistemini ilgi odaklı olarak destekleme gibi kuvvetli bir geleneğe sahiptir. İşçi sendikası eğitiminin çalışanlarını çalıştıkları şirketlerde ve toplum içinde etkin olmaya teşvik etmek gibi bir hedefi vardır. İşçi sendikaları ve eğitim ortakları bu hedefe yönelik olarak örgün eğitim sistemlerinin sunmakta olduklarının ötesine giden eğitim programları geliştirmektedir. Bundan gaye, hem kişinin eleştirel irdeleme gücünü hem de öğrenmekte olanın güç ve öz güvenini teşvik etmek ve böylelikle şirketin ve toplumun gelişimine, dayanışma anlayışının etkin olduğu bir şekil vermektir.

Örgün eğitim sosyal ve politik katılımın, şirket içi ve emek piyasası katılımının, ve aynı zamanda toplumsal, politik ve eğitim sistemlerine katılımın vazgeçilmez bir ön koşuludur. İşçi sendikası eğitim çalışmalarının örgün eğitimin üstüne inşa edilerek sözü edilen sahalara katılımı teşvik etmesinin nedeni de budur. Eğitim programları vasıtasıyla ve becerilerin geliştirilmesine yönelik gayretleriyle, işçi sendikası eğitimi sosyal haksızlıkla mücadele etmeyi ve hem genel olarak katılımı hem de karar mekanizmasına katılımı mümkün kılmayı hedeflemektedir. Böylelikle de Avrupa’da ulusötesi demokratikleşme süreci için yeni fırsatların önünü açmaktadır.

Dayanışma: eğitimde kilit ilkelere birisi

Avrupa’da eğitim sistemleri finans kaynaklarındaki kesintilerden ve eğitim programlarına ulaşım ile ilgili kısıtlamalardan dolayı zarar görmektedir. Eğitim alanlarında yapılan özelleştirmeler ve politik düzenlemeler aynı zamanda eğitimde gittikçe büyüyen eşitsizlikleri de beraberinde getirmektedir. Öğrenenler arasındaki rekabet hızlanmakta ve bu durum demokrasinin temeli olan dayanışma ilkesine dayalı işbirliği davranışlarının öğrenilmesine engel olmaktadır.

Aynı zamanda, insanları mesleki ve sosyal bağlamda dışlayan rekabet, demokrasiyi tehdit etmekte ve dayanışmaya engel olmaktadır. Demokratik bir toplum oluşturmak istiyorsak sözü edilen süreçlerin durdurulması ve radikal olarak değiştirilmesi gerekmektedir. Eğitim ve sivil katılım, sadece insanları çalışabilir hale getirmekten ibaret değildir. Biz ekonomik ve toplumsal işlerin katılım ve ilgi ile iç içe olduğu, öncelikle politik toplumu desteklediği ve ikincil olarak da insanların toplumsal bilinçlilik temelinde kişisel-kültürel gelişmelerini teşvik ettiği görüşündeyiz. İşçi sendikası eğitimi uzun yıllardır eğitimde rekabeti değil işbirliğini uygulamaktadır ve böylelikle şu anda ulusötesi seviyede genişlemekte olan sosyal alanlarda demokratik eylemi cesaretlendirmektedir. Avrupa’daki

1 www.newton-project.eu

2 www.qualizmove.eu



mevcut krizin bir okul dışı eğitim ve yaşam boyu eğitim olan işçi sendikası eğitiminin önemli rolünün altını çizmesinin nedeni de budur.

İşçi sendikası eğitim çalışmaları işbirliği ilkesine dayalıdır ve dayanışmayı, öğrenme sürecinin teori ve pratiğine yansıyan temel değer olarak değerlendirmektedir. Ortak ekonomik ve sosyal çıkarlarla ilgili farkındalık pratik bir süreç olan ortak öğrenim çerçevesinde teşvik edilmektedir. Bu durum dayanışmaya dayalı eylem için gerekli temeli oluşturur. Kavramsal ve metodolojik olarak işçi sendikası eğitim çalışmaları konu odaklı bir yaklaşımı takip eder. Bu yaklaşım bilginin sadece aktarılması uygulamasından farklılıklar gösterir ve katılımcıların aktif ve sosyal olarak öğrenen kişiler olduklarını kabul eder. Metodlar ortak tartışma ve bulgu yoluyla bağımsız öğrenim süreçlerini olası kılar.

Eleştirel eğitim yaklaşımı

Politik-kurumsal Avrupa ve aynı zamanda çok uluslu şirketler aldıkları kararlarla değişik ülkelerde yaşayan Avrupalıların çalışma ve yaşam şartları üzerinde büyük etkiler yaratmaktadırlar. Bugün Yunanistan, İspanya, Portekiz, İrlanda ve İtalya gibi ülkelerde tecrübe edilmekte olan dramatik derecede olumsuz neticelere meydan vermemek için, sadece ulusal seviyede politik mücadelelerle sınırlı kalmayan ve ulusötesi tartışmaları da başlatan, eleştirel bir halka gereksinimimiz vardır. Bu sebeple, Avrupa'yı saran çok yönlü kriz, çalışan odaklı bir eğitime gereksinim olduğunu ortaya çıkarmıştır. Eğitim yoluyla politik ve ekonomik gelişmeye yönelik ortak ve eleştirel bir farkındalığın hem ulusal hem de Avrupa çapında teşvik edilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle, işçi sendikası eğitim çalışmaları eleştirel bir yaklaşım temelindedir. Bir yandan yönetim mekanizmaları eleştirel bir açıdan irdelenmekte bir yandan da katılımcıların sosyal gelişmeleri ve egemen yorum kalıplarını eleştirel bir

açıdan inceleyip kendi vargılarını uygulamaya sokmaları olası kılınmaktadır. Değişik düşünce şekillerine saygı, aynı zamanda insan alışverişi için gereken temeli oluşturur. Eğitime eleştirel yaklaşım dayanışma, demokrasi, eşitlik, sosyal adalet ve adil olma kavramlarında dışa vurulan fikir ve değerler üzerinde yaşam bulur. Eğitim süreçlerinde kullanılan içerik ve metodlar bu değerler temeline dayandırılmıştır.

Avrupalı kimliğini teşvik ederek Avrupa'da politik ve toplumsal gelişme

Avrupa'daki işçi sendikaları politik ve sosyal birliği geliştirmek için parasal ve ekonomik temellerine ilave olarak ulusötesi demokratikleşme süreçlerini şekillendirmek zorundadır. Avrupa işçi sendikaları yaptıkları eğitim faaliyetleri sayesinde Avrupa'nın gidişatını dayanışma anlayışına dayalı olarak değiştirmektedir. İşçi sendikası eğitim çalışmalarının ortak bir anlayışa sahip olması ve en başta ortak içerik, strateji, ve metodların geliştirilmesine yönelik çağrısıyla Quali2Move, sözü edilen istikamette büyük bir adım atmaktadır.

Aşağıda imzası bulunanlar sözü edilen ortak eğitim anlayışı temelinde ve kendi olanak ve becereleri çerçevesinde, çalışanlar ve onların çıkar temsilcileri arasında bir Avrupa sosyal bilinci ve eylemle alakalı becerileri geliştirme görevini üstlenmektedirler. Bu sosyal eğitim sürecinin hedefi, gerek çalışma hayatının ve gerekse genel olarak hayatın gerçekleriyle alakalı olarak, çalışanlar arasında gerçek etkisi olan bir Avrupalı kimliği oluşturmaktır. Bu kimlik, ortak ekonomik, sosyal ve hem mesleki hem de kişisel bazda, kültürel çıkarları tanır ve bu anlayışa dayalıdır.



Aşağıda imzası bulunan sendikalar, mevcut politikaları değiştirmek ve dayanışma, adillik ve sosyal adalet temeline dayalı bir Avrupa oluşturabilmek için, burada belirtilen ve işçi sendikası eğitim çalışmalarının vurguladığı ilkelerle ilgili alışverişi, müzakereyi ve bu ilkelerin daha da yayılmasını teşvik edecek projeler geliştirecektir.

Berlin, 29 Kasım 2012

İmza sahipleri:

Berufsbildungswerk (bfb), Almanya

Birleşik Metal İş, Türkiye

Cartel ALFA, Romanya

Industriall (European Trade Union), AB

European Trade Union Institute (ETUI), AB

IG Metall, Almanya

Institute for the Development of Employees
Advancement Services (IDEAS), İrlanda

Instituto de Formación y Estudios Sociales (IFES),
İspanya

Österreichischer Gewerkschaftsbund (ÖGB), Avusturya

Unification of Lithuanian Metalworkers' Trade Unions
(Litmetal), Litvanya

Związek Nauczycielstwa Polskiego (ZNP), Polonya



Bölüm 2

Krizin pençesindeki Avrupa?

29 Kasım 2012 tarihinde projenin son etkinliği sırasında yapılan konuşmanın yayınlanmamış metni

Oskar Negt

Bugün burada size bu konuşmayı yapıyor olmaktan dolayı biraz da olsa utanıyorum, çünkü ben bu projeye, aktif olmak bir yana dursun, pasif olarak bile katılmadım. Dolayısıyla, ayrıntılı bilgi sahibi olmadığım bir proje ile ilgili olarak sizlere konuşma yapmam için aldığım ve onur duyduğum davet bana ulaştığında biraz şaşkırdım. İşte bu nedenle, bu fırsatı kullanarak, Avrupa'ya daha geniş bir açıdan bakmak istiyorum.

Şu anda karşı karşıya olduğumuz kriz durumu nedir? Benim birçok yönetici ve küçük ve orta ölçekli işletmelerden şahıslarla yapmış olduğum tartışmalar her seferinde aynı noktayı işaret ediyor: hiç durmadan krizden söz ediyorsunuz ama biz kriz filan görmüyoruz, özellikle Almanya'da hiç görmüyoruz. 100 milyar Avroluk dış ticaret fazlamız var ve tümüyle baktığımızda mal ve hizmetlerle ilgili trafik, olması gerektiği gibi işliyor. Ekonomik açıdan bakacak olursak, daimi bir ekonomik patlama içinde yaşıyoruz; bu en azından orta Avrupa'da böyle.

Peki, o zaman bu bağlamda kriz ne anlama geliyor? Yoğunlukla aksamalar ve koparılmış bağlantılar üzerine odaklanan bir sosyal durum var, aklımda canlanan. Koparılmış bağlardan kastım 20 yıldır süre gelen neo-liberalizm dönemidir – ki bu gibi şeylerin hazırlığı yıllarca sürer – ve bu dönem dalga dalga gelen kişiye indirgeme, kişiselleştirme çalışmaları, insanların toplumu bir arada tutan ortak yararın yok edilmesine yardım etmelerine sebep olmuştur. Ortak yarar anlayışı ve bu anlayışın yaşatılması gereksinimi insanların akıllarından yok edilememiştir ama zarara uğratılmıştır. Benim bu ortak yarara doğru gerçek sorumluluğumun ne olduğuna dair sorunun cevabı ile ilgili görüşüm, eğitim çalışmalarını da gittikçe artan bir şekilde ön plana çekmek gerektiğidir. Ortak yararlar ilgili pek çok şeyin zaten yan planda ya da kenarda yapıldığını da söyleyebiliriz tabii, örneğin, gönüllü çalışmalar vasıtasıyla. Alman üniversitelerinde çalışmakta olan çalışanların yarısı gönüllü olarak, ücret almadan çalışmaktalar. Üstelik yaşlılara hemşirelik hizmetleri ve çevrenin korunmasıyla ilgili işler çoğu yerde toplumumuzun resmi iş alanı içine girmemektedir ki



bundan anlatılmak istenen bu işlerin gönüllü işler sahasına dış kaynaklandırılmış olduklarıdır.

Kısaca krizin benim için ne anlama geldiğini tanımlamak istiyorum. Ben eski değerlerin, standartların ve gereksinimlerin sorguya maruz kalmadan kabul edilmediği bir kriz durumuyla karşı karşıya olduğumuza inanıyorum. Bundan anlatmak istediğim bu değerlerin yeni jenerasyonlara aktarılmasının zor olduğu, yeni değer ve standartların henüz mevcut olmadığı ve arayışların halen devam etmekte olduğudur. Şehirlerin tasarlanmasıyla ilgili yeni yollar, yeni yörgümler için daimi bir kültürel arayış içindeyiz ve insanların insanlara karşı sorumlulukları da dahil olmak üzere, ortak yarar için yeni sorumluluklar arayışı içindeyiz. Ben buna kültür erozyonu krizi diyorum. Siyasi partilere olan eski bağlılıklar artık garanti edilememektedir. Avrupa'daki hiçbir parti geleneksel tabanına güvenememektedir. Almanya'da Pirates'in birden bire %10'un üzerinde oy aldığına ve sonrasında pike yaparak burun üstü yere çakıldığına tanık olmak mümkündür. Bu, daha çok, bağlılıkların fırladık gibi dönerek sürekli yer değiştirdiği bir yapıyı işaret etmektedir.

Peki, Avrupa'da eski bağların, değerlerin artık sorgusuz kabul görmediği, yenilerinin henüz bunların yerine oturmadığı ve nüfusun büyük bir kısmının böyle bir arayış içinde olduğu bu durum ne anlama gelmektedir. Bu durum papanın gittiği her



verde de görülebilmektedir. İnsanlar birden papanın gerçeğin kalesi olduğunu düşünmektedir ve insanların gerçek ve güvenlik arayışı içinde olduğu bir durumda bazı papaların geçmişte etrafa saçmalıklar yaymış oldukları önemsenmemektedir. Her ne kadar bağlar imha edildiyse de bağlara olan gereksinim imha edilmemiştir. Aksine, bağlar için duyulan gereksinim toplum içinde demokratik ideallerin yeşertilmesi gayesiyle olmak yerine radikal sağ görüşlü hareketlerin çıkarlarını desteklemek için kullanılmaktadır. Bunlar öyle hareketler ki burada gerçek ve güvenlik sözü verilmekte, gerçeğin özü, yoldaşlık, bağlar, v.s. gibi demokratik olmayan alternatifler teklif edilmektedir.

Demokrasinin öğrenilmesi gereken yegane devlet ve toplum şekli olduğunu söylememin nedeni de buydu zaten. Diğer bütün yönetim şekilleri başlangıçta zararsızdır. Bu yönetim sistemleri mümkün olan her ortamda öğrenim süreçlerinin genişlemesinin engellenmesini gayelerler. Bütün otoriter, totaliter sistemler eğitim taarruzunu terk ederler. Bununla anlatılmak istenen onların insanların siyasi yargı becerilerini geliştirmemelerini tercih ettikleridir. Fakat, demokratik toplumlarda eğitim süreçlerine bu toplumların varoluşlarından kaynaklanan bir gereksinim vardır. Geçtiğimiz 20 ya da 30 yıllık tarihe baktığımda bugüne kadar hiçbir barış döneminde bu kadar objektif anlamda değişiklik yapılmamış olduğunu görüyorum. Bütün bir imparatorluk yıkıldı. Doğu Almanya gibi bir toplum adeta çöktü. Görmekte olduğumuz tarihi bir dönemdir ve bu durum şöyle bir soruyu akla getiriyor: insanlar bu dönemde kendilerine neler olduğunun gerçekten de farkındalar mı acaba? Ben farkında olduklarına inanmıyorum. Objektif değişim seli buna maruz kalanların uslarına kadar ulaşmış değil henüz. Bu durum eğitim süreçleriyle ilgili gerekliliklerin sadece tek tek ulus bazında değil de bütün Avrupa çapında olmasını gerektirmektedir. Devamlı bir değişim durumuna tanıklık etmekteyiz. Bir toplum değişime uğramakta ve bu değişimde ekonomik devirin bunu destekleme ya da durdur-

ma etkisi olabilir ama ekonomik devir buradaki belirleyici tek faktör değildir.

Böyle köklü toplumsal değişikliklerin yaşandığı durumlarda en acayip şeyler de ortaya çıkar – aynı finans sisteminde yaşananlar gibi. Normal şartlarda toplumsal değer yaratımının toplumdan bağımsız olması düşünülemez bile. Bu durum bitmek bilmeyen ve kimsenin önünde açık ve doğru talimatların olduğu bir yol haritasının olmadığı krizlerde serpilir. Uluslararası döviz piyasalarında her gün gerçekleşen üç milyar işlemin sadece %5'i malların üretimi ve alım satımı ile alakalıdır. Bu bizim karşı karşıya olduğumuz durumun Marx'ın bir zamanlar paranın gerçek anlamda soyutlanması olarak adlandırdığı durum olduğu anlamına gelmektedir. Toplumun ekonomik değer yaratımının bir bölümü, hatta ciddi bir bölümü, bir dereceye kadar gitmiş bulunuyor. Bu durumun kabul ediliyor olması ve krizle mücadele etme girişimlerinin sonuçta sadece bankacılık sisteminin korunması ile sınırlı tutuluyor olması bundan 20 veya 30 yıl önce düşünülemezdi bile. Bunu burada dile getiriyorum çünkü bunun işçi sendikaları olarak bizlerin özel bir krizin tezahürü olan mevcut krizi kavrayıp anlayabilme görevimizle alakası olduğunu düşünüyorum.

Eğer yaptığım analiz doğruysa, o zaman bu durumun, kriz döneminin, kavrama ve anlama zamanı olmadığı ortaya çıkıyor. Genel olarak konuşacak olursak, benim gibi eleştirel insanlar için, bir kriz durumu, aynı zamanda kişinin kendi kişisel gayretleri yoluyla kavrama ve anlama durumudur. Ne yazık ki, bu durum objektif olarak böyle değildir. Aksine, insanlar korkuya kapılırlarken, sosyal Darvincilerin hayatta kalabilme mücadeleleri en azgın halini alır ve ciddi miktarda enerji tüketir. Belki de insanların sahip oldukları enerjinin büyük bölümüne kendilerinin de dayanılmaz buldukları şartlarla baş edebilmek için gereksinimi vardır. Bu da bu gibi toplumsal durumlarda insanların geri planda kalmalarına, bir başka deyişle, durumu açıkça, herkesin gözü önünde protesto etmemelerine sebep olan mekanizmaların devrede olduğu



anlamına gelir. Sonrasında, halka açık bir şekilde, alenen protesto ettiklerinde de insanlar öfkelerini dışa vururlar. Fakat bu öfke vatandaşların gelişmesine katkıda bulunmaz. Sadece protestocu olarak kalırlar ve protestolar gittikçe önemini kaybeder, aynı Stuttgart 21de olduğu gibi. Gorleben protestoları örneğinde olduğu gibi kalıcı olan protestolar da vardır.

Dolayısıyla, kendi eğitim çalışmalarımızda şu soruyu sormamız gerekir: tek tek ulus devletlerde devrede olan objektif mekanizmalar nelerdir? Eğer bu mekanizmalar anlaşılabilir ve gereken yapılmazsa, o zaman, dayanışma yoluyla Avrupa birliğinin gerçekleştirilmesi de zor ve hatta belki de olanaksız olacaktır. “Gesellschaftsentwurf Europa” adlı kitabımda kurmaya çalıştığım hipotez, eğer aynı zamanda kriz durumunun da üzerine gitmezsek, yani krizden çıkışın bir yolunu bulamazsak, Avrupa’yı birleştirmemiz de mümkün olamaz şekildeydi.

O zaman, bu krizin ayırt edici özelliği nedir? Örneğin, toplumun kutuplaşması sorunu. Varlıklı ile yoksul arasındaki uçurumun neredeyse tarihte bir örneği yaşanmamış derecede büyümekte olduğuna tanık oluyoruz. Aydın kafalılar, toplumun belli, ufak bir katmanında toplanan varlığın, neredeyse büyük Fransız Devrimi zamanındaki kadar büyük olduğunu hesaplamaktadırlar. O zamanlar, varlık genellikle kilisenin ve toprak sahiplerinin elindeydi. Varlıklı ile yoksul arasındaki kutuplaşma o derece gerçekleşiyor ki, dünyanın en varlıklı toplumlarından biri olan Almanya’da her beş çocuktan biri yoksulluk sınırının altında büyüyor. Buna tanık olmak için Bengaldeş’e ya da Sao Paulo’ya gitmeniz gerekmiyor. Yoksullaştırma, toplumun özünde gerçekleşmektedir. Kutuplaştırma, kriz çözümü için doğru strateji değildir.

Eğitim sistemindeki kutuplaştırma ise bunun ikinci seviyesidir. Burada yaşanan, bir yandan elit ve mükemmellik üniversitelere odaklanılırken aynı zamanda da devlet okullarına ve genel olarak eğitim sistemine sağlanan kaynakların azaltılmasıdır. Bu tarihin cilvelerinden biridir: Elit Alman üniversiteleri elit Amerikan üniversiteleri ile karşılaştırılmaz çünkü Birleşik

Devletler’de yoksul öğrencilere yönelik çok çeşitli yardım ve destekler mevcuttur. Böyle bir kültür Almanya’da mevcut değildir. Almanya’da bir Ackermann bu gayeye hizmet eden bir vakfa para bağışlamaz. Bu nedenle elit Alman üniversiteleri sadece sembolik olarak elittir ve Princeton, Harvard ve Columbia gibi üniversitelerle karşılaştırılmazlar. Bana söylendiğine göre, Princeton vakfının varlığı 18 milyar dolardır, ki Princeton Ivy League üniversiteleri içinde en küçük olanıdır. En büyük bağışçılardan biri olan Andrew Carnegie bir keresinde, “Her kim varlıklı ölürse, hayatını rezil etmiş demektir” demiştir. Bir şeyler bağışlamak, topluma bir şeyleri geri vermek önemlidir. Bu Avrupa’da pek sık karşılaşılan bir durum değildir. Bu nedenle de, bütün bu mükemmellik üniversiteleri kavramı, mevcut kutuplaşmadan kurtulmak için bir çözüm yolu sunamamaktadır.

Değirmek istediğim ikinci temel mekanizma ise esnekleştirmedir, yani esnekleştirme ideolojisi. Ve bir de hareketlilik ideolojisi tabii. Sanırım hareketliliğin temelde özgürleştirme ve kozmopolit bir olgu olduğunu konuşmuştuk. Fakat, hareketliliğe gelince kişinin madalyonun öbür tarafına da bakması gerekir, sadece vahim durumlarından doğan gereksinimden dolayı buldukları yerleri terk eden ve Avrupa’nın ortasına gelip yerleşen göçmenlere değil. Yaşamakta olan bir başka şey de insanların köklerinden sökülmesi diyebileceğimiz olgudur. İnsanlar topraklarından, geleneksel çevrelerinden, mahallelerinden sökülmemektedir. Esnekleştirme, aynı zamanda, kişiye aidiyet hissi veren kimliklerin yok edilmesinde de bir unsurdur. Bu arada, radikal sağ hem de bütün Avrupalı toplumlarda yeniden “anavatan” kartını kullanarak sözü edilen bu kökünden koparma durumundan kar çıkarmaktadır. Avrupa’nın entegrasyonuna karşı anavatan rüyaları kullanılmaktadır ki bu önlemler özgürleştirme eylemi olarak görülmektedir.

Richard Sennett İngilizce adı “The Flexible Human” olan ve Türkçe’ye “Esnek İnsan” olarak çevirebileceğimiz küçük bir kitap yazdı. Size esnek olup olmadığınızı sorsam sanırım



kimse buna olumsuz bir cevap vermez çünkü esnek olmamak dar kafalılık ve kısıtlılık anlamına gelir. Senett'in yazdığı ve Amerika'daki şartları araştıran bu eserin İngilizce'deki orijinal adı "The Corrosion of Character" yani "Karakterin Çürümesi" dir ki bu adın tek bir olumlu anlamı ima bile etmediği doğrudur. Kısaca kimliğin imhası anlamına gelir. Esnekleştirme iş yerlerinin bölünmesi, parçalanmasıyla bağlantılıdır ve bir ölçüde de insanlığın bölünüp parçalanması anlamını taşımaktadır. İnsanların artık bir işte çalışıp maaşlarıyla geçinmeleri mümkün değildir. Birden fazla işi bir arada yapmaları gerekir ki endişenin, varoluşsal endişenin gelişip ortaya çıkmasında bu durum büyük bir rol oynamaktadır. Ben şöyle diyorum: endişenin ham maddesi toplum içinde artışa geçmiştir ve ne zaman endişenin ham madesi artışa geçse bu durum demokratik düzen için ciddi bir tehlike arz eder.

Tarihe biraz daha derinlemesine girmeme izin verin. Şu anda toplumda, Avrupa toplumunda, yeni bir öğrenme devrine gerek olduğuna tanık olduğumuz düşüncesine sahibim ve bu öğrenme, birlikte öğrenme sürecinde üç aşama görmekteyim. Birinci aşama Otuz Yıl Savaşında yağmacı ve patolojik bir savaş devrinin ve başıboş, talancı ve cani paralı askerler çetesinin ortadan kaldırılmasıydı. Sözü edilen Avrupa'nın savaş alanı gibi bir Avrupa olduğunu hatırlamak gerekir. Nobel Barış Sürecinin sadece 60 yıldır hiç bir savaş olmamış olmasını belirtmesinin nedeni de budur ki, bu Avrupa için az rastlanır bir durumdur. Fakat bu aynı zamanda Avrupa'da şartları değiştirerek değişik seviyelerde savaşı andırır eylemlerin bir daha yaşanmamasını sağlamamız ve Avrupa'yı barışa muktedir hale getirebilmemiz için bize yapılan bir çağrıdır. Herkesin herkesle savaştığı, bütün bağlılıkların, geleneklerin ve bağların bir kenara atılıp kaybedildiği, Otuz Yıl Savaşının dehşet verici boyutlarını ele aldığı için, Vestfalya Barış Antlaşmasını yakından inceledim. İsveç ordusunu Richelieu finanse etmişti ki bu onun katolik bir ülke olduğunu vurgulamaktadır. Durum tam anlamıyla bir kaostu.

Benzer bir şekilde hukukun gelişmesinde bir takım olaylar yaşandı ki bütün bunlara sadece bir toplu öğrenme süreci olarak bakılabilir. Hoşgörü – hoşgörü kavramının ortaya çıktığı dönem bu dönemdi. Hukuka uygunluk ile ahlaklılığın birbirinden ayrılması iddiaya dayalı kovuşturmaların gittikçe Engizisyon tarafından yapılan kovuşturmaların yerini almasına yol açtı. Büyük bir öğrenme süreci.

İkinci öğrenim süreci 1945 sonrasında çeşitli programlarla gerçekleşti. 1947 tarihli İtalyan Anayasası bunlara bir örnektir. Bu belgede çalışma hakkı belirtiliyor ve işçilerin karar mekanizmasına katılma hakkı ile ilgili düzenlemeler sıralanıyor. Bütün bunların ortak bir vurgusu var: ekonomik gücü ellerinde tutanların demokratik kontrol ve sınırlamalardan muaf olmalarına bir daha kesinlikle izin veremeliyiz. Karar mekanizmasına katılım, Alman Çalışma Konseyi Yasası (tamamen farklı bir önemi olan 1922 tarihli Çalışma Konseyi Yasası ile kontrast oluşturuyordu) ve devletin üzerine inşa edildiği yüksek bir norm olarak, onur. 1945 sonrası olan ve bütün siyasi partilerde yaşanan pek çok gelişme öğrenme süreçlerinden ibaretti. Coudenhove-Kalergi, Monnet ve diğer büyük Avrupalılar Üçüncü İmparatorluk'ta ve başka yerlerde olanların gücün kötüye kullanılması, ekonomik gücün kötüye kullanılması ile bir alakası olduğunun farkındalardı. Burada bir öğrenme süreci yaşandı ve şimdi durumun eski haline getirilmesi söz konusu. Burada büyük tehditler olduğunu görüyorum. Sosyal devlet ve sosyal devletin başardıkları ortadan kaldırıldığında bütün bir öğrenme süreci de onunla birlikte ortadan kaldırılacaktır. Eğer özgürleştirilmiş Avrupa'nın üzerine inşa edildiği 3 direktan – ki bunlar hukukun üstünlüğü, sosyal devlet ve demokrasidir – herhangi biri arka plana itilir ya da hasara uğratılırsa bunların tamamının zarara uğrayacağına inanıyorum. Üçüncü bir boyutu da olan bir öğrenme sürecinden söz etmemin nedeni de işte budur: Kutuplaşma ve esnekleştirmeye ek olarak toplum, bağları kopararak param parça ediliyor.

Alain Touraine artık “üçte iki” toplumundan söz edemeyeceğimizi ve üç parçaya ayrılmış bir Avrupa toplumundan söz edebileceğimizi söylediğinde gerçekten dehşete düşmüştüm. Avrupalı vatandaşların üçte biri kendilerini iyi hissediyorlar. Onların krizden haberleri bile yok ve demokratik sürece ilgili bir yaklaşımla katılıyorlar. Bu bölüm entegre halde, işleri var ve çalışan toplumun yaşamakta olduğu bir krizden habersizler. Demek ki bu üçte birle ilgili durumdur.

İkinci üçte bir gittikçe artan parçalanmış durumlarla karşı karşıyadır ve insanlar sürekli risk, tehlike (düşme tehlikesi) halinde yaşamaktadırlar ki bu tanım bu grupta yaşayanların durumunu anlatmak için hiç de fena bir tanım değildir. Bu gruptakiler kısa süreli kontratlarla çalışmaktadırlar ve bu kişinin ekonomik geleceğini planlayamaması anlamına gelmektedir. Kişinin iş güvenliği olmaması, çocuk sahibi olup olmama kararını tabi ki ciddi şekilde etkileyecektir. Burada belirli endişeler devreye girmektedir. Şu anda sözünü ettiğimiz endişeler sözünü ettiğimiz katmanda yerel çapta mevcuttur ki bu katmandakiler hala hangi sosyal formasyona dahil olduğunu anlamaya çalışmaktadır. Fakat bunun kalıcı bir hal olması mümkün değildir. Bu güvensizlik ortamında insanlar arasında dalgalanmalar ve arayışlar sürmektedir ve bu durumun tamamen farklı bağlar yaratması da olasıdır.

Üçüncü kategoridekiler ise daimi olarak “gereksiz” olanlardır. Eğer üretim ilişkileri olduğu gibi kalacak olursa malların üretimi sürecinde rasyonalizasyon mekanizması hiç yavaşlamadan gelişmeye devam edecektir. Otomotiv sektöründe içinde hiç insan olmayan fabrikalara tanık olmaya başlayacağız. 1980lerin ortalarında bu durum halen olumsuz bir ütopyaydı. Bu durum sözü edilen bütün faktörlerden ve robot teknolojisi ile dijital medyadaki değişikliklerden dolayı değişti. Ama şu soru hala geçerli: yaşayan insanlara ne olacak? İnsanlar ne yapacaklar? Burada toplumun üçte birinin devre dışı bırakılmasından söz ediyoruz. Şu anda bu insanların sosyal güvenlik vasıtasıyla desteklenmeleri halen mümkün. Bu



her ne kadar sınırlı bir güvenlikse de yine de insanlar bazı yardımlara sahipler. Bu şu anlama geliyor: işçi sendikalarının emek piyasası politikalarıyla ilgili olarak, emeğin ortak yararı olduğu ve bunun piyasaya dayalı olmadığı, aksine toplumun bir ürünü olduğu anlayışının üzerine basmamız gerekiyor. Bundan kasıt, sözü edilen ortak yararın da toplum tarafından finanse edilmesi gerektiğidir. Mezarlıklarda bakım ve koruma görevlisi olarak çalışan insanların bir gün tam gün işe sahip olacakları inancında değilim. Bütün bir emek piyasası politikası, insanların günün birinde ilk emek piyasasına entegre edilemelerine odaklanmıştır. Fakat bu politika gittikçe daha da başarısız olmaktadır. Üretimdeki muazzam artışlar ve endüstrinin farklı alanlarındaki rasyonalizasyon potansiyeli, bu başarısızlıktaki etkenlerdendir.

Yunanistan’ın devre dışı bırakılması fikrinin şimdi ekonomi alanında üstleniliyor olması beni korkutup umutsuzluğa itiyor. Devre dışı bırakma problemi, bazı insanlara gerek olmadığı inancından kaynaklanmaktadır. Yani, bazı ülkelere artık ihtiyacımız olmadığı ve onların akıntıda sürüklenmelerine izin verilebileceği fikri gibi. Kredi derecelendirme kuruluşları bu gibi ülkelerin artık kredi verilmeye müsait olmadıklarını söylemektedir. Bu, Avrupa içindeki ölümcül bir bölünmedir.



Ben, ne olursa olsun, bir gün Avrupa bütünü içine getirilmesini destekliyorum – eğer Yunanistan dışlanırsa bu sadece sembolik bir hareketin çok ötesinde bir durum olur. Mantık, trajedi ve estetik anlayışlarımızı bütünüyle Yunan, İtalyan ve Romen kültürlerinden edindik. Eğer bu ülkeler, Romen kültürü ülkeleri, akıntıya bırakılırlarsa, bu, bir ülkede Aleksandriyen bir para biriminin yürürlüğe sokulmasından öte, Avrupa'nın kalbine ve ruhuna indirilmiş direk bir darbe olur. Avrupa'da ekonomilerin tümünden yıkımı ve devre dışı bırakılması süreci yaşanmaktadır. Bu, Yunanistan, İtalya ve Portekiz gibi ülkelerin kurtarılması için ödenmesi gereken paralarla da ilgilidir. Bu durumda, Doğu Avrupa ülkeleri de seslerini yükseltecektir. Sessiz kalmayacaklardır. Okuduklarıma göre Polonya'daki emek işçilerinin yaşam standartları Yunanistan'daki emek işçilerinin yaşam standartlarının yarısına denk gelmektedir. Bunun doğru olup olmadığını bilmiyorum, ama eğer doğruysa, Polonyalılar da konuşmaya başlayacak ve “biz de Avrupalıyız. Neden kimse bize yardım etmiyor” diyeceklerdir. Buradaki tek olasılık bir Marşal planıdır. Avrupa'ya yardım etmek istiyorsanız, o zaman, çeşitli ülkelerin üretim potansiyellerinin genişletilmesi gerekmektedir. Aynı 1945te olduğu gibi. Bu da Avrupa potansiyelinin dayanışma temelli ekonomik politikalarla donatılması demektir. Eski kafalı geleneksel kapitalizm artık işe yaramamaktadır.

İşçi sendikaları açısından bu durum sendikaların da dayanışma anlayışına yatırım yapmaları gerektiği anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, toplu sözleşme pazarlıkları daha önce dile getirilmişti. Bu zor bir süreç olacaktır ama geçmişte yaşanan hak ihlalleri, haddi aşmaların dayanışma ruhuyla düzeltilmesi neticesini doğuracaktır. Eğer sözü edilen ülkelerin üretim potansiyelleri yok edilmezse, ortaya çıkması zorunlu olan durum da budur. Şu anda olanlar şu şekildedir: Borçların ödenmesi için istek mevcuttur ama aynı zamanda sanayi tesisleri ve orta sınıf yerle bir edilmektedir. Bırakın borçları, bu halde borçların faizini daha ödemeleri nasıl mümkün olabilir? Bu yıkıcı bir

süreçtir ve tek tek şirketler tarafından bir yere kadar altından kalkılabilir olabilir ama bir bütün olarak ele alındığında, bu durum Avrupa için altından kalkılabilir değildir ve Avrupa'yı imha etme eğilimindedir. Muhtaç durumdaki bankalara yardım etmeye odaklanmış mevcut durum bir şeyleri kurtarmak bir yana dursun Avrupa fikrini ayaklar altına almaktadır. Herhangi bir şeyin kurtarılabilmesi için mevcut tek yol Avrupa'da kültür ve eğitimi garantileyen paketler oluşturulmasıdır. Neden 500 milyar avro buna tahsis edilmesin? Bu sürdürülebilir olacaktır. Bu bağlam da “sürdürülebilirlik” kavramından da söz ettiniz.

Kapanışı, ortaya çıkmakta olduğunu gördüğüm insanlıkla ilgili olarak şekillendirmeme izin verin. Perikles'in çağında yaşayan bir insan ‘ideal insan anlayışı nedir, bu ne anlama gelir, eğitim ne demek olmalıdır’ gibi sorular sorsaydı, Perikles hiç durmadan asli görevin şehrin yararına çalışmak olduğunu söylerdi. O dönemde özele dönük vatandaşlar şehirlere zararlı olarak görülürlerdi. Bugün bizim ahmaklık, budalalık sözcükleriyle ilintilendirdiğimiz eski Yunancadaki “idiotes” sözcüğünün aslında sadece kendi işleriyle meşgul olan “özel vatandaş” anlamına geliyor olması bir rastlantı değildir. Eğer Rönesans çağında insanlığın idealinin ne olması gerektiğini sorsaydık, bize Leonardo gibi birisini örnek gösterirdi: dünyada etkin olan faktörleri anlamaya azimli olan ve bunları tanımlayıp öne çıkartan anlayış. Leonardo'nun icat ettiği o kadar şey merak uyandırmakta, bisiklet bile. Bunlar o zamanlar hiçbir fonksiyonu olmayan şeylerdi – delik açarak gemileri batırmak da dahil. Bunlar işe yaramıyordu ama burada insanlık anlayışını anlatmakta kullanılanlar da yine bunlardı. Humboldt'un insan anlayışı ise bilimsel çalışan ve sağlam yargı becerisine sahip olan kişiydi.

Şu anda tanık olduğumuz olay, insan kavramının neticede sadece ekonomik bir aktör olan bir organizmaya indirgenmesidir. Almancanın kullanımında ve İngilizcede de çağımızın ideal insanı olarak girişimci insan fikrini sıkca duymaktayız. Bu Joseph Schumpeter'den kaynaklanan bir fikirdir. Joseph



Schumpeter girişimcilerin sermayesi olan insanlar değil aksine, durmayan, bir şeyler yapan insanlar olduklarını söylemişti ama bununla ilintilendirilen otonomi, tabii ki aldatıcıdır ve bu durum da zaten görülmektedir. İkinci ideal insan tiplmesi de her an ve her zaman hazır olan insandır. Malların üretiminde çalışan insan her an ve her zaman hazır olan insandır ve politik deyimle bu insan yüksek performans veren bir yol arkadaşıdır ama aynı insan demokratik sistem için bir tehdit teşkil etmektedir. Bununla birlikte bu yaklaşım Bologna Süreci'nde de öne sürülen insan kavramından farklılık arz etmektedir: öğrenilmesi kolay olan zayıf bilgiyi öğrenen ve bu bilgiyi biriktiren insan – ki bu, kişinin problemleri ve diğer şeyleri kendi yaşamından transfer etmemesi anlamına gelir. Aksine, akademik öğretimin ideallerini, üzerinde düşünmeden kabul edilir, üstlenir. Kelimenin gerçek anlamına bakacak olursak, aslında öğrenim bilginin birikimiyle oluşur – en azından ben “Frankfurt Ekolu”ndan bunu öğrendim. Kişi bilgiyi çoğaltır. Bütün o bilgiye, o çoğaltılarak biriktirilen bilgiye, o an gereksinimi yoktur. Gerek duyduğumuz şey bakış açıları, kategoriler, anlatımlardır ki görünen sizlerin burada bir depo dolusu kategoriler geliştirmiş olduğunuzdur. Bundan kasıt, geliştirilen anlatımların, değerlerin önemli olduklarıdır. Gerçek öğrenim budur.

Bizim işçi sendikası eğitim çalışmalarımızda sendika görevlisinin bilgisini göz ardı etmeden, eğitim görevlilerinin dar ve sınırlı yaklaşımlarını aşabilmenin çok önemli olduğuna inanıyorum. Bunun çok önemli olduğuna inanıyorum. İşçi sendikası çalışmalarının merkezine politik yargıda bulunabilme becerilerinin yerleştirilmesi, orada yaşayan insanların işleri sayesinde de yaşayabildikleri bir Avrupa yapısının gelişebilmesi açısından çok önemlidir. İşçi sendikası eğitim çalışmalarının kalitesinde yapılacak değişiklik de çok önemlidir. Başarılması gereken sadece fonksiyonel bilgi edinimi değildir, her ne kadar bu da şüphesiz dikkate alınması gerekenlerden biri olsa bile. Bunun yanında, Avrupa'da demokratik

toplum ve demokratik öğrenim için politik yargıda bulunabilme becerilerini eğitimin kalbine yakın bir yerlere yerleştirmemiz gerekir. Sözü edilen politik yargıda bulunabilme becerileri bütün solcu politikalarda, insanın özgürlüğünü, yani onurunu yücelten bütün politikalarda, kesin standarta sahiptir. Onurun ve onurlu bir yaşam için gerekli şartların tesisi konusunun işçi sendikası eğitim çalışmaları için rehber niteliğinde bir standart olduğunu düşünüyorum ve içinde bulunduğumuz şartlarda sözü edilen sürecin Avrupa'da harekete geçirilebilme şansının çok yüksek olduğunu düşünüyorum. Kant'a göre onura paha biçilmesi mümkün değildir. Bu, onurun değiştirilemez olduğu anlamına gelir. Kant insanların kişisel mantık ve gerekçelerini halka açık mantık ve gerekçe kullanımı haline getirebilmeleri gerektiğini anlatmıştır. Bunun bir standart olarak kullanımı çok önemlidir çünkü bu, demokrasinin en kuvvetli unsurlarından biridir.

İlginiz için teşekkür ederim.

Bölüm 3

Avrupa entegrasyonu krizi ve toplumsal mücadeleler

Projenin 29 Kasım 2012 tarihinde Berlin’de gerçekleştirilen son etkinliğinde yapılan konuşmanın basılmamış son nüshası

Adam Ostolski

Davet için teşekkür ederim. Burada sizlere bu konuşmayı yapmak, sizlerle tanışıp, bugün Avrupa’da yaşayan insanların, yani bizlerin, şu anda karşı karşıya olduğu en büyük zorluk hakkında konuşabilmek, büyük bir onur ve zevk. Son zamanlarda, Avrupa Birliği’nde yaşanan krizle çok ilgilendim. Bir yazar ve gazeteci olarak, bu konuyla ilgili yorum ve makaleler yazmaktayım. Bir sosyolog ve üniversite öğretim üyesi olarak ise “Avrupa Birliği – kriz mi yoksa yeni fırsatlar mı?” başlıklı bir ders vermekteyim. Geçtiğimiz Salı günü dersten sonra, öğrencilerden birinden bir E-posta aldım. E-postada, başka şeylerin yanında, şunları yazmıştı: “Sadece ilave etmek isterim ki, bugünkü ders son derece bunaltıcıydı.” Umarım, bugünkü konuşmamı da bunaltıcı bir kapanışla bitirmem. Aslında, bir miktar bunalım kötü bir şey değildir. Yeni bakış açılarının ortaya çıkmasına yardım eder.

Oskar Negt’in ilham dolu konuşmasına değinmek isterim. Bir açıdan bakacak olursak, ben de aynı şeyler hakkında konuşacağım ama benimki biraz farklı bir perspektiften olacak. Profesör Negt bizi birbirimize bağlaması beklenen şeyler, değerler üzerine konuştu. Ben daha çok çatışmalara değinmek istiyorum. Yani, bizi nelerin ve nasıl ayırması beklenebilir. Ben bunu, birinci bakış açısının aksi olarak görmüyorum. Aksine, bunun aynı madalyonun diğer yüzü olduğunu düşünüyorum. Burada bir de sizlerin işçi sendikası eğitim öğretimine hep birlikte yapmış olduğunuz katkıdan dolayı da teşekkür etmek istiyorum: işçi sendikaları politik eğitim öğretimi için çeşitli modeller. Sözü edilen işçi sendikası eğitim öğretim fikrini, ki bu benim için yeni bir konsept, Avrupa Birliği krizi ve bunun üstesinden gelmek için mevcut fırsatlar hakkında yapacağım konuşmama bağlamaya çalışmak istiyorum.

Burada sözünü ettiğim nedir? Öncelikle, ki bana öyle geliyor ki, bu günümüz krizinde en önemli şeydir, krizden çıkışın beş



olası yolu vardır. “Olası” dediğime göre, bu olası beş yolu tanımlamanın da her bir yol için farklı olacağı açıktır. Bazıları daha fazla olasıyken diğer bazılarının olasılık dereceleri daha düşüktür. Bunlara daha yakından bakacağız. Son olarak, işçi sendikalarının rolüne ve işçi sendikalarının Avrupa’ya sunduğu fırsata da değinmek istiyorum.

Mevcut kriz neye dayalıdır? Not etmemiz gereken ilk şey, Avrupa’da ortaya çıkan yeni milliyetçi hareketler veya milliyetçi sempatilerdir. Bu geleneksel anlamda bir milliyetçilik değildir. Bu tip milliyetçilik Avrupa birleşmeye başlamadan önce “her zaman ve her durumda var olan” bir milliyetçilik değildir. Bu yeni milliyetçilik duygusu sadece Avrupa’nın birleşmesine karşı ortaya çıkmış bir reaksiyon değildir. Bu aslında sözünü ettiğimiz birleşmenin bir ürünüdür. Günümüzde, krizin ve kemer sıkma politikalarıyla tanımlanan (ki kemer sıkma mevcut krize karşı yapılabileceklerden sadece bir tanesidir) politik bir durumun tam ortasında, birleşik bir Avrupa’nın, bizim için ürettiği başlıca meyvenin, yeni milliyetçi eğilimler olduğunu



söylemek mümkündür. Kıtanın kuzeyli ülkelerinde, örneğin Almanya ve Finlandiya’da, güney Avrupa’da yaşayan insanlar hakkında yayılan stereotipleri düşünün. Güney Avrupa’da, özellikle Yunanistan’da, oluşan Almanya karşıtı duyguları düşünün. Kuzey ile güneyi birbirine kuvvetle bağlayan duyguyu düşünün – gittikçe artan bir aşağılama ve göçmen korkusu. Bu konuda, şu anda, Hollanda ve Yunanistan’ın başı çektiklerini görüyoruz. Sözünü ettiğimiz milliyetçiliğin, geçmişten gelen, geçmişin bir hatırlatması, hayaleti veya kalıntısı olmadığını bilmemiz bizim için hayati önem taşımaktadır. Bu bugün var olduğu haliyle Avrupa entegrasyonunun bir meyvesidir. Dahası, mevcut krizle mücadele için Avrupalı lider ve teknokratların bize teklif ettikleri tek politika olan ve bugün üstlenilen politikanın da bir neticesidir.

İkincisi, tabi ki şu anda ekonomik bir krizle karşı karşıyayız. Burada iki şeyin üst üste geldiklerini belirtmek önemlidir. Öncelikle küresel ekonomik kriz ve ikincil olarak da Avro bölgesi krizi. Küresel ekonomik kriz Avro bölgesindeki bir tasarım hatasını deşifre etti ve yüzeye çıkmasına sebep oldu – bu öyle bir hata ki, küresel krizin etkisini daha da derinleştirmektedir. Demek ki, şu anda en azından iki krizle karşı karşıyayız ve bunlar birbirleriyle örtüşmekte, üst üste gelmektedirler. Bu konuya geri geleceğim çünkü eğer karşı karşıya olduğumuz krizden nasıl çıkabileceğimizi anlamak istiyorsak, bu konu önemli bir konudur.

Üçüncü olarak ise, ekolojik veya iklim kriziyle de karşı karşıyayız. Ekonomik krizin bu derece baskın ve beklenmedik olduğu bir ortamda bunun unutulması kolaydır. Fakat bu krizi unutmamamız gerekir. Hem iklim krizinin geleceğimizi tehlikeye atmasından hem de Avrupa’nın iklim krizinin çözümlüne yönelik bir karşılık vermesi için yapması gereken yeni görevleri olmasından dolayı.

Bu krizden çıkmak için Avrupa hangi yolları seçebilir? Ben olası beş yol olduğuna inanıyorum. Birincisi, sanki Avro bölgesi tasarımındaki hatalar hiç ortaya çıkmamış gibi ekonomik krizle mücadele etmektir. Burada üç teklif mevcuttur. İlk teklif, ki şu anda hayata geçirilen budur, kurtarma operasyonlarını kemer sıkma politikalarına bağlamaktır. Birkaç hafta önce, “The Economist” adlı dergide, Avrupa Merkez Bankası’nın politikaları hakkında bir yazı okudum. Aslında, makalenin tümünü beş kelimeyle özetlemek mümkündür: “Bu bir delilik gibi görünüyor.” Yazıyı okurken, Shakespeare’in sözlerini değiştirip ona atıfta bulunarak, konuşmamın başlığının şöyle olabileceğini düşündüm: “Bu bir deliliktir ama, içinde sınıf savaşı vardır”. Avro bölgesini kurtarmak için gereken her şeyi yapacağını söyleyen Mario Draghi’nin politikasına bu sözleri ışığında bakacak olursak, eylemi anlamsız görünür. Fakat, bunun öncesinde, Avrupa Merkez Bankası Başkanı’nın bundan çok daha ciddi bir söz verdiğini hatırlamamız gerekir. Bu, aslında bir söz vermeyken, söz verme eylemi gibi görülmemiştir. Şubat ayında “Wall Street Journal” a vermiş olduğu bir röportajda “Avrupa sosyal modeli gereğini yerine getirdi ve bir çıkmaza girdi” dedi. Bugün tutmaya çalıştığı sözün tam anlamıyla bu sözler olduğuna inanıyorum. Ekonomik krizin üstesinden gelmek için yapılan ikinci bir teklif ise kârlılıkta uzun vadeli iyileştirmeye bağlantılı teşvik paketleridir. Bu teklif aynı zamanda “The Economist” dergisi tarafından da desteklenmektedir ve François Hollande’in zaferinden bu yana Fransa’da belli bir derecede uygulanmıştır. Üçüncü teklif, yeşil ekonomik teşvik paketidir ve ekolojik bir ekonomiye yatırım yapılması anlamına gelir. Bu sadece bizi krizden çıkarmaya yönelik bir paket değildir ve yeni ve daha sürdürülebilir ve biraz farklı sosyal bir modelin temellerini atmaktadır. Böyle bir politikanın bazı unsurları şu anda Fransa’da uygulanmaktadır. Bu üç tekliften her birinin ortak zayıf yanı ise ekonomik krize



yönelmekte ama Avro bölgesi tasarımındaki hatalarla ilgili problemlerle ilgilenmemesidir.

Krizden çıkmanın bir başka yolu da ulusal dövizlere geri dönmek ya da çok dövizli bir sistem kurmaktır. Basit bir şekilde ulusal dövizlere geri dönüş şu anda tehlikeli bir tekliftir. Bu özellikle böyledir çünkü böyle bir senaryoyu hayata en kolay zengin ülkeler geçirebilir. Örneğin, Finlandiya Mark'a geri dönmek istese büyük bir problemle karşılaşmayacaktır. Bununla ilgili planlarını gizli tutmak zorunda bile kalmayacaktır. Hatta, buna yönelik planlar mevcuttur ve gizli tutulmamaktadır. Dolayısıyla, Finlandiya böyle bir senaryoya hazırdır. Kendimizi, yine, daha zengin ve daha güvenli ülkelerin Avro bölgesini terk edip geri kalan ülkeleri kendi kaderlerine terk ettikleri bir durumda da bulmamız mümkündür. Bu durum, bir parçalanma senaryosunu ve uçuruma doğru bir yarışı devreye sokabilir. Bir başka senaryo ise Avro bölgesinin yeniden yapılandırılmasıdır. Deutsche Bank'ta bir uzman olan Thomas Mayer'in yazmış olduğu bir makale birkaç hafta önce Wall Street Journal'da yayınlanmıştır. Bu makalede, gelecekte Avrupa'da üç basamaklı bir döviz sisteminin yükseleceğini ön görmektedir. Hollanda, Almanya ve Finlandiya gibi ülkeler iki döviz kullanacaktır: Avro kambiyo amaçlı bir döviz olarak ve ilave ortak bir döviz de değer-yaratma amaçlı olarak. Fransa, İspanya ve İtalya gibi ülkeler sadece Avro kullanacaktır. Bunun tersine, Yunanistan, Kıbrıs, veya Portekiz gibi ülkeler borçlarını ödemek için Avroyu kullanacak ve kendi ülkelerinde mal alım satımı için kendi ulusal dövizlerini kullanacaklardır. Korkarım ki, böyle bir sistem, Avro bölgesinden daha istikrarlı olacaktır ama aynı zamanda en kötü bozukluklarını tetikleyecek, özellikle güney ve kuzey Avrupa ülkelerinin ekonomik sistemleri arasında gittikçe artan çelişkileri pekiştirecektir.

Üçüncü yol katıksız politik federalizmdir. Guy Verhofstadt ve Daniel Cohn-Bendit tarafından "For Europe" isimli yeni yayınlanan kitaplarında yapılan "federal bir Avrupa'ya sıçrayış" teklifi şerefli güdülere dayalıdır. Fakat, bu gerçek bir çözümü içermemektedir, çünkü problemin temel kaynağının üstesinden gelmemektedir. Avrupa sistemine engel olan bencil, dar görüşlü, ulusal düşünce tarzı değildir. Bu durum bugün çok bariz olmayabilir ama ulusal egemenlik ile daha fazla entegrasyon arasındaki gerilimi gözlemlemedeki problem bunun çok basite indirgenmiş ve modası geçmiş bir düşünce tarzı olmasıdır. Bugünün problemi ulus ülkelerin hayali bencillikleri değildir. Aksine, problem ulus devletlerin ve AB kurumlarının Avrupa toplumlarını ve çalışma dünyasını, semayenin hegemonyasına karşı korumuyor olmalarıdır. Bu hegemonya neticede hem ulus devletleri ve hem de Avrupa Birliği kurumlarını kapsamaktadır. Avrupa'da kısa süre önce Indignados veya Occupy gibi hareketlerin ortaya çıkmasının ve protestolarını hem ulus devletlerin politikalarına hem de Avrupa Birliği'ne yönlendirmelerinin nedeni budur. Kuvvetin ulus devletler ile Avrupa arasında nasıl paylaşıldığı hususu, nüfusun %99u açısından pek fazla bir şey değiştirmemektedir. Problem çok farklı bir yerde yatmaktadır.

Dördüncü yol ise döviz birliğinin bir takas birliği ile değiştirilmesidir. Takas birliği Avro bölgesini sürekli tehdit eden iki problemi çözecektir. Para ve maliye politikalarının birbirine oranlı bir şekilde ayarlanması olasılığını geri getirecektir. Ülkelerin kendi dövizlerine geri dönmeleri halinde her iki politika aynı seviyede olacaktır. Hepsinden önemli ise, bir takas birliği ticaret dengesiyle ilgili dengesizliklere karşı koruyacaktır. Bir takas birliği şu şekilde olacaktır: her üye devletin kendi dövizini olacak ve ilave olarak özel bir uluslararası döviz olacaktır, ki buna Avro ya da Keynes'in teklif ettiği gibi Bancor adı verilebilir. Bu ikinci döviz, devletler



arasında ticaret kambiyo görevi görecektir. Takas birliğinde ticari ilişkilerde ani fazlalar ya da açıkların ortaya çıkmasını engelleyecek mekanizmalar olacaktır. Açığı olan ülkelerin dövizlerinin değerini düşürmeleri gerekecektir ve fazlası olan ülkelere ise özel bir vergi uygulanacaktır. Bu bir çözümdür ve olumsuz yanları vardır ama bu çözüm Avro bölgesinin günümüzde ortaya çıkardığı ekonomik sorunların çözülmesini sağlayacaktır.

Buna benzer bir teklif Eylül ayında Paris Veblen Institute'den uzmanlar Bruno Théret ve Wojtek Kalinowski tarafından açıklanmıştır. Yaptıkları "Avrupa'da Döviz Federalizmi Çağrısı"nda Avro'nun Avrupa'da "ortak para" olarak kullanılmasını ama "tek döviz" olarak kullanılmamasını teklif ediyorlar.¹ Bruno Théret ve Wojtek Kalinowski'nin teklif ettikleri sistemde, çok miktarda döviz olacak – yerel, bölgesel ve ulusal – ve bunlar Avro ile birlikte "ikincil" döviz görevi göreceklerdir. Böylelikle, Avro federal para olacak ve ulusal dövizleri (Avrofrank, Avromark, Avrodrahma, Avrolira, v.s.) birbirine bağlayacak ama onların yerine geçmeyecektir. Théret ve Kalinowski böyle bir sistemin Avro bölgesinin bütün problemlerini (özellikle ülkeler arasındaki ödemeler dengesi dengesizliklerini) çözmeyeceğini itiraf etmekte ama onların görüşünde, ileriye doğru büyük bir adımı temsil edeceğini savunmaktadır.

Son ve beşinci yol ise benim gerçek ya da fiili federasyon dediğim yoldur. Başlangıç noktası gücün Avrupa seviyesine devri değil aksine, Avrupa seviyesinde sosyal vatandaşlığın tanımlanması noktası olmalıdır. Karara varılması gereken konular, Avrupa'da yaşayanlar olarak bizlerin hangi yardımlara, hangi seviyede sosyal güvenliğe, hangi kamu yardımlarına hak sahibi olmamız gerektiğidir. Kesin olarak ilk adım – gücün

devri değil – vatandaş olmanın ne demek olduğunun belirlenmesi olmalıdır. Ekonomik anlamda Avrupa entegrasyonu sermaye ile çalışma dünyası arasında bir takım ödüllere veya sosyal anlaşmaya dayalıdır – bu Mario Draghi'nin "Avrupa sosyal modeli"nde sona erdirmeyi teklif ettiği durumdur. Fakat Avrupa bu orta yola yeniden yatırım yapmamış bulunuyor. İkinci Dünya Savaşı'nın başlarında ilgili ülkelerde kurulan kurumlar sallanmaya başlayınca modelin temeli de zayıflamaya başladı. Avrupa Birliği ile üyesi ulus devletler arasında yeni bir güç paylaşımının bir çıkış yolu sunamayacak olmasının nedeni de budur. Bunun yerine, entegrasyonun ekonomik temelleri olarak görev yapan şeyler üzerine yatırım yapmak ya da bunları yeniden canlandırmanın yollarını bulmak üzerinde düşünmeliyiz. Aynı zamanda, eğer Avrupa Birliği'nde ortak bir para birimi korunacaksa o zaman o para birimi birliğinin aynı oranda büyük bir bütçeyle desteklenmesi gerekir. Böyle bir bütçenin ne kadar büyük olması gerektiğini kesin olarak tespit etmemize yarayacak bilimsel bir metod mevcut değildir, fakat Amerika Birleşik Devletleri'nin bütçesinin Gayri Safi Milli Hasılasına oranını bir uyum başlangıç noktası olarak almamız mümkün olabilir. Amerika Birleşik Devletleri'nin bütçesinin Gayri Safi Milli Hasılasına oranı yaklaşık yüzde yirmidir. Avrupa Birliği'nin durumunda bu oran federal bütçenin şimdiki bütçeden yirmi katı daha fazla olması gerektiği anlamına gelir. Eğer Avrupa Birliği'nin bütçesini bu şekilde büyötmeye hazır değilsek o zaman ortak bir döviz sistemini muhafaza etmek konusunda başarılı olacağımıza dair aldatmalardan da kaçınmamız gerekir.

Böyle bir paranın nasıl harcanması gerektiğine dair cevaplandırılması gereken soruların olduğu tabii ki açıktır. İnanıyorum ki, bunun öncelikle, benim Avrupa seviyesinde sosyal vatandaşlık diye adlandırdığım her şeyin garanti edilmesinde kullanılması gerekir. İkincil olarak da, Avrupa ekonomik

¹ http://www.veblen-institute.org/IMG/pdf/a_plea_for_a_european_monetary_federalism.pdf



sisteminin ekolojik modernizasyonunda kullanılması gerekir.

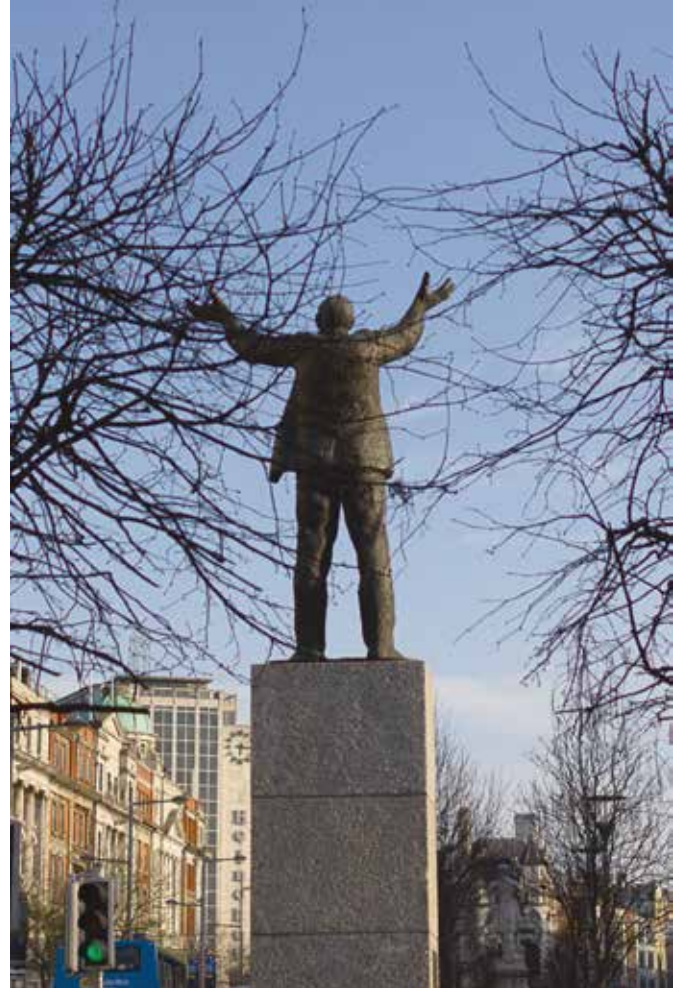
Sosyal vatandaşlığın geniş tanımına ve bununla eşit oranda büyüklükte bir bütçeye ilave olarak gerçek bir federasyonun birleştirici belirli bir vizyona, ortak bir göreve sahip olması gerekir. Öyle görünüyor ki, yeni bir savaşa engel olmak fikri artık hiçbir amaca hizmet edemiyor. Bu fikrin Avrupalı ülkelerin politik elit tabakaları arasında artık herhangi bir etkisi kalmamıştır ve belki de artık sıradan vatandaşa da bir şey ifade etmiyor olabilir. Bu, benzer işlevi olan yeni görüşlere ihtiyacımız olduğu anlamına gelir ve ben iklim değişiminin yarattığı tehlikenin bu görevi görebileceğine inanıyorum.

Bu noktada, artık kendimi dizginleyemeyeceğim ve Polonya Dışişleri Bakanı Radosław Sikorski'nin yapmış olduğu bir beyanatı kuvvetle eleştireceğim. Bundan bir yıl önce, Berlin'de, Radosław Sikorski herkesi Avrupa'nın geleceğinin anahtarının Almanya'nın elinde olduğuna inandırmaya çalıştı. Dahası, bizim (yani bu Avrupalıların demek) farklı ahlak anlayışı, farklı aile hayatı, farklı vergi oranları ya da farklı çalışma saatleri standartlarına sahip olmamızın birliğimizi bozamayacağını söyledi. Ben Polonya gibi bazı ülkelerin insan haklarına seçici bir şekilde yaklaşabileceklerini düşünmelerine ve sosyal indirimler yaparak en uzun çalışma saatlerine ve en düşük vergi oranlarına sahip olma yarışına girmelerine izin vermekle, birliğimize büyük zarar verdiğimizi düşünüyorum. Ama her şeyin ötesinde, konuşmasında çevrenin korunmasıyla ilgili hiçbir şeyden söz etmemesine öfkelen dim. Polonya Avrupa'da AB iklim politikalarının kabulünü en az üç kere (artık bunun sayısını takip edemiyorum) veto etmiş bir ülke olmak gibi hiç de güven vermeyen bir üne sahip bir ülkedir. Bu durum geleceğimiz için gerçek bir tehdit oluşturmaktadır.

Bundan ne gibi sonuçlar çıkarabiliriz? Daha önce de söylediğim gibi "olası" kelimesi farklı anlamlara gelebilmektedir. Sözü ettiğimiz yollardan bazıları olası yollardır ve hayata geçirilmektedir ama krizden çıkmamızı sağlamamaktadır. Diğerleri ise bizi krizden çıkartabilir ama onları hayata geçirmek konusunda başarılı olmamız ihtimal dışıdır. Böyle bir durumda kişi ne yapabilir? Bu soru bizi toplumsal hareketlerin rolüne getirmektedir ki bunların arasında işçi sendikaları da bulunur. Avrupa Birliği'ni, üye ülkelerini, v.s., bir standartlar, kalıplar ya da değerler kaynağı, bir sabit birim olarak değil de bizim için önemli olan şeyler adına toplumsal mücadele verdiğimiz bir seviye, saha olarak görmemiz benim için önemlidir. Mücadeleler bu seviyeler arasında yer değiştirebilir. "İndirme" ve "yükleme" gibi terimler neo-liberalleştirme üzerine yapılan çalışmalarda kullanılmaktadır. Bunlar çeşitli yetkinliklerin ve karar alma işlevlerinin kişilerin daha düşük etki ve kontrole sahip olduğu seviyelere aktarılmasıyla ilgili stratejilerdir. Bazen insanlara bizim artık herhangi bir etkimizin olmadığı mesajını vermek için, bazı yetkinlikler daha yukarıdaki seviyelere, Avrupa seviyesine, aktarılmaktadır – Avrupa tamamen bundan ibarettir. Bazen kararlar aynı gayeyle ama aşağı doğru aktarılmaktadır. Örneğin Polonya'da, anaokulları yerel yönetimlere aktarılmıştır ama yerel yönetimlere bu okulları işletebilmeleri için yeterli kaynak verilmemiştir. Bu çok miktarda anaokulunun kapatılmasını garanti etmenin emin bir yoludur. Dahası, ilk bakışta kararlar insanlara daha yakın yerlerde alınıyor muş gibi görüldüğü için bu durum sanki çok daha demokratikmiş izlenimi de verebilmektedir. Bu "politika aklama" adı da verilen taktiğe benzer bir taktiktir. Bir başka deyişle, rahatsız edici politik kararların "aklanması"ndan ibarettir (kara paranın "aklanması" gibi bir şey). Bu şu demektir. Kararların alındığı seviyede birilerinin çıkıp kararın bir başkası tarafından alınması gerektiğini söyleyebilmeleri-

ne olanak sağlamaktadır. Buna nasıl bir karşılık verilmelidir? Eğer dünyayı değiştirmek uğruna verdiğimiz mücadelenin gerçekleştiği seviye Avrupa Birliği ise (aynı belirli konulardaki seviyenin ulus devlet, şirket veya aile olması gibi), yapmamız gereken, belirli konularla ilgili olarak hep aynı şeyi yapmak ve mücadelemizi amaç ve hedeflerimize ulaştırmamız için en çok fırsatın mevcut olduğu seviyeye taşımaktır. Örneğin, eğer Avrupa seviyesinde daha iyi sosyal vatandaşlık hakları veya daha kısa çalışma saatleri elde edebilecekseniz, o zaman, mücadelemizi Avrupa Birliği'ne taşımamız gerekir. Eğer bunları başarmamız şansımız ulus devlet seviyesinde daha büyük bir olasılıksa, o zaman, mücadelemizi ulus devlet seviyesine taşımamız gerekir. Böylelikle, en az rakibimiz kadar hareket kabiliyetine sahip ve en az onun kadar kurnaz oluruz.

Bu bağlamda işçi sendikalarının rolünü nasıl görüyorum? İşçi sendikaları toplumsal mücadele veren tek aktör değildir ama bunu yapan kurumlar arasında en önemli olanıdır. Hazırlamış olduğunuz, 12den fazla ülkede mevcut olan işçi sendikası politik eğitim öğretimin tanımlamalarını okudum ve onları birleştiren şeyin ne olduğunu, neyin onları daha yüksek seviyede birbirine bağlayabileceğini ve neyin o seviyede bir birlik oluşturmalarını sağlayabileceğini düşündüm. Sözünü ettiğim belgelerde “gelenek” terimi gözümü takıldı. Farklı ülkelerdeki işçi sendikalarının farklı geleneklere sahip oldukları anlatılıyordu. Bu şüpheli bir terimdir. Bir şeyi dile getirir, bir şeyi ifşa eder ama başka bir şeyi de gizler. “Gelenek” dediğimiz zaman ülkeler arasındaki şu ya da bu asırlık kültürel farklılıklardan söz etmiyoruz aslında. Aksine, tarih boyunca verilmiş toplumsal mücadelelerin bir birikiminden, üst üste binerek tarih boyunca katmanlaşmasından ve bunun yarattığı bir etkiden söz ediyoruz. Demek ki, işçi sendikası eğitim öğretim geleneği veya işçi sendikası çalışma geleneğinden söz ettiğimiz zaman, aslında farklı ülkelerdeki toplumsal mü-



cadelelerin, özellikle sınıf mücadelelerinin farklı yönlerde gelişmiş olduğunu ve farklı sonuçlar doğurmuş olduğunu söylüyoruz.

Aynı şeyin Avrupa seviyesinde de başarılabilmesi nasıl mümkün olabilir? Bunun ortak bir payda bulmaya çalışarak, ortak kuralları koymaya çalışarak veya bir araya gelip bu tanımları, anlamları üzerinde tartışarak olmayacağına inanıyorum. “İşçi sendikası eğitim öğretimi”nin anlamının Avrupa seviyesinde tesis edilebilmesinin tek yolu Avrupa seviyesinde bir toplumsal mücadele, sınıf mücadelesi vermektir. Böyle bir mücadeleden



yeni bir politik eğitim öğretim geleneği doğacaktır. Bana öyle geliyor ki, temel önem arz eden ilk nokta da budur: çok fazla geriye bakmadan bu değerli deneyimden yararlanarak daha çok ileriye doğru gitmeye çalışmak.

Benim görüşüm, diğer toplumsal hareketlere başvurmanın ve beraberce yeni bir bilgiye ulaşmanın da önemli olduğunun görüldüğüdür. Polonya'daki işçi sendikaları diğer toplumsal hareketlerle beraber çalışarak ilginç deneyimlere sahip oldular. Buraya gelene kadar bu sürece işçi sendikası eğitim öğretimi adının verilebileceğini bilmiyordum. Varşova'dan Berlin'e gelen trende bu konu üzerinde düşünmeye başlayınca, özellikle bizim Polonya'da yaptığımıza işçi sendikası eğitim öğretimi adının verilebileceğini düşündüm. İki sene önce, OPZZ (Polonya Birleşik İşçi Sendikaları Federasyonu) gey ve lezbiyenlere iş yerinde nasıl muamele yapıldığı konusuna değinmek için, gey ve lezbiyen örgütleriyle birlikte bütün Avrupa'yı kapsayan uluslararası bir konferans düzenledi. Bu önemli bir konferanstı çünkü öncelikle Polonya'daki LGBT hareketi işçi sendikalarının böyle bir konuyla ilgilendiğini öğrenmiş oldu. Toplum içinde işçi sendikalarının bütün işçilerle ilgilendiğine dair bir inanış oluştu. İşin anlaşılmasının kişiye sadece sendikacı olduğu için ayrımcılık yapılabileceğinin anlaşılmasından daha kolay olduğu bir dünyada yaşamaktayız (ya da en azından Polonya'da durum bu). Bu nokta, bütün işçi sendikası üyelerinin, görevlilerinin, diğer toplum gruplarının üye ve görevlilerinin ve genel olarak toplumun ufkunu genişletebilmek için iyi bir başlangıç noktasıdır.

Bu yılın bahar aylarında Silesia'da gerçekleştirilen ve "Siyah-Yeşil Yuvarlak Masa" adı verilen bir konferansın son derece ilham verici olduğunu düşündüm. Almanya'da "Siyah" kelimesinin belirli bir politik anlamı olduğuna inanıyorum. Sözünü ettiğim örnekte siyahın anlamı kömürdü.

Konferans maden işçileri sendikaları ve çevre örgütleri tarafından iklim değişimi ve buna bağlı ekonomik değişim üzerine organize edilmişti. Daha önce de belirttiğim gibi, Polonya hükümeti, işveren dernekleri ve işçi sendikalarının büyük bölümü iklim değişimi politikalarına gelince AB'ye güvenmemektedir. Ekologlar ile kurulan diyaloglar arasında en açık olan diyalogların madencilerle olan diyaloglar olması şaşırtıcıydı. Belirli fikir ayrılıkları mevcuttu ama tartışmalar, madencilerle çevrecilerin birbirleriyle çok daha iyi anlaştıklarını ve her ikisinin de birbirleriyle olan diyaloglarının her birinin Polonya hükümetiyle olan diyaloglarından çok daha iyi olduğunu göstermiş oldu. Bu da ayrıca önemliydi çünkü çevreciler normalde düşük karbon ekonomilerinin sadece olumlu yanlarına vurgu yapmak gibi bir eğilime sahipler (benim işçi sendikası eğitim öğretim bağlamında bu konudan söz etmemin nedeni de zaten budur). Çevreciler düşük karbon ekonomilerini temiz hava ve sağlıklıla bağdaştırmaktadırlar. Bununla ilgili olası tehlikeler üzerinde düşünmemektedirler. İşçi sendikaları söz konusu tehlikeler konusunda çok daha bilinçlidirler. Böyle bir ekolojik ekonomik değişimin iş dünyası tarafından hayata geçirilmesinin bizleri nasıl şimdikinden çok daha kötü duruma sokabileceği konusunda işçi sendikaları çok büyük bir beceri deposuna, deneyime ve düşünme gücüne sahiptir. Bahar aylarında yapılan bu toplantı hem sözü edilen iki taraf açısından hem de hak ile bağ kurabilecek yeni bir bilgi formu oluşturması açısından, çok yapıcıydı. Toplum hareketleriyle yapılabilecek iş birliğiyle ilgili birkaç sahanın daha mevcut olduğuna ve bu tip bir eğitimin Avrupa seviyesinde yapılmasına değer olduğuna inanıyorum. Örneğin, internetin daha da geliştirilmesiyle birlikte, zorluklar ve tehlikeler ve aynı zamanda da fırsatların söz konusu olduğu doğrudur. Bu, en yeni toplum hareketlerinden biri olan Pirate hareketi tarafından irdelenmekte olan bir konudur.



En önemli olanını en sona bıraktım. Ben, işçi sendikalarının ütopyacı politika nosyonunu, belirli değerleri – gerçek değerleri – yeniden canlandırmak gibi büyük bir fırsat ve sorumluluğa sahip olduğuna inanıyorum. O değerler ki, her bir bireyin, insanın hayatında önemli yere sahiptir.

İki farklı değerler listesine bakalım. Bir yanda dört Atlantik özgürlüğü, yani, itilaf kuvvetlerinin Hitler'e karşı savaş sırasında söz verdikleri özgürlükler var. Savaş sonrasında, içinde yaşayan insanların ifade özgürlüğüne, düşünce özgürlüğüne, korkusuz yaşama özgürlüğüne ve yoksulluktan korunma özgürlüğüne sahip olacakları bir dünya kurma sözü verdiler. Burada, Ortak Pazar'ın Avrupa Birliği için yapıyı nasıl kurduğunu hatırlamamız doğru olur. Bu yapı da aynı şekilde dört özgürlük üzerine inşa edilmiştir: sermayenin serbest hareketi, malların serbest hareketi, hizmetlerin serbest hareketi ve çalışanların ya da emeğin serbest hareketi. Bana öyle geliyor ki, bir Ortak Pazarı destekleyen ve burada sözünü ettiğimiz bu dört özgürlüğe odaklanmış olan ve insanların %99unun hayatında önemli yeri olan temel değerleri görmezden gelen bir dünyada, bizler için değerli olan şeylere yer olamaz.

Krizden çıkıp, bir ihtimal Avrupa'yı kurtarıp bir de şimdi yaşadığımız dünyadan daha iyi bir dünyada yaşamaya karar verdiğimiz zaman politikanın ütopyacı boyutuna geri dönmemiz önemli olacaktır. Sözünü ettiğimiz ütopya tabi ki belirli kurumlarda, belirli düzenlemelerde veya çözümlerde de kendini gösterebilir. Demek ki, bizim yaşamlarımızdan ayrı değildir. Bu, birçok toplumda yaşamları değiştirebilecek belirli bir yol gösterici, bir dayanak noktasıdır. "Umut" ilkesinin yeniden oluşturulabilmesi için politikanın ütopyacı boyutunun geri getirilmesi şarttır. Ben, bugün işçi sendikalarının en önemli görevinin bu olduğuna inanıyorum. Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Bölüm 4

Eğitin Avrupa'yı bu krizden dışarı!

“Avrupa’da öğrenim”in daha fazla gelişmesinin olasılık derecesi ve bunun için gerekli temeller

Tom Kehrbaum

*Birbirleriyle konuşanlar, birbirlerine ateş etmezler.
Birbirlerine soru soranlar, ortak çıkarlarını tanırlar.
Birlikte gülenler, birbirlerini düşünürler.*

Savaşlar ve krizler – “Avrupa’da öğrenim”in kısa tarihi

Avrupa’daki ortak öğrenim süreçlerinin şekillenmesinde savaşlar ve krizler çoğu zaman etkin rol oynamıştır. Bu bölümde “Avrupa’da öğrenim”in kökenine ve Avrupa’daki krizin üstesinden gelinmesine yardım edebilecek tipte bir eğitim öğretimin anahtar niteliğindeki husus ve kategorilerine bakılmaktadır.

1618 ile 1648 yılları arasında süren dehşet verici Otuz Yıl Savaşı, düşünürleri – ki o zamanlar bunlar düşünürlükten önce papazdılar – anlaşmazlıkları çözmenin alternatif yollarını bulmaya yöneltti. Çek reformist Johann Amos Comenius (1592-1670) ilk geniş Avrupalı pedagoji teorisini o dönemde geliştirdi, bunu kendi barış çabalarında hayata geçirdi ve böylelikle modern Avrupa’nın temellerini atmış oldu (nakil. Sparr 2008, s. 22).

Comenius yarım yamalak bir iş yapmadı, işini tam anlamıyla yaptı! İşinin barışı sağlamak olduğu dönemde, resmin bütününe farkındaydı. Genç erkek ve kız çocuk ve yetişkinlerin, bir bütün olarak bilgi oluşturma ve öğretim etkinliklerine katılmalarını teklif eden ilk pedagoğ oydu. Asıl çalışmasının başlığı Pampaedia’ydı. Pedagoji teorisinin başlangıç noktası ise “*İnsan İlişkilerinin İyileştirilmesi Üzerine Genel İstişare*” adlı aynı çalışmasının alt başlığıdır. 17. yüzyılda Avrupa’nın büyük bölümündeki “insan ilişkilerinin durumu” savaşın ve acımasız şiddetin sebep olduğu travmatik deneyimlerdi ve bu savaşta herkes birbiriyle savaşıyordu. “Labyrinth of the World and Paradise of the Heart” (Comenius 1992)

adlı eğitimsel romanında, Comenius insanlığın gelişimini – genel olarak insan türünü – değerlendirmektedir ve insanlığın gelişimi ile barış içinde yaşayabilme becerisinin ayrılmaz bir bütün olduğunu belirtmektedir. Savaşla ilgili ise şunları yazmıştır: “Arabuluculuk görevine atananlar av peşinde koşan vahşi hayvanlar değil, insanlardır” (a.g.e. s. 103). Comenius böylelikle birbirleriyle savaşmak yerine anlaşmazlıkları çözümenin başka yol ve olanaklarını bulma görevini insan türüne yüklemiştir (nakil. Gamm 2008, s. 112 ve devamı). Comenius, savaşa alternatif olarak kişiler arasında düzenlemeler, anlaşmalar ve kontratlar yapılmasını öne sürmektedir. Bu farklı bir insan tipini ufukta görülebilir kılmıştır: tarafsız ve kendi çıkarlarını düşünerek kendi kararlarını kendi veren insan tipi (nakil. a.g.e.). Comenius’un pedagojisi faydalı bütün bilgilerin geniş çaplı metodlarla bütün yaş gruplarındaki bütün insanlara aktarılması amacını gütmüştür – yani bütün erkeklere ve bütün kadınlara (Omnes, Omnia, Omnio). Bir yaşam boyu süren bu öğrenim sürecinin amacı insanlara anlaşmazlıkları barışçıl yollarla çözebilme becerisini kazandırmaktır. Comenius’a göre insanların bunu yapabilmeleri için geniş çapta eğitime gereksinimleri vardır.

Pampaedia adlı eseri daha iyi bir dünyaya duyduğu özlemden kaynaklanmıştır. Comenius’un “insan ilişkilerini” oluşturmaya yaklaşımını ve daha iyi bir dünya amacını genel tartışma konusu yapması, tarihi açıdan bazı şeylere yeni bir bakıştı. Comenius pedagojiyi politika ile ilgili konulara ve barış dolu bir dünya toplumu yaratma telos’una (eski Yunancada hedef anlamında) bağlamıştı. Bu Comenius’u Aydınlanmacı pedagojinin ilk klasiği yapmıştır.

Comenius’tan üç yüzyıl sonra onun bütün dünyayı sarmasını beklediği iyimser barış ütopyası şaşırtıcı gelebilir. Biz bunu Comenius’un dindarlığına ve Tanrı’ya olan bağlılığına



dayandırıyoruz. Bununla birlikte, pedagoji anlayışıyla Comenius'un bugün hala Avrupa çapında yankılanan politik ve genel eğitimin temellerini attığını kabul ediyoruz. Böyle genel bir eğitim öğretimde teori ve pratik sadece "Kim Milyoner olmak İster"i kazanmakla sınırlı değildir. Aksine, bu daha iyi bir dünya yaratma çabalarıyla başarılı. Bunun neticesinde genel eğitim kavramı daha politik bir boyut kazanır.

Bugünün özgür demokratik toplumları, "insan ilişkileri" ve bunların yapılandırılmaları neticesi meydana gelen gelişimi ile ilgili geniş çaplı, toplumsal katılım ve toplum içi tartışmaya gereksinim duyarlar. Bunun nedeni demokrasinin, bir "anayasa tür" olması ve "belirli bir yönetim türü" (nakil. Agamben 2012, B. 12) ile bağdaşması yanında aynı zamanda bünyesinde gerçekleşen demokratik davranışların insanların günlük yaşamlarına yansıdığı bir yaşam biçimi olmasıdır. Dayanışma ruhu içinde etkili, gayeli ve katılımcı politikaları olası kılan demokratik uygulamaların – sadece yeni politikacı jenerasyonları tarafından değil de – genel olarak her yeni jenerasyon tarafından yeniden öğrenilmesi gerekmektedir (nakil. Negt 2010).

"Barış eğitimi"ne pedagojik yaklaşım, yani eğitim öğretim yoluyla savaşa engel olma girişimi, başarılı olmuştur. Genel olarak, tarihi karşılaştırmalar savaşların azaldığını ve eskisi kadar sık yaşanmadığını göstermektedir. Nobel Barış Ödülü 2012 yılında Avrupa'ya verilmiştir. Bu ödül 1945 yılından bu yana devam eden ve gönülünde savaşa yer vermemek olan bir politikanın takdir edildiğinin bir göstergesidir. Ödül, aynı zamanda, Avrupa'daki günlük yaşamlarında barışa olan bağlılıklarını açıkça gösteren Avrupa Birliği'nin beş yüz milyon vatandaşa verilmiştir. Böylelikle, 2. Dünya Savaşının başlarında "barış sağlama becerileri"ni eğitim öğretimin ana konularından biri haline getirmeye çaba göstermiş

olan eğitimci ve pedagoğlara da haklı takdir gösterilmiştir (örneğin, Gamm 1968). Aynı zamanda, savaşın nedenlerine de odaklanılmıştır. Savaş ile ekonomi ve toplumsal ve politik ilişkiler arasında bağlantı, araştırmaların tam merkezindeydi.

Nobel Barış Ödülü'nün verildiği yıl, Avrupa çok taraflı bir krizin dördüncü yılındaydı. Ödül modern Avrupa'nın başlangıcında, 2. Dünya Savaşının sonundaki barış fikrinin yer aldığını bize hatırlatmaktadır. Aynı Avrupa parasal ve ekonomik problemlerden dolayı şu anda topallamaktadır. Eğitim öğretim yoluyla savaşçı insanların başarılı uygarlık tarihlerinden, bu kriz sırasında da, bir şeyler öğrenebilir miyiz? Geçmişin savaş meydanları, bugünün, geçmişin savaş meydanları gibi terbiye edilmesi gereken, "savaş pazarları"na mı dönüştü? Bu karşılaştırma yeni sorular ortaya çıkarmaktadır ki bunlara bu makalede yanıt vereceğim.

Avrupa'nın eğitim öğretimdeki başarı hikayesinin – ki bu Comenius'a kadar gitmektedir – üzerine inşa etmek ve ilave teoriler yardımıyla kilit niteliğindeki husus ve kategorileri tespit etmek istememin nedeni de budur. Bunlardan gaye kriz yöneten ulusötesi Avrupa eğitim öğretiminin potansiyelini vurgulamak ve aynı zamanda Comenius'un modernliğinin altını çizmektir.

- *Politik bir kültürün belirmesi* – Aynı zamanda, Comenius, bireye ve bütüne eşit oranda duyarlı olan anlayışın çeşitli yollarını öğrenmek suretiyle bir politik kültür kavramı geliştirdi.
- *Bir insani kategori olarak, iş* – Marx'a benzer şekilde, iş, ya da çalışma, Comenius için de bir insani kategoridir. Buna göre, antropojenez insanlar ile çalışma arasındaki diyalektik bir süreçtir. Bu açıdan bakıldığında, entelektüel ve fiziksel çalışma arasında bir ayırım yapmanın



bir anlamı yoktur çünkü bu ikisi sürekli olarak birbirini bütünlükler. Çalışma kaba materyalizm tarafından “basit bir üretim”e dönüştürülmüştür (nakil. Gamm 2001, B. 76 ve devamı). Politikada, eğitim öğretimde ve son olarak etik çerçevesinde, çalışma, bireysel ve ortak kimliğin kalbinde. Avrupa’nın bugün acil olarak ihtiyaç duyduğu şey, bugün çalışmanın bize ne ifade etmesi gerektiği üzerine bir tartışma sürecidir. Bu da sonrasında kabul edilebilir, doğru dürüst iş ya da çalışma hakkında bir tartışmayı da başlatabilir.

- **Çalışma ve eğitim öğretim bir yandan toplumsal ilişkileri (insan ilişkilerini) iyileştirirken aynı zamanda insanların “olmalarına” yardım eder** – Çalışma, öncelikle bireyi bir özne olarak ortaya çıkarır ve bir yandan bunu müzakere ederken aynı zamanda insan kategorisini geliştirir. Almanya’da 19. yüzyılın başlarında geliştirilen hümanist eğitim öğretimin bu tanımı da sözü edilen ön şartlara dayandırılmıştı. Herder, örneğin, insanlar diyaloga girdiklerinde ortaya çıkan gücü tanımlamıştır. Herder, insanları, (iç güdülerinden bağımsız olmalarının bir sonucu olarak) “Evren’de serbest bırakılmış ilk yaratıklar” olarak tanımlamıştır. İnsanın gelişim olanaklarının sınır tanımazlığını tanımlamıştır – ama aynı zamanda yozlaşarak savaş ve kavgaya dönüşebilme tehlikesini de vurgulamıştır. Anlam, sadece, insanlar kendilerini bir görev olarak algılayıp, kategoriye de “insan” projesi olarak kavradıklarında ortaya çıkmaktadır (nakil. Gamm 2008, B. 85). Anlam ortaya çıkar ve böylelikle çalışma ve eğitim öğretim gibi kişiler arası süreçlerde belirli, bireysel ve kolektif olarak algılanabilir bir hal alır. Bir kategori olarak insanlık ise her bir birey için bir zorunluluk teşkil eder. Bunun bir neticesi olarak – Comenius’un çok önceleri dile getirdiği gibi – çalışmanın her iki cins

tarafından da yapılması gerekir. Böylelikle, çalışmanın tanımı genişleyerek “bütünlüğün çalışması” gibi bir kavrama dönüşür (nakil. Negt 2012). Çalışmanın bu genişletilmiş tanımı iyi ve kabul edilebilir iş için ve insanların mal ve ürünleri değerlendirmesi, yeni bir değerlendirme kriterinin oluşturulmasına yardım edebilir. Bu nedenle, Avrupa’daki genç nüfus arasındaki işsizlik oranının (bu oran Aralık 2012’de İspanya’da yüzde 55, Yunanistan’da ise yüzde 60¹) bireysel kader olarak algılanmaması gerekir. Burada insanlar soyulmakta, insanların insancıl insanın ortaya çıkarılmasına yardım etme şansları ellerinden alınmaktadır (Marten 1988).

- **“Bütün” ve “genel” kavramlarının tanımlarına sıkıca sarılmak** – Bir Hristiyan olarak, Comenius dikkatini, görevleri dünyayı gelecek nesillere karşı duyulan bir sorumluluk ruhu içinde şekillendirip tasarlamak olan bütün çağdaşlarının üzerine çevirdi. Varsayılan ve sallanamaz kavramlar olan “bütün” ve “genel”. “Bütün”ün, özellikle Avrupa ile ilintili olarak, belirlenmesi mümkün olsa gerek. Avrupa, “Birliği, dünyadaki en rekabetçi ve en dinamik bilgi-temelli ekonomik bölge” (nakil. Lizbon Stratejisi) yapmak amacından daha öte olsa gerektir. Günümüzde – postmodern tartışmaların bir neticesi olarak – “bütün” ve “genel” anlamlarını yitirmiş bulunuyor. Bu, örneğin, bir “bütün” olarak küresel kapitalizmin analiz ve eleştirisine odaklanmayı zorlaştırmaktadır (nakil. Euler 2011).
- **Demokrasinin geniş anlayışı** – “Bütün” ve “genel”in yukarıda verilen tanımını, iş, eğitim öğretim ve insan olmak arasındaki bağı ve erkek ve kadının eşitliğini hatırlatarak, Comenius, son olarak dikkatimizi demokrasinin modern

¹ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=de&pcode=teilmo21&plugin=1>



ve çok çeşitli anlayışlarına yöneltmektedir. Bunun nedeni demokrasinin modern bir anlayışının tarihi bir bütün olarak toplumun bir parçası olarak tanıma becerisiyle ilintili olmasıdır – ki o toplum bireyler tarafından tasarlanır ve sorumluluğunu bireyler taşır (nakil. Gamm 1979 ve Dewey 1916). Şimdi kendimizi ve dünyayı geçmişte, günümüzde ve gelecekte şekillendirdiğimiz yeri arayalım ve bunu yaparken dikkatimizi ekonomik faaliyete ve bunun iki alt unsuru olan çalışma ve eğitim öğretime verelim.

Yeni Avrupa – kimlik ve halk

Birinci bölümde belirtilen hususların ulusötesi Avrupa eğitim öğretimi çerçevesinde önemli rol oynadıklarını düşünüyorum. Bu, yeni tip Avrupa eğitim öğretimini irdelemeye başlamadan önce geçmişle bugünkü kriz arasında sağlam bir köprü kurmak istiyorum ve asıl konudan biraz uzaklaşarak “Avrupa kimliği ve Avrupa halkı” konularına değinmek istiyorum.

Avrupa tarihi, Comenius düşüncesindeki eğitim öğretim türünün, barış, eğitim öğretim ve politika üçlüsüyle birlikte neden bu kadar önemli olduğunu göstermiştir ve hala da göstermektedir. “Avrupa pedagojisinin, tarihi başlangıçlarının hatırlanması” (Gamm 2008), politik eğitim öğretimin hayati hususlarını görmemizi sağlamaktadır ki o eğitim öğretim Avrupa birleşme sürecinin gelecekteki toplumsal ve politik şekillenmesi açısından çok gereklidir.

Kalıcı barışı sağlama becerisi genel – ve umuma açık – tartışma konusu olana kadar, Avrupa birçok savaş deneyimi geçirmiştir. Avrupalıların ölümlerinin yanı başında ve mahvolmuş şehirlerinin yığınlarında hep birlikte “başka savaş istemiyoruz” diye haykırabilmeleri için, 1914 ile 1945 arasındaki bir başka savaşın daha – ki insanın buna bir başka “Otuz Yıl Savaşı” demesi geliyor – medeniyetin barbarca parçalanması olan Soykırımına sona ermesi gerekti.

Avrupa Birliği en kanlı savaşları yaşayan insanların derin ve ortak inançlarından ve 20. yüzyılın krizlerinden doğmuştu: savaş alanları, bombalamalar, ekonomik krizler, açlık ve toplama kampları. Belki de, bu insanların kendilerini ve ulusal sınırlamalarını aşma cesaretini geliştirmelerini mümkün kılan neden de sadece buydu (nakil. Mak 2012, s. 22). Geçen yüzyılın sonundaki Yugoslavya savaşı dışında, geçtiğimiz altmış yıl boyunca Avrupa’da başka hiçbir savaş deneyimi yaşamadık. 1945 yılına kadar olan dönemde tam anlamıyla her Avrupa jenerasyonuna ait, her bir Avrupalı aile, üzerinde derin yaralar açan ve iz bırakan kanlı bir savaş deneyimi geçirmişti (nakil. a.g.e.).

Barışa duyulan ortak arzu yeni Avrupa’nın inşası için gereken temelleri oluşturdu. Bu hedefe yönelik olarak *milliyetçilikle ve militarizmle* savaşılması gerektiği 19. yüzyılın sonunda ve 20. yüzyılın başında gerçekleşen savaşlardan belliydi. Aynı şey – 17. yüzyıldan beri oluşmakta olan – ulus devletlerden oluşan bir Avrupa sisteminin ülkeler arasında arka arkaya askeri anlaşmazlıklara ve diğer bazı güç çekişmelerine sebep olduğunun ve bu durumun işlemeyen bir sistem olduğunun anlaşılmasına da sebep oldu (nakil. a.g.e.). Bu politik farkındalık Avrupa’da birleşmenin başlangıcını ve bütünün yararı uğruna ulusal egemenliğin unsurlarından vazgeçilmesini beraberinde getirdi.

Altı ülke (Belçika, Almanya, Fransa, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda) tarafından imzalanan 1957 Roma Antlaşması Avrupa Ekonomik Topluluğu’nun (AET) temellerini attı. Bunun yerine daha sonra Maastricht Antlaşması ile Avrupa Topluluğu oluşturuldu ve son olarak Lizbon Antlaşması Avrupa Birliği’nin (AB) kurulmasını sağladı. Bu gelişme bugünkü 27 üye ülkenin sınırlarını birbirine açmasına yol açtı. Avrupa’daki ülke sınırlarında oluşan sonsuz kamyon kuyrukları, kaçınılmaz kambiyo kurları, paketlerin taşınması işlemini bir kabusa



dönüştüren bürokratik gümrük şartları, birisinin yurt dışında çalışmak ya da okumak istemesi üzerine yaşanan problemler, komşudan korkuyor olma durumu gibi problemlerin hepsi bir anda ortadan kalkıverdi (nakil. a.g.e.). Malların Tek Pazar içinde serbestçe taşınıyor olmasının kulağa hoş gelen yansıması ve farklı kültürlerden çok çeşitli düşünce ve bakış açılarına sahip insanların birbirleriyle buluşuyor olmaları neticesinde Avrupa'nın "başarısız" olması halinde yokluğunu özleyeceğimiz bir şeyin olduğu ortadaydı. Eğer yeni ve modern Avrupa başarısız olacak olursa varlığı bugün bize olağan gelen bizim için kıymetli olan pek çok şeyi kaybedebiliriz. Artık Avrupa'sız yaşamamız mümkün değil ve biz de zaten böyle bir özlem içinde değiliz.

Bu durum şu soruyu ortaya atmaktadır: Avrupa tarihinden gelen ve bugünkü yaşantımızda silinmemiş direk ve dolaylı izler bırakan ve doğal yapımızın bir parçası olan bu deneyimlerin bir kimliğin oluşmasına yardım etmesi de mümkün mü?

Bir yandan Avrupa'dan bir şeyler kazanırken, bir yandan da, bir bütün olarak tüm Avrupa'ya olumlu yaklaşan bireysel ve kolektif kimliklerin oluşmasını, sadece hangi tarihi mirası kucaklamak (nakil. Habermas 2004, s. 49) ve düşünsel sorumluluğa dayalı olarak, neleri reddetmek istediğimizi, dahili olarak anlamaya yönelen bir süreç başarabilir. Bu, her ne kadar kulağa çelişkili gibi gelse de, benim Alman ve Avrupalı kimliğimin büyük bir kısmını Avrupa tarihinin büyük bir bölümünü benimsemiyor olmamın oluşturduğu da doğrudur. Eski Avrupa'dan tutmak istediklerimiz ve yeni Avrupa'da olmasını artık istemediklerimiz ortak bir eğitim öğretim sürecinde dikkatle kullanabileceğimiz ve kullanmamız gereken çok büyük miktarda ve zengin kimlik oluşturma malzemesi sunmaktadır. Bir kimliğin oluşturulması hem kolektif hem de bireysel bir eğitim öğretim sürecidir. Eğitim öğretim süreçleri hep geleceğe

odaklıdır. Bir Avrupa kimliğinin oluşturulması da böylelikle ortak bir Avrupa geleceğinin şekillendirilmesiyle alakalıdır.

Tarihi de işte – kelimenin tam anlamıyla – böyle bir çizgide kullanmalıyız. Öz algılama süreci şeklinde ortak eğitim öğretim süreçleri Avrupa seviyesinde nerede, nasıl ve ne zaman mevcuttur ve bunlara kimler katılmaktadır?

Bu gibi Avrupalı (kimlik oluşturan) ortak eğitim öğretim süreçlerinin ulusötesi politik eğitim öğretim formatında, sistematik olarak tasarlanmasının olası olup olmadığı sorusunu öngörerek, buna uyan bir öz algılama sürecini örnek olarak sunmak istiyorum. Bu Avrupalı kimliği üzerine halka açık bir tartışmayı ateşleyen bir terimdi ve belki de, ilk ve bugüne kadar da tek, bu tip tartışma örneğiydi

"Eski Avrupa" – 2003 yılındaki Irak savaşının başında, ABD'de Savunma bakanı Donald Rumsfeld'in savaşa katılmak istemeyen ve "İstekliler Koalisyonu"na katılmayan Avrupalı ülkelere – ki içlerinde Fransa ve Almanya'da vardı – saldırmak için ortaya attığı, polemik dolu bir terimdi. 1945ten beri ilke defa Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri politikalarının peşine takılmak taraftarı değildi. Savaşı destekleyenlere "Atlantikçi", karşı çıkanlara ise "Anti-Amerikan" damgası vurulmuştu. Rumsfeld'in, bu çerçevede, "eski" ve "yeni" Avrupa arasında yapmış olduğu ayırımdan dolayı, savaşın destekçileri ve muhalifleri kendi Avrupalı kimliklerinin üzerinde kaçınılmaz bir düşünce sürecine daldılar. Bu çatışma böylelikle açıkça tartışılan bir Avrupalı kimliği sorunu halini aldı (nakil. Todorov 2003, s. 12).

Bütün bunlarla ilgili yeni olan şey ise şuydu: tartışma sadece "profesyonel" Avrupalılar veya uzmanlar arasında geçmiyordu. Tartışma genele açık bir tartışmaya dönüştü. Aralarında İngiltere, İtalya ve İspanya'nın da bulunduğu bazı ülkelerin



vatandaşları bu konuyla ilgili olarak, kendi hükümetlerinin karşısında bir pozisyon aldılar. Avrupa'nın kimliği, halka açık tartışmalarda tanımlandı ve 21. yüzyıl Avrupa'sının nasıl olması gerektiği sorusu soruldu (nakil. a.g.e.). Habermas, bunu Avrupalı halkın ortak bir Avrupa anlayışını birlikte tartıştığı ilk tartışma olarak gördü (Habermas 2004). 15 Şubat 2003 tarihinde bütün Avrupa'da gerçekleştirilen 'savaşa hayır' gösterilerinden kısa süre sonra, Habermas, Jacques Derrida ve diğer saygın entelektüellerle (Adolf Muschg, Fernando Salvater, Umberto Eco, Gianni Vattimo ve Richard Rorty) birlikte, Avrupa'nın en büyük günlük gazetelerinde bir tür Avrupalı Manifestosu yayınladı.

Habermas ve meslektaşları bile, Londra, Roma, Madrid, Barcelona, Berlin ve Paris'te yapılan gösterilere katılan kitlelerin büyüklüğü karşısında ezilmişlerdi. Sözü edilen kitleler, İspanya Başbakanı Aznar'ın liderliğinde, Bush'a olan bağlılıklarını ilan eden ve Irak savaşını destekleyen Avrupalı hükümetlere karşı tepkilerini gösteriyorlardı. Habermas ve meslektaşları, bu gösterileri bir Avrupa halkının doğuşunun tarihi belirtileri olarak görüyordu ve Avrupalı kimliği tartışmasını başlattılar. Bütün Avrupa çapında, insan hayatını ilgilendiren hayati önemde konuların (ki savaş varoluşla alakalı bir işti) halk tarafından tartışıldığı tartışma platformları, sıradanlaşacak derecede çok sayıda yer almaya başladı. Comenius da eğitim öğretim yoluyla başarmak istediği vizyonunun bir "hayal" olduğunu düşünmüş olsa gerek.

Bildiğim kadarıyla, geçtiğimiz on yıl içinde, yukarıda sözü edilen büyük krizden bu yana, onunla kıyaslanabilecek türden bir durum ya da tartışma gerçekleşmedi. Avrupa Anayasası Anlaşması referandumlarının 2005 yılında Fransa ve Hollanda'da başarısız olması da, büyük olasılıkla, Avrupalı ulus devletlerin daha çok kendi iç politikalarına odaklanmalarına dayanak sağladı.

2012 yılında Avrupa sanki gücünün son noktasına gelmiş gibiydi. Kriz daha da çok katmanlı bir hal almıştı. Bu durum çok çeşitli açılardan çok farklı şekillerde yorumlanıyordu ve Avrupa'da bir "öz güven krizi" halini aldı. "Avrupa projesi"ni sorgulayanların sayısı artık hiç de az sayılmaz.

Bugün bizi birbirimize bağlayan, insanları mevcut kriz karşısında birbirine yaklaştırıp, ortak bir Avrupa için ortak çözümler bulma arzusuyla, bir Avrupalı kimliği, Avrupalı halkı bulmak yolunda bir araya getiren nedir? İçinde insanların güven ve huzur içinde bir arada yaşayabilecekleri sosyal bir Avrupa için gerçekçi temeller sunabilen şey nedir?

Ulusötesi eğitim öğretimin başarı şansı

Üçüncü bölümde yukarıda sözü edilen eğitim öğretim süreçlerinden sonuçlar çıkaracağım. Mevcut Avrupa krizinin üstesinden gelebilmesi için, politik eğitim öğretiminin, bugün sahip olması gereken içerik ve şekiller nelerdir?

Bir Avrupa halkının ve Avrupalı kimliğinin canlandırılması nasıl mümkün olabilir? Mevcut kriz içinde Avrupalılar arasında dayanışma ruhuna dayalı bir "müşterek"liğin geliştirilmesine ne yardım edebilir? 2003 yılında Irak savaşı sırasında savunulan barış nosyonunun yanında bugün bizlerin algılayabildiğimizden fazla bir şeyler daha olsa gerek; günlük iş ve iş dışı hayatımızda hepimizin paylaştığı ve belki de son derece sıradan ve normal olduğu için dikkatimizden kaçan bir şey. Ludwig Wittgenstein'in "Philosophical Investigations" adlı eserinde de yazdığı gibi, "bazı şeylerin en önemli hususları basitliklerinde ve yaygınlıklarında saklıdır. Bunlar her zaman gözünüzün önündedir ve bu nedenle artık onları farketmezsiniz." (a.g.e., s. 129; nakil. Tully 2009, s. 230 ve sonrası)

Günlük hayatlarımızda genel tartışma konusu olan, iş yerimizde ve özel çevrelerimizde her gün tartıştığımız konu-



lar arasında genel olarak insan mefhumunu ilgilendiren büyük önemde konular vardır. İnsan ilişkileri – çok genel olarak bakıldığında – başarılı bir iş hayatı ve mutluluk arayışı etrafında döner (nakil. Aristo'nun ahlak felsefesi). Bu genel hedefler (günlük hayatlarımızda algılayalım ya da algılamayalım) bireysel olarak herkesin günlük yaşamlarının bir parçasıdır.

Tartışma konusu olması gereken ve iyi bir hayatla alakalı olan, insanı ilgilendiren konular, insanların iş ve yaşam koşullarına yansır. Bunlara daha yakından baktığımız zaman, “mutluluk arayışımızla” bağlantıları belirginleşir. İş, ya da çalışma, başarılı bir hayatın, bir kimlik kaynağının ve insanca yaşamın anahtarıdır. Ekonomik faaliyetin biz insanların faaliyetinin kilit bir unsuru olması da bundandır. Kişiler arası anlam yaratır ve bu nedenle her zaman etik çerçevede görülüp değerlendirilmelidir. Dolayısıyla, bu durum, Comenius’la ilgili olarak tartışılan hususları hatırlamamızı gerektirir.

Mevcut krizle ilgili olarak, krizlerin – daha önceki savaşlarda da olduğu gibi – genel, umumi tartışma ve anlayışla çözülebileceğini anlamış bulunuyoruz. Krizler herkesi etkiler. Dolayısıyla tartışma ve istişarelere herkesin katılması gerekir. İsteyen herkesin, uygun, organize edilmiş yapılar yardımıyla ve bireysel bilgi ve beceriyle donatılıp cesaretlendirilerek, bu sürece katılımının sağlanması gerekir. Bu “Avrupalı öğrenim”de yeni bir perspektife ihtiyaç doğurur: ulusötesi politik eğitim öğretim. Bu gayeye yönelik olarak, öncelikle bunun değindiği iki konudan söz etmek istiyorum: “ulusötesicilik” ve “politik eğitim öğretim”.

Ulusötesicilik ve politik eğitim öğretim

“Ulusötesileştirme” insanlar ve kurumlar arasında sosyal, kültürel, politik ve ekonomik ilişki ve karşılıklı alışverişe işaret eder. Bu perspektif, aktörlerinin genellikle hükümetler olduğu

ulusötesi ilişkiler seviyesinden uzaklaşır. Yeni ulusötesi ait olma olasılıklarının yaratılmasıyla birlikte, coğrafyalar kimlik ve kolektiflik oluşumları içinde kıvrımlarını kaybetmeye başlarlar (nakil. Pries 2008, s. 44 ve sonrası ve Kehrbau 2010). Ulusötesi bağlar ait olma, kültürel ortak noktalar, iletişim ağları, iş çevreleri ve genel olarak yaşamla ilgili ulusötesi duygularda dışa vurulur (a.g.e.). Kurumlar seviyesinde bu işçi sendikaları, toplumsal düzen ve düzenleme türleriyle ilintilidir ve toplumsal yapılar ve sosyal alanlarda ulusötesine yansır (nakil. a.g.e.). Pries’e göre, ulusötesileştirme, malların, insanların ve bilginin uluslararası hareketi ile içinde yeni sosyal uygulamaların, sembol sistemlerin ve insan yapımı eserlerin ortaya çıktığı büyüme ve genişleyip derinleşmekte olan bir süreç olarak görülmelidir. Bu ekonomik, toplumsal ve politik boyutlar aynı zamanda iç içedir ve sonuç olarak insan “ilişkileri ağlarını” oluştururlar (Elias 1986, Pries 2008 üzerine, s. 45). Bu gibi ulusötesi süreçler Avrupa’da (ve ötesinde) belli bir zamandır bir gerçektir ve daha yakından incelendiklerinde algılanmaları mümkündür. Bu da bizi sözü edilen ulusötesileştirmenin politik boyutunun Avrupa’da pek çok şekillerde uygulanan politik eğitim öğretimde bir rolü olup olmadığı ve hatta sistematik bir şekilde dikkate alınıp alınmadığı sorusuna getirmektedir. Pedagojik uygulama için ne gibi neticeler söz konusudur?

Avrupa’da “politik eğitim öğretim” tartışması ulusal ve tarihi bağlamda büyük farklılıklar gösterir. Savaş sonrası Almanya’da, politik eğitim öğretim, yeniden eğitim öğretim adı altında yeni bir başlangıç yaşamıştır. Bugünün doğu Avrupa’sında komünizm sonrası dönemin veya Rusya ile mevcut ilişkilerin, politik eğitim öğretim süreçlerinin düzenlenmesinde etkisi vardır. Politik eğitim bariz bir şekilde, Avrupa eğitim öğretim politikası seviyesinde görülmemektedir. “Aktif vatandaşlık” “vatandaşlık eğitim öğretimi”nin hedefidir ve



ulusal seviyede uygulanmaya devam etmektedir (Almanya'da bu kavram genellikle "politische Bildung" ("vatandaşlık eğitim öğretimi") olarak tercüme edilir). Avrupa tartışmalarında vatandaşlık eğitim öğretimi bir devletin vatandaşlarıyla alakalıdır ve Avrupa Birliği'nin vatandaşlarıyla alakalı değildir.² "Aktif vatandaş" teriminden ne anlaşılmalıdır? Burada da AB takip edilmesi gereken güzergahı işaret etmektedir.³ Aktif vatandaşlık bir "girişimci ruh" içinde meydana çıkar. Dolayısıyla aktif vatandaşlık, girişimcilik anlamına gelir. Böylelikle ekonomik faaliyet hem Avrupa seviyesinde hem de politik eğitim öğretim bağlamında ön plana çıkartılmıştır. Prensip olarak, bu iyidir! Tabii bu makalenin birinci ve ikinci bölümlerinde dile getirilen ve geliştirilen hususların da buna dahil edilmesi şartıyla. Becerikli girişimcilerin ilham anlarında dünyanın sorunlarını çözecek yeni buluşları bulabilecekleri iddiası, zaten sık sık ortaya atılmaktadır.

Ekonomiye bu gibi bireyselleştirilmiş bakış Schumpeter'e kadar gider ve bu görüş günümüze kadar korunmuştur. Schumpeter'e göre onun görüşü kurtuluşun laikleştirilmiş inancını temsil eder ama bunun dışında, Avrupa'nın ve dünyanın ekonomilerinin ne derece güçlü bir şebekeyle birbirlerine bağlı olduklarının ve şu anda toplumsal iş birliği süreçleri çerçevesinde faaliyet gösterdiklerinin algılanmasına engel olmaktadır (nakil. Kehrbaum 2009).

Bill Gates, Steve Jobs ve Marc Zuckerbergs ile ilgili haberler, ekonomik faaliyetle ilgili bu bireyselleştirilmiş ve radikal olarak kısaltılmış bakış açısını hayatta tutmaktadır. Aynı zamanda, özellikle küresel insan ağı oluşturulması ya da iş birliği arzusunun, adı geçen dahiyane fikir sahibi üç girişimcinin hem ön şartı hem de bir sonucu olduğu gözden kaçmaktadır. Kısacası, günümüz kriz ve sorunlarının çözülebilmesi – iklim değişikliğini, nüklere gücün aşamalı olarak elimine edilmesini, doğal kaynakların kullanımını düşünün – yalnız küresel iş birliğiyle mümkündür, sadece Avrupalılar tarafından değil.

Sadece ekonomik rekabete odaklı bir ekonomi bu bağlamda yeniliğe çok zararlıdır. Eğer temel görev işletmecilikte ve toplumda yenilikse – yani radikal buluşlar ise – değişim bir tek kavramsal olarak ön görülebilir ve ortak gayretle ve uygulamalı olarak belirli bir yaklaşımla tasarlanabilir. Bu bağlamda teknolojik iş birliği bir çok farklı insanın ortak bir hedefe doğru iş birliği içinde, beraber çalışması demektir.

Bütünleyici bir faktör olarak ekonomik faaliyetin iş birlikçi, insancıl ve sürdürülebilir bir hayatın önemli bir parçası olması gerekir.⁴ Avrupa'da yaşayan insanların yeni istikametler doğrultusunda düşünmeleri gerektiği ve düşünmek istedikleri gerçeği de işte bundandır⁵ (Kehrbaum 2012). "Aktif vatandaşlık" üzerine Avrupa tartışmalarının yukarıdaki tanımıyla ilgili olarak, girişimciye ve girişimcinin "ruh"una ilave olarak, toplumsal girişimcilik ve bunun da ötesinde

2 Avrupa Birliği'nin işleyişi üzerine Anlaşmanın 20. Maddesine göre, vatandaşların belirli hakları vardır: hareket özgürlüğü, oy kullanma özgürlüğü ve dilekçe verebilme/başvuru hakkı

3 „Demokratik Vatandaşlık için Eğitim Öğretim“ konsepti çerçevesinde, Avrupa Konseyi politik eğitim öğretime farklı bir yön vermiştir. Bu üye ülkelerde politik eğitim öğretimle ilgili halka açık tartışmalarda ikincil bir role sahiptir ve ulusal programlarda pek hayata geçirilmemiştir. Bu durum, örneğin, Almanya'daki aktif vatandaşlık konseptinin durumuyla farklılık arz eder. nakil. buradan: http://www.jugendpolitikineuropa.de/downloads/4-20-2029/Demokratiebildung_Empfehlung%2012-2002.pdf, ve: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Rec%282010%297&Language=lanEnglish&Ver=original&Site>, ve: http://www.unternehmergeist-macht-schule.de/sid_106FCDF5602DE32A5EoACF75418E94C8/DE/Startseite/home_node.html.

4 Yeni kitabı "Zusammenarbeit – Was unsere Gesellschaft zusammenhält"ta, Richard Sennett (2012) iş birliğinin toplumsal yaşamı iyileştirdiği savını ortaya atmaktadır. Emeğin iş birliğine yönelik olarak bölünmesi yaygındır. Bunun olumlu sosyal doğası pek algılanabilir olmasa da, diğerlerinin yanında, ekonomik-rekabetçi hususlar pek çok halka açık tartışmadaki retorikte baskın olduğu için (sosyal ve eğitim öğretim politikaları üzerine olanlar da dahil) sözü edilen olumlu sosyal doğa, kişiler arası iletişimin derinliklerine kadar ulaşmıştır (nakil. Adorno 2001).

5 Nakil. Ipsos, 2012. Avro krizi ışığında, Almanlar maddi refahla ilgili yeni bir tavır geliştirmektedirler. Alman vatandaşları için, maddi zenginlikten çok, sosyal uyum ve ilişkilerin önemi gittikçe daha da artmaktadır.



iş birlikçi girişimcilik⁶ elle tutulur ve gerekli hale gelmektedir. Toplumsal değeri olan özelliklerin toplumsal ve kolektif öğrenimle canlandırılması nasıl mümkün olabilir? Ulusötesi politik eğitim öğretim burada nasıl bir rol oynamaktadır ve nasıl bir şekil alabilir?

Ulusötesi politik eğitim öğretimin içeriği

Dolayısıyla, herkesin öncelikle bugün ulusötesi seviyede mevcut olan iş ve genel yaşam bağlamındaki bağımlılıkların farkında olması ya da en azından bununla ilgileniyor olması gerekir (nakil. Nussbaum 2012, s. 97 ve sonrası). Ulusötesi karşılıklı ilişkilerin bir anlayışının çevre koruma alanında (örneğin, Shell yağ/yakıt tankı “Brent Spar”ın Kuzey Denizi’nde batırılmasına karşı kampanyalar) ve çocukların istismarına karşı mücadele veya hayvanların korunması konularında direk ulusötesi bağımlılıklara yol açtığı sık görülen bir durumdur. Birçok sözde sivil toplum kuruluşu buna tanıktır. Ulusötesi eğitim öğretim süreçleri, günlük deneyimleri ve temelde yatan ulusötesi sebepleri ve karşılıklı ilişkiler çerçevesinde hafife alınan şeyleri irdelediği için, özünde farkındalığı arttırıcı çalışmalardır.

Bu aşamada birçok kişi farkındalığın arttırılması çalışmalarının ve politik eğitim öğretimin küresel seviyede eğitim öğretim alanı olarak değerlendirilmesine gelmeden önce acil olarak ulus seviyesinde gerekli olduğunu dile getirecektir. Buna karşılık olarak, kişinin, dünya tarihini bir derece de olsa dikkate almadan, kendi ülkesinin tarihini tam olarak anlamasının mümkün olmadığı savının ortaya atılması gerekir (a.g.e.). Ulus algısını çevreleyen sis delindiği zaman, hepimizin aslında uzun zamandır ayrıışık ülkelerin üyeleri haline geldiğimiz görülecektir. Arzu ettiğimiz takdirde, günlük yaşamlarımızdaki ulusötesi karşılıklı ilişkileri tespit edip irdeleyebiliriz. Avrupa’da

sorgulayabileceğimiz pek çok olasılık mevcuttur: günümüzde Yunanistan, Vietnam, Makedonya veya Sri Lanka’daki çalışma şartları nelerdir? Olanaksız gibi görünen dünya vatandaşlarının eğitimi göreviyle ilgili teslim olmadan önce, her gün, içinde yaşadığımız dünyamızı, ulusötesi öğretim alanı olarak algılamamız ve ayrıışıklıkla başa çıkabilmeyi öğrenmemiz gerekir. Bunun en iyi yolu kişiler arası irtibattır. Ulusötesi politik eğitim öğretim, bizim yaşam bağlamımıza bağımlı olanların yaşam bağamlarına yönelik, sorumluluk hissini geliştirir. Ulusötesi eğitim öğretimin sınırlarının Avrupa’nın sınırlarıyla sınırlı olmamasının ve aksine bütün dünyadaki insanların yaşam ve çalışma şartlarını soruşturmasının nedeni de budur.

Avrupa’daki mevcut kriz yeni bir toplum oluşturdu ve ciddi korkuları ve varoluş belirsizliklerini ortaya çıkardı. Bu gibi belirsizlik zamanlarında kişinin aşına olduğu ve bildiği şeylere tutunmaya çalışması anlaşılabilir bir insani reaksiyondur. Peki, yeni oluşan bu Avrupa toplumunu olumlu yönde kullanma şansımız var mıdır? Bu sefer ki durum, uzak bir ülkedeki savaş değil ama barış yapabilme becerisinin savunmasıdır ki bu beceriden dolayı Nobel Barış Ödülü bize layık görülmüştür. Bunu kutlamamız gerekir çünkü biz, hepimiz, – kelimenin tam anlamıyla – barışı günlük yaşamın bir gerçeği haline getirmekle ilgili bireysel becerilerimizle – günlük iş ve genel yaşamlarımızda barışın temellerini atarak, Avrupa’da barışı korumaktayız. Şimdi yapılması gereken bu temelleri ve üzerine inşa edilmiş barışı korumak ve aynı zamanda bütün bunlara insancıl bir görüntü vermektir. Burada, Avrupa’da yaşayan insanların tehlikede olan yaşam ve iş koşullarının savunulması gerekmektedir ki bütün bunlar muazzam bir baskıya maruzdur. Burada – günlük yaşamlarımızda farkına varmadan – savunduğumuz, aynı zamanda barışın ekonomik temelleridir ki günümüzde bunlar insanlar arasındaki ulusötesi iş birliğine

6 Bu terimi bu bağlamda dikkatime getiren Martin Roggenkamp olmuştur.



dayalıdır. Bu konu sadece “kâr” üretmekten çok daha büyük bir öneme sahiptir.

Böylelikle bir kez daha yukarıda genişçe işlenmiş olan çalışma tanımlamalarına ve Comenius'un insanların bir arada barış içinde yaşamaları perspektifine yaklaşmış bulunuyoruz. Bunun bariz nedeni insanlar arasındaki iş birliğini ne milletlerle ne de çalışma ile sınırlandırabileceğimizdir. Ekonominin küresel çapta bir ağa sahip olması, emeğin bölünmesinin de küresel arenada organize edildiği anlamına gelmektedir. Öte yandan, iş birliği otomatik olarak dayanışma anlamına gelmemektedir. Küresel iş birliği üzerinde odaklanma ve derinlemesine düşünme, işçi sendikası perspektifinden bakınca, küresel bir dayanışma fırsatı anlamına da gelmektedir. Dolayısıyla, özünde politik eğitim öğretim, günümüzde iş dünyasının işlevini nasıl sürdürdüğüyle alakalıdır.

Bugünün ekonomik faaliyetleri bütün küreyi kapsayan ortak faaliyetlerdir. Bunun formülü şöyledir: $kâr = gelir - maliyet$. İş dünyasının dili İngilizce'dir. Kâr dünyanın her yerinde aynı anlama sahiptir. Günümüzde dünyanın hemen her yerinde eğitim öğretim düzeni istisnasız bir şekilde buna odaklanmıştır – *ki ben buna 'ekonomik faaliyete yoksullaştırılmış bakış açısı' adını veriyorum* – ve bütün avantajları ve aynı zamanda bağımlılık ve zorluklarıyla ekonomi tarihinin ürettiği insan deneyimi zenginliğine bakmamaktadır.

Ulusötesi eğitim öğretimin eğitim öğretim düzeni, günlük insan kültürünün özüne, ortak merkezine ve tarih, coğrafya, politika, sosyal sistemler, kültürel çeşitlilik, hukuk, din, v.s. gibi konuları ulusötesi bir bakış açısından ele alarak, ekonomik faaliyete yönelmektedir (nakil. Nussbaum 2012). Bu insanları, politikaları değerlendirebilecek ve eğer isterlerse ortak çıkarlarıyla ilgili, politik olarak aktif olmalarını sağlayacak türden genel bir eğitim öğretim olacaktır.

Ulusötesi politik eğitim öğretim: “Qualizmove” örneği

Bu son bölümde, sözünü ettiğimiz tipte bir ulusötesi eğitim öğretime bir örnek sunmak istiyorum. AB “Qualizmove” projesi böyle bir bağlamda gerçekleştirilmiştir. Avrupa projeleri deneyim ve öğrenimin ulusötesi politik alanları olarak görünür olmaya başlamışlardır.

Emek politikasının geniş tanımı

Bir önceki metinde emek ve eğitim öğretimin ve bunlarla ilgili politikaların anlamlarının daha derin seviyelerini öne çıkarmaya çalıştım. “Avrupa’da Eğitim Öğretimin bir Emek Politikası Anlayışının Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması” başlığı taşıyan bir Avrupa projesi olan “Qualizmove” projesinde, “emek”, “eğitim öğretim” ve “politika” terimlerinin hepsi, sözü edilen temellerle ilintilidir ve mevcut Avrupa emek ve eğitim öğretim politikalarını irdelemektedir. Bizim “emek politikası” tanımımız bu bağlamda sadece sosyal ortakların “işçi işveren ilişkileri”, emek piyasası politikası veya Avrupa istihdam politikasıyla alakalı değildir ve “emek politikası”nın eski anlamından öteye gitmiştir – bununla ilgili bu makalenin birinci ve üçüncü hususlarını dikkate almanız yeterlidir. “Emek politikası”nın bizim yaptığımız tanımı, ‘eğitim öğretim’ ve ‘temel bir insani gereksinim olarak çalışmaya nasıl bir önem verilmesi gerektiği üzerine anlaşma arayışı’ konuları hakkındaki politik ve dolayısıyla teorik tartışmaların daha başında, emeğin tanımlanması gibi temel bir soruyu ortaya atmaktadır. “Çalışma” ile ilgili bu temel ve ulusötesi fikir birliği “emek politikaları” hakkında ortak politik yargılamada bulunabilmeyi mümkün kılar ki ulusal seviyede eğitim öğretim önlemleriyle ilgili niyetler, içerik ve şekiller büyük farklılıklar gösterir.



Tartıştığımız belirli konular bugünün politik tartışmalarının izlerini taşır. Bu konulardan bir tanesi “beceriler”dir ki bunlar birlikte (kelimenin geniş anlamında) bir Avrupa emek piyasası tasarlama yetisine sahiptirler. Çalışanların “hareketliliği” ve son olarak da “Avrupa’da eğitim öğretimin emek politikası anlayışı” konuları gelir ki bunların işçi sendikası perspektifinden irdelenmeleri gerekir.

Sekiz ülkeden gelen proje ortaklarının hemen tespit ettiği bir konu da “beceriler”, “hareketlilik”, “eğitim öğretim” ve “Avrupa boyutu” gibi terimlerin çeşitli anlamlar taşıdıklarıydı. Bunun nedeni terimlerin gelişmelerinde kültürel, tarihi ve politik durumların, iletişimsel süreçler çerçevesinde, ulusal bağlamda yarattığı etkiydi. Avrupa’daki mevcut tartışmalar buna ilave olarak anahtar terimlerin taşıdığı anlamlara katkıda bulunmakta ve hatta bunları değiştirmektedir. Burada daha önce tartışılan örneğe bakalım: “vatandaşlık eğitim öğretimi” ve “aktif vatandaşlık” tartışmaları. Bu terimlerin tanımlamalarının açıklığa kavuşturulması üretken Avrupa projelerinin başlangıcında yer almaktadır. “Hareketlilik” projenin uyarlanmasında anahtar niteliği olan bir terimdi. Aşağıdaki örneği kullanarak proje esnasında yaşanan tartışmayı kısaca resmetmek istiyorum.

Şu andaki durumda bu terimin anlamı, ulusal bakış açılarına bağlı olarak farklılıklar arz etmektedir. Bu özellik Avrupalılar tarafından talep edilecek olursa ve eğitim öğretim vasıtasıyla kazanılacak bir özellik olacaksa, bu durum, “hareketlilik” ne demektir sorusunu ortaya atar. Avrupa serbest emek piyasasının rüyaları süsleyen senaryosu İsveçli mühendislerin Portekiz’e ve Yunanistanlı hemşirenin, Fransa’daki yaşlılar için, Fransa’ya gidebildiği bir senaryo mudur? Bir başka deyişle, iyi eğitilmiş, yetmişmiş ve birden fazla dil bilen çalışanların yaşadıkları ülkeleri ve böylelikle yaşamlarının

dayanak noktalarını sadece öyle istedikleri için ya da meraktan dolayı değiştirebilmeleri midir? AB politika stratejilerinin gerçek hayattaki durumu bu örnekteki fanteziden çok farklıdır. Mevcut Avrupa krizi anındaki “hareketlilik” bu durumu gözler önüne sermektedir. 2012nin ilk altı ayında tam bir çaresizlik durumundaki on altı bin Yunanistanlı, on bir bin İspanyol ve altı bin Portekizli (ki bu bir önceki yıldan %70 daha fazla bir orandı) Almanya’ya gelmek zorunda kaldılar.⁷ Bu fiili anlamda “hareketlilik”, ülkelerindeki sosyoekonomik durumun ortaya çıkardığı bir durumdu.

Böylelikle ulusötesi projelerle ilgili olarak kendi ülkelerindeki mevcut durumla ilgili yaptıkları tartışmalar neticesinde proje ortaklarının farkına vardığı kilit önemde bir durum da şuydu: bizi ilgilendiren tanımlamalar repertuarının (ki bizim durumumuzda bu İngilizcedir) başarılı bir iletişimi olası kılması ancak tanımlamaların alakalı olduğu gerçek çalışma ve yaşam koşulları hakkında bir tartışma olması halinde mümkün olacaktır.

Etkileşimli kültürel duyarlılığın geliştirilmesi

Ulusötesi projelerde terimler ve bu terimlerin ilgili olduğu farklı kültürel, tarihi ve politik husus ve durumlar üzerine sistematik bir alışverişin yaşanması olasıdır. Bu durum aynı zamanda, kültürel farklılıkların öğrenilmesini içerir, çünkü bu algılanan farklılıklar üzerinde düşünülmeden – ulusötesi politik eğitim öğretimde – “Avrupa öğrenimi” açısından pek fazla bir kazanım olması söz konusu olmayacaktır. Kültürlerarası beceriler, kültürler arasındaki farklılıklar, örneğin farklı vücut hareketleri, hakkında genel anlamda bilgi edinilmesiyle sınırlı değildir. Bunun ötesinde geliştirilmesi gereken şeye ben *etkileşimli kültürel duyarlılık* adını veriyorum çünkü ne-

⁷ Rakamlar Alman Federal İstatistik Ofisi’nden alınmıştır, Jürgen Trabant’a göre alıntılanmıştır, SZ 17-18 Kasım 2012, s. 13.

ticede kültür sosyal uygulamalar arasındaki yakın bağlarda ve bu uygulamaların grup üyelerinin zihinlerinde oluşturduğu fikirlerde mevcuttur (Todorov 2010, s. 43).

Her kim ulusötesi bağlamda diğer insanlar/etnik gruplarla etkili ve anlamlı bir etkileşimde bulunmak isterse, her şeyden önce sosyal uygulamalar ve bunlarla ilintili kolektif fikirlerle ilgili duyarlılığa sahip olmak zorundadır. Dolayısıyla, ulusötesi politik öğrenim süreçleri *farklılıkların* alışverişi ve öğrenilmesinden çok daha ileriye gitmektedir ve bu durumda kıyaslanabilir deneyimlerin ve bunların yorumlarının her zaman sözlü olarak tartışılması ve ortaklaşa olarak araştırılıp üzerlerinde düşünülmesi gerekir.

Sosyal uygulamalarla ilgili nosyonlar kültürel olarak şartlandırılmıştır – ya da daha da doğrusu bunların kendileri “kültür”dür çünkü içine doğduğumuz ve büyüdüğümüz toplum zaten bir takım kararlar vermiş ve böylelikle idraksal ve eylem odaklı spektrumu sınırlamış bulunmaktadır. Bu, tabiri caizse, “doğal kültürel sınırlamalar” ilk önce kültürel kıyaslamaları olası kılar ve yeterince çelişkili bir şekilde de eylemde belirli bir güvenlik sağlar ve böylelikle insanların düşünüş ve eylemlerinde “özgürlüğün” temelini oluşturur, bu nedenle de çoğunlukla bilinç altındadırlar. Böylelikle, bireysel ve kolektif gelişme süreci gerçekleştikçe, örneğin bir takım kültürel olarak şartlandırılmış sosyal uygulamaların ve bunlara ait olan nosyon ve fikirlerin kasıtlı olarak kabulü ya da reddi sayesinde (bu ister pirinç enstrümanlı bandoların bilinçli reddi ile ilgili, isterse kadınların sünet edilmesinin ve bunun temsil ettiği düşünce tarzının eleştirilmesiyle ilgili olsun), “kültür” sonsuz bir “pedagojik potansiyel” zenginliği sunar. Öz yönetimle dış güçler tarafından yönetim arasındaki bilinçli mücadele veya adapte olmaya karşı kendi yönünü tayin etme tartışmalarında bazı kültürler çerçevesinde öz algılama süreci yaşanır. Bunun



neticesinde hem bireysel hem de kolektif kimlikler oluşur.

Pedagojik süreçlerde *etkileşimli kültürel duyarlılık*, eğer kıyaslama yoluyla kültürel olarak şartlandırılmış sosyal uygulamalar ve nosyon ve fikirler öğrenilir ve bunlar analiz edilip kişi tarafından kıyaslanabilirse, sosyal uygulamalar hakkında kendi fikirleriyle ilintili olarak yerleştirildiği takdirde, sistematik olarak başarılabilir. O zaman, ulusötesi eğitim öğretimi bağlamındaki pedagojik süreci özel kılan, başkalarını anlama yoluyla kendini anlama sürecidir. Bir başka deyişle, başkalarıyla ilgili daha derin bilgi ve anlayış, kişinin kendini daha iyi anlamasını sağlar.

Ulusötesi ve kültürler arası öğrenimin kilit niteliğindeki bir süreci de ortak terimlerin bulunmasıdır.⁸ “Quali2move“ projesi çerçevesinde bu sürece sistematik olarak ve üç aşamada yaklaşılmıştır. Birinci aşamada, işçi sendikası eğitimi öğretimiyle ilgili uygulama sunulmuş ve kategorize edilmiştir

⁸ Proje ortakları bilinçli olarak (Almanya, İrlanda, Türkiye ve Polonya'da) İngilizce dört çalıştay gerçekleştirmeye karar verdi. Tercüman sadece nihai konferansta mevcuttu. İletişim ve kursun algılanması nispeten daha uzun sürdü. Katılımcılar anahtar terimler konusunda fikir birliğine vardıldıktan sonra, iletişim daha direkt olmaya başladı çünkü vücut ve surat hareketleri terimlere verilen anlamlarla ilintili olarak algılanabiliyordu ve dinleyiciler bunu kendi haritalarıyla kıyaslayabiliyordu. Bu durum, katılımcıların doğru anladıklarından emin olunabilmesi ama öte yandan da vücut ve surat hareketlerinin anlamları arasındaki farklılıklarla ilgili duyarlılığı arttırılması için sorular sorulmasına sebep oldu



(İşçi sendikası eğitiminin genel durumu, öz algılama, hedefler, değerler, tartışma alanları, içerik, metodlar ve ulusötesi beceriler). Aynı şekilde, kısmen aynı olan ama farklılıklar sunan terimler kullanılmıştır. Sonra, ikinci aşamada, işçi sendikası eğitim öğretiminde kilit rol oynadığı görülen terimler toplanmış ve ortak ilgileri olma durumları göz önünde bulundurularak değerlendirmeye tabi tutulmuşlardır. Bir sonraki toplantıdaki üçüncü aşama sırasında bir fikir alışverişi gerçekleşmiş ve bu çeşitli işçi sendikası eğitim öğretim uygulamalarının düşünce ve yaklaşımlarının irdelenmesini olası kılmıştır. Sonra bu bağlamların temelinde yatan uygulama tekrar incelenmiş ve terimler kullanılarak ve bir konu olarak sosyal uygulamaların düşünce yöntemleri özellikle göz önünde bulundurularak daha ayrıntılı olarak tanımlanmıştır. Terimler ve günlük iş ve iş dışı yaşamla ilgili bağlamlar ve durumlar üzerine yapılan bu alışveriş ortak genel terimleri oluşturmuştur. Her ne kadar başlangıçta – farklı kültürel bağlamlardan dolayı – tanımlamalar açık değildiyse de, fiili uygulamayla ilgili edinilen bu anlayış neticesinde terimler gerçek anlamda ve herkesin fikir birliğinde olduğu anlama sahip oldular.⁹

“Çalışma”, “eğitim öğretim” ve “politika” terimleri, içerikleri genişletilerek yeniden tanımlandılar. Bu yeni tanımlar artık, ortak eğitim öğretim programları veya çok uluslu işletmeler çerçevesinde iş birliği gibi, gelecekte gerçekleşecek ortak eylemlerin, dayanışma ruhu içindeki temelini oluşturmaktadır.

⁹ Metodolojik olarak bu süreç felsefi pragmatizmin kilit hususlarına dayalıdır. Öncelikle, Charles Sanders Peirce'nin pragmatik maksimleri, ki bunlara göre, bir terimin yarattığı etkiye göre önemi fiili uygulamada kullanımdır. Helmut Pape'ye göre pragmatik maksim, düşüncelerimizin açıklığının artırılması görevini gören metodolojik bir kural olarak algılanır. Bu şudur: „kafamızdaki terimin konusuna verdiğimiz pratik önemi, olma olasılığı olan etkiyi düşünün. Sonrasında, sözü edilen etkiyi algılamamız söz konusu nesnenin bizce tanımının tamamını oluşturur“ (Peirce alıntı H. Pape 2007'ye dayandırılmıştır). Pragmatik maksim, diğerlerinin yanında, John Dewey (Kehrbaum 2009, s. 75 ve sonrası) üzerinde büyük etki yapmıştır. John Dewey'e göre bir durum özne ve olayları birbiriyle ilintilendirerek bağlamsal bir bütünlük oluşturur, bunları deneyim ve yargı özneleri haline getirir (nakil. Pape 2009). Aynı zamanda, özne ve olaylar ve bunların ilişkileri belirlenir ve yeniden belirlenir.

Ekonomik eylem ve Avrupalıların günlük iş hayatı ve genel yaşamları Avrupa'da kültürel çeşitliliğin kapısıdır ve birbiriyle ilgilenilmesi bunun anahtarıdır. Ulusötesi politik eğitim öğretim kavramı *etkileşimli kültürel duyarlılığı* geliştirmiştir ve bu da büyük olasılıkla *kültürlerarası becerilerin* yeniden ayarlanmasına yol açacaktır ki temelde bilginin idraksal aktarımı vazifesini görür.

Kavramlar ve metodlar “Qualizmove” projesinin sonuçları olarak sunulmuş bulunuyor. Bunların işçi sendikası eğitim öğretimine Avrupalılaştırılması ve bunun da ötesinde, daha da geliştirilmesi için önemi çok büyüktür. Mevcut Avrupa krizi bağlamında bu proje sonuçları “Avrupa öğrenimi”nin okullarda ve okul dışı ergenlik çağı ve yetişkinler eğitim öğretiminde Avrupa'da uygulama sahasında etkisi olacak tipte “ulusötesi politik eğitim öğretim”in gerek duyduğu önemli temelleri oluşturmaktadır.



Yayınlar

- Adorno, Theodor W., 2001, *Minima Moralia – Reflexionen aus dem beschädigten Leben*, Suhrkamp, Frankfurt am Main
- Agamben Giorgio, 2012, *Einleitende Bemerkungen zum Begriff der Demokratie in: Demokratie – Eine Debatte*, Suhrkamp, Berlin,
- Aristoteles, 2006, *Nikomachische Ethik*, Rowohlt, Hamburg
- Comenius Johann Amos, 1991: *Pampaedia, Allerziehung*. In deutscher Übersetzung hg. von Klaus Schaller, Sankt Augustin
- Comenius Johann Amos, 1992, *Labyrinth der Welt und Paradies des Herzens*, A+O Verlag
- Deppe Frank, 2005, *Habermas Manifesto for a European Renaissance. A Critique in: Socialist Register*
- Dewey John, 1916, *Democracy and Education*, New York; Deutsch: *Demokratie und Erziehung*, Braunschweig 1964
- Euler Peter: *Konsequenzen für das Verhältnis von Bildung und Politik aus der Kritik postmoderner Post-Politik*. In: Reichenbach Roland, Ricken Norbert, Koller Hans-Christoph (Hg.): *Erkenntnispolitik und die Konstruktion pädagogischer Wirklichkeit*. Schriftenreihe der Kommission für Bildungs- und Erziehungsphilosophie der DGfE., Paderborn 2011, s. 43-60
- Gamm Hans-Jochen, 1979, *Über die Differenz subjektiver und objektiver Geschichte. Zur Arbeitsweise materialistischer Pädagogik*. In: Hrsg.: Röhrs H., *Die Erziehungswissenschaft und die Pluralität ihrer Konzepte*. Wiesbaden, s. 53-64
- Gamm Hans-Jochen, 2001, *Deutsche Identität in Europa*, Waxmann, Münster
- Gamm Hans-Jochen, 2008, *Lernen mit Comenius, Rückrufe aus den geschichtlichen Anfängen europäischer Pädagogik*, Peter Lang, Frankfurt/Main
- Habermas Jürgen, 2004, *Der gespaltene Westen*, Suhrkamp, Frankfurt a. M.
- Habermas Jürgen, 2011, *Zur Verfassung Europas, Ein Essay*, Suhrkamp, Berlin
- Heidegger Martin, 1962, *Die Technik und die Kehre*, Klett Cotta, Stuttgart
- Heller Ágnes, 1981, *Das Alltagsleben, Versuch einer Erklärung der individuellen Reproduktion*, Suhrkamp, Frankfurt/Main
- Kehrbaum Tom, 2009, *Innovation als sozialer Prozess, Die Grounded Theory als Methodologie und Praxis der Innovationsforschung*, VS Verlag Research, Wiesbaden
- Kehrbaum Tom, 2010, *Entwicklung transnationaler Kompetenzen in Europäischen Betriebsräten – Theoretische, politische und inhaltliche Grundlagen*, in: *Grundlagen transnationaler Solidarität: Bildung für Europäische Betriebsräte – Bedarfe, Ziele und Methoden, Ergebnisse des Projekts TRANS-QUALI EWC*, Hrsg.: IG Metall Vorstand, FB Gewerkschaftliche Bildungsarbeit
- Kehrbaum Tom, 2012, *Innovationen durch transnationale Bildung – Die Entwicklung transnationaler Bildungskonzepte zur Förderung technologischer und sozialer Innovationen in: Bertin Eichler, Ulrike Obermayr, Tom Kehrbaum, (Hrsg.), 2012, Innovation in transnationalen Prozesse – Bildung und Partizipation in multinationalen Unternehmen*, IG Metall Vorstand, FB Gewerkschaftliche Bildungsarbeit
- Mak Geert, 2012, *Was, wenn Europa scheitert*, Pantheon, München
- Marten Rainer, 1988, *Der menschliche Mensch – Abschied vom utopischen Denken*, Schöningh, Paderborn
- Milbrath Lester, 1965, *Political participation; how and why do people get involved in politics?*
- Negt Oskar, 2011, *Der politische Mensch*, Steidl, Göttingen
- Negt Oskar, 2012, *Gesellschaftsentwurf Europa, Plädoyer für ein gerechtes Gemeinwesen*, Steidl/ifa, Stuttgart
- Negt, Oskar. *Der politische Mensch – Demokratie als Lebensform*. Göttingen, Steidl Verlag, 2010.
- Nussbaum Martha C., *Nicht für den Profit! – Warum Demokratie Bildung braucht*, Tibia Press, Überlingen
- Pape Helmut, 2007, *Vortrag: wovon war eigentlich die rede?, Missverstehen als Scheitern von Identitätsunterstellungen*
- Pape Helmut, 2009, *Deweys Situation, gescheitertes Handeln, gelingendes Erkennen und das gute Leben in: Allgemeine Zeitschrift für Philosophie*. Heft 3/2009, Schwerpunktheft John Dewey. Herausgegeben von Michael Hampe



- Pries Ludger, 2008, Die Transnationalisierung der sozialen Welt, Suhrkamp, Frankfurt a. M.
- Sennet Richard, 2012, Zusammenarbeit – Was unsere Gesellschaft zusammenhält, Hanser Berlin
- Sparr, Walter, 1992, Johann Amos Comenius und das moderne Europa, in: Lášek, Jan , Kotowski, Norbert Hg.: Comenius und die Genese des modernen Europa, Internationales Comenius-Kolloquium 1991 in Prag, Flacius Verlag, Fürth
- Todorov Tzvetan, 2003, Die verhinderte Weltmacht, Reflexionen eines Europäers, Goldmann, München
- Todorov Tzvetan, 2010, Die Angst vor den Barbaren, Kulturelle Vielfalt versus Kampf der Kulturen, Hamburger Edition, Hamburg
- Tully James, 2009, Politische Philosophie als kritische Praxis, Campus, Frankfurt/Main
- Widmaier, Benedikt, Nonnenmacher Frank (Hrsg.) 2011, Active Citizenship Education, Internationale Anstöße für die Politische Bildung, Wochenschau verlag, Schwalbach/Ts.
- Wittgenstein Ludwig, 2003, Philosophische Untersuchungen, Suhrkamp, Frankfurt am Main

Internet

- http://www.jugendpolitikineuropa.de/downloads/4-20-2029/Demokratiebildung_Empfehlung%2012-2002.pdf (am 17.11.2012)
- <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Rec%282010%297&Language=lanEnglish&Ver=original&Site> (am 17.11.2012)
- http://www.unternehmergeist-macht-schule.de/sid_106FCDF5602DE32A5E0ACF75418E94C8/DE/Startseite/home_node.html (am 17.11.2012)
- <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=de&pcode=teilmo21&plugin=1> (19.11.2012)
- Ipsos, 2012; Die Deutschen definieren Wohlstand neu, Ipsos und Zukunftsforscher Opaschowski entwickeln den Nationalen Wohlstands- Index, http://knowledgecenter.ipsos.de/downloads/KnowledgeCenter/67F6B1C4-CC4A-4636-A948-1860CB7A00B1/NAWI-D_Presseinformation.pdf (21.11.2012)

İkincil yayınlar

- Braudel Fernand, 1986, Die Dynamik des Kapitalismus, Klett-Cotta, Stuttgart
- Gamm Hans-Jochen, 1993, Standhalten im Dasein, Friedrich Nietzsches Botschaft für die Gegenwart, List, München
- Laass Henner, Rösen Jörn, 2009, Interkultureller Humanismus, Wochenschau Verlag, Schwalbach/Taunus
- Marten Rainer, 1988, Der menschliche Mensch, Abschied vom utopischen Denken, Ferdinand Schöning, Paderborn
- Peirce Charles Sanders, 2000, Hrsg. von Kloesel Christian J. W. und Pape Helmut, Semiotische Schriften, Band 3, Suhrkamp, Frankfurt am Main
- Reichenbach Roland, 2004, Demokratisches Verhalten – Politisches Handeln.
- Bemerkungen zur Politischen Bildung. Kursiv – Journal für Politische Bildung, (1), 14-19.
- Reichenbach Roland, 2007, Demokratische Erziehung oder Politische Bildung? In B. Rolf, K. Draken & G. Münnix (Hrsg.), Orientierung durch Philosophieren. Münster: Lit Verlag, s. 63-77.
- Reichenbach Roland, 2010, Die Macht des Volkes „lernen und leben“...? Zur Kritik persuasiver Metaphoriken im pädagogischen Demokratiediskurs. In S. Aufenanger, F. Hamburger, L. Ludwig & R. Tippelt (Hrsg.), „Bildung in der Demokratie“. Beiträge zum 22. Kongress der Deutschen Gesellschaft für Erziehungswissenschaft. Schriftenreihe der Deutschen Gesellschaft für Erziehungswissenschaft (DGfE). Opladen & Farmington Hills: Barbara Budrich, S. 145-168.
- Sennett Richard, 2012, Zusammenarbeit, Was unsere Gesellschaft zusammenhält, Hanser, Berlin
- Todorov Tzvetan, 1998, Abenteuer des Zusammenlebens, Versuch einer allgemeinen Anthropologie
- Wimmer Franz Martin, 2004, Interkulturelle Philosophie, Facultas, Wien



Bölüm 5

Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi

Deneme, “Qualizmove” projesinin 17 Mayıs 2012 tarihli İstanbul çalıştayında sunulmuştur

Christine Zeuner

Vatandaşlık fikri Avrupa'nın her tarafında ulus-devletlerin kurulduğu zamanlara dayanır. Bu fikir hem “ait olma” hem de “dışlanma” kavramlarını ima eder. Dışlananlar, ataları veya farklı politik, sosyal, etnik, kültürel ve dilsel geçmişlerinden dolayı herhangi bir millete dahil olmadığı düşünülenlerdir.

Vatandaşlık, çekişmeli tartışmalara sebep olmuştur. Bir devlete kimin ait olup kimin ait olmadığı düşüncesinin tanımı milletten millete büyük farklılıklar göstermektedir. Küreselleşme ve 1980lerden bu yana dünya çapında göç süreçlerinin ortaya çıkmasıyla bu soru daha da önem kazanmıştır. Bu aynı zamanda, işverenler ve çalışanların bu değişikliklere adapte olmaları ve kabul etmeleri neticesini doğurmuştur.

İş gücündeki değişimler, işçi sendikalarının da bu değişimler dolayısıyla bir şeyler yapmasını zorunlu kılmaktadır. İşçi ya da çalışanlardan oluşan ve tecrübeleri, beklentileri, çalışma ahlaki ve buna benzer farklılıkları olan bir iş gücünün karşılıklı anlayış, iletişim ve iş birliği gibi konulardaki problemlere rağmen işlevlerini yerine getirmeleri beklenmektedir.

Farklılıkların tanınması ve karşılıklı anlayışın geliştirilmesi gibi konular vatandaşlık kavramıyla ilintilendirilmemektedir. Fakat, eğer vatandaşlık kavramı, kimlik – kişisel, ulusal ve kültürel kimlik – sorunu ile ilintilendirilecek olsaydı, bu konunun aynı zamanda bir eğitim öğretim sorunu haline gelmesi demek olurdu.

Bu nedenle, vatandaşlık eğitimi tek yönde seyahat edilen – yani, sadece göçmenlerin, gidilen ülkeye adapte olmalarının beklendiği – bir yol değildir. Aksine, bu olgu iş yerlerinde, eğitim kurumlarında ve işçi sendikaları gibi kurumlarda çalışan herkesi ilgilendirmektedir.

Bu çalışmada öncelikle farklı vatandaşlık kavramlarını tanıtacağım ve bunu yaparken Avrupa'daki tartışmalar yanında ABD-Amerikan ve Kanada tartışmalarından da yararlanacağım. İkinci bölümde, farklı eğitim öğretim alanlarında geliştirilen nitelendirme kavramlarına temel teşkil eden vatandaşlık

eğitiminin bazı yönlerinden söz edeceğim.

Buradaki soru, vatandaşlık eğitimi kavramlarının heterojen iş güçleri arasında daha iyi anlayışa sebep olup olmayacağı, dayanışma ve daha iyi iş birliğine nasıl gidilebileceği ve böylelikle bunun işçi sendikası eğitiminin ilave bir yaklaşımı olup olamayacağıdır.

Vatandaşlık: fikir ve kavramlar

İlk yaklaşımda, vatandaşlık bir ulus-devlete olan üyelik şeklinde tanımlanabilir. Bir ülkenin üyesi olarak, Türk, Polonya, İrlanda, Alman vatandaşı ya da başka bir ülkenin vatandaşları oluyoruz.

Geniş anlamında vatandaşlık, “*kişiyi bir toplumun etkin üyesi olarak tanımlayan ve bunun neticesinde kaynakların kişilere ve sosyal gruplara akışına şekil veren bir dizi uygulamadır (hukuki, sosyal, ekonomik ve kültürel)*” (Turner 1993, B. 2 in Brodie 2002, B. 46).

Bu nedenle, belirli durumlarda, insanların ulus-devletlere üye olmaya hakları vardır. Bu durum, söz konusu ülkenin anlayışına, politik, sosyal, kültürel ve ekonomik gelenek ve değerlerine ve bir de geleceğe yönelik vizyonuna bağlıdır.

Örnek olarak, ABD, Kanada ve Avustralya kendilerini her zaman göçmen ülkeleri olarak görmüşlerdir ve bu nedenle de her zaman yeni gelenleri dahil ve entegre etmek için gereken olanakları sunmuştur. Halbuki, Almanya, uzun zamandır bir göçmen ülkesi olmasına rağmen, bu yaklaşımı her zaman reddetmiş ve ona göre hareket etmiştir. Bir millet kendisini bir göçmen ülkesi olarak görsün ya da görmesin, dahil etme veya dışlama sorusu aslında sadece göçmenleri ilgilendiren bir konu değildir. Bu durum aslında bütün halkla alakalıdır. Resmi olarak, bir kişi (doğum, soy, evlilik veya yerleşme yollarıyla) vatandaş olarak kabul edildiği anda mevcut bütün haklara hak sahibi olur ve böylelikle üye olmayan diğer kişilere nazaran ayrıcalıklı hale gelir.



Marshall'a göre 1977de bu haklara aşağıdakiler dahildi

- politik hak ve sorumluluklar (oy verme dahil)
- kişisel dokunulmazlıklar (ki bunlar mahkemelerce koruma altındadır)
- toplumsal katılım hakları ve
- sosyal adalet (ki bunlar sosyal refah devletinin odak noktasıdır)

(Turner/Ridden 2001, s. 31de sözü edilen).

Çeşitli vatandaşlık kavramlarını anlayabilmek için üç soru üzerinde düşünmek gerekir:

1. Kimler vatandaş addedilirler?

Vatandaş tanımı iki bölümden oluşur:

Geleneksel anlayışta, vatandaş bir şehir ya da kasabada yaşayan hür bir kişinin sahip olduğu hak ve ayrıcalıklara hakkı olan kişidir. Bu tanımda dışlanma zaten varsayılmaktadır. İnsanlar cinsiyet, yaş, dini inanç, ırk ve sosyal statülerine göre dahil edilmemektedir.

Modern anlayışta, vatandaş demek bir ulus-devletin üyesi olan kişi demektir. Bu kişinin bir devlete bağlılık borcu vardır ve egemen olan devletin korumasından yararlanma hakkına sahiptir. İnsanlar belirli bir devletin egemenliği altındaki topraklarda doğmak, vatandaş olan bir ebeveynden gelmek, evlilik veya yerleştirme gibi yollarla vatandaş olurlar. Son iki prosedürün durumu söz konusu devlete bağlı olarak yasalarla düzenlenmiştir ve bu yasalar devletten devlete büyük farklılıklar göstermektedir. Dolayısıyla, vatandaşlık devlet ile vatandaş arasındaki ilişkiyi tanımlar. Devlet ile vatandaş arasındaki bu ilişki her iki tarafa da hak ve sorumluluklar getirmektedir. Vatandaşların vergi ödemeleri, askerlik hizmeti yapmaları ve bir bütün olarak devleti desteklemeleri beklenmektedir. Hakları arasında ise oy kullanmak ve toplumun şekillendirilmesine aktif olarak katılabilmek sayılabilir.

2. “Nasıl bir toplumda vatandaşlardan söz etmek mümkün olabilir?”

Gördüğümüz gibi, vatandaş olmak kişiye hak ve sorumluluklar getirir. Ne geleneksel bir monarşi ne de bir diktatörlük bu ön koşulları yerine getirebilir. O toplumlarda sosyal veya politik elit, hakları tespit eder, orada yaşayanlar ya da tabi olan tebaa da bunlara boyun eğmek zorundadır. Bu nedenle, genellikle vatandaşlar demokratik organizasyona sahip olan ve vatandaşlık veren ulus-devletlerin üyeleridirler.

18. yüzyılın sonunda, 1793 yılında, Fransız ve Amerikan devrimlerinden çıkardıklarıyla halk “insanların ve vatandaşların hakları”nı ilan ettiler. Buna göre toplumun amacı ortak refah olarak tanımlanmaktaydı:

1. *“Toplumun amacı ortak refahtır. Hükümet, kişinin doğal ve hükmü bitmez haklarını kullanabilmesini sağlamak için kurulur.*
2. *Bu haklar eşitlik, özgürlük, güvenlik ve mülktür.*
3. *Doğal olarak ve yasalar karşısında bütün insanlar eşittir.*
4. *Yasa, genel iradenin özgür ve ciddi ifadesidir; korusun ya da cezalandırsın, herkes için aynıdır; sadece adil ve topluma yararlı olanı emredebilir; sadece topluma zararlı olanı yasaklayabilir (4).*
5. *Bütün vatandaşlar kamu istihdamına eşit derecede hak sahibidirler. Özgür halklar, tercihlerinde erdem ve beceriden başka bir arayış içine girmezler.*
6. *Özgürlük, kişinin sahip olduğu ve diğerlerinin haklarına tecavüz etmeyen her şeyi yapabilme gücüdür; ilkesinde doğa, kuralında adalet, savunmasında yasa vardır; etik sınırlar kendini şu kurallar çerçevesinde bulur: Sana yapılmasını istemediğini bir başkasına yapma (6).“¹*

1 Kaynak: Frank Maloy Anderson (Hrsg.) (1904): The Constitutions and Other Select Documents Illustrative of the History of France 1789-1901. Minneapolis: H. W. Wilson, S. 170-74. İçinde yayınlanacaktır: Jack R. Censer and Lynn Hunt (eds.) (2001): Liberty, Equality, Fraternity: Exploring the French Revolution. American Social History Productions. <http://www.columbia.edu/~iw6/docs/dec1793.html>



Deklarasyonda ayrıca oy kullanma hakkı, ifade özgürlüğü, toplanma özgürlüğü, ticaret özgürlüğü, mülk sahibi olabilmek özgürlüğü, sosyal refaha sahip olabilmek özgürlüğü de belirtilmiştir. Bu hakların çoğu 1948 tarihli Birleşmiş Milletler “İnsan Hakları Beyannamesi”nde ve dünyanın dört tarafındaki demokrasilerde bir şekilde vardır. Bunların çoğu bu ilkeleri anayasalarına da dahil etmişlerdir.

Bu nedenle, bir demokraside vatandaşlık bağlılığımızın kime olduğunu, diğer vatandaşlarla ilişkimizin nasıl olduğunu ve ideal toplum vizyonumuzu tanımlar. Buradaki konu vatandaşlığın yasal tanımlamasından çok “iyi vatandaş” örneğinin dile getirilmesidir. İyi vatandaşın ne gibi özelliklerden oluştuğuna dair görüş zamana, kültüre, cinsiyete, ve politik düşüncelere göre değişir. Bu nedenle, iyi vatandaşlık üzerine birkaç model bulabilmekteyiz. Bu modellerde aynı dört öğeyle ilgili farklı görüşler öne sürülmektedir:

- ulusal kimlik
- sosyal, kültürel ve uluslararası ait olma
- etkili bir haklar sistemi ve
- politik ve toplumsal katılım.

Bununla birlikte, insan haklarının resmi olarak kabul edilmiş olması bütün demokrasilerin aynı olduğu anlamına gelmez. Politik elit ile halk arasında denetim ve dengenin organize edilmiş şekline göre cumhuriyetçi ve liberal demokrasilerden söz etmekteyiz. Cumhuriyetçi demokrasilerde hükümetlerin hakları üzerine basılırken liberal demokrasilerde, ideal durumlarda, insanların hakları daha önemlidir. Bu durum vatandaşların rolleri ile ilgili farklılıklar ortaya çıkarmaktadır: birinci durumda vatandaşlar daha pasif ve daha itaatkardır. İkinci durumda ise, vatandaşların daha aktif olmaları ve toplumu kendi gereksinim ve vizyonlarına uygun şekilde şekillendirmeye katılımları öngörülür.

3. Sözü ettiğimiz vatandaşlar kimlerdir?

Vatandaşlık söylemindeki önemli unsurlardan bir tanesi kimlik unsurudur. Amerikan tanımında sunulan şekliyle, cumhuriyetçi ya da liberal olsun, vatandaşlık kavramları insanların kimliklerini sorgular. Vatandaş olarak “insanlar” demokrasi hakkında ve sorumluluklar gibi konularda aynı görüşleri paylaşıyor olabilen soyut ve idealleştirilmiş bir gruptur. Fakat, bu ortak anlayışın altında her bir bireyin eşsizliği mevcuttur. Bu durum iletişim, iş birliği ve beraber çalışma konuları düşünüldüğünde önem kazanır.

Bir ülkenin vatandaşı olma konusunda konuşmak aynı zamanda vatandaş olan ve vatandaşlık hakkı verilmiş olan kişi hakkında da düşünmektir.

→ Bir kimlik duygusunu nasıl geliştiririz?

→ “Kimlik”ten kasıt nedir?

→ Kendi kimliğimi nasıl tanımlarım?

→ Bu hep aynı mıdır yoksa değişir mi?

Bunlara cevap bulmaya çalıştığımızda, kimliğin boyutunun ne kadar çok yanlı ve önemli olduğu durumu açıklık kazanır. Kimliğimizin gelişmesi kendimizle etrafımızdaki çevre arasında ömür boyu süren bir diyalog gibi görünebilir.

Kimliğimiz hem diğer insanlar tarafından hem de genel toplumsal, politik, ekonomik ve sosyal yapılar tarafından şekillendirilir. Aynı zamanda, birey de bütün bunları etkiler. Bu nedenle, bizden istenen bütün bu içsel ve dışsal güçler arasında süregelmekte olan müzakerelerle kendimiz için uyumlu bir denge bulmamızdır.

Bireysel kimlik tecrübelerimizle ve bunları nasıl değerlendirip günlük hayatımıza, davranışlarımıza, tutumlarımıza ve inanışlarımıza nasıl entegre ettiğimizle bağlantılı olarak şekillenir. Toplumsallaştırma, yetiştirilme tarzı, aile ve en yakın akraba, eğitim, sosyal temel, tarihi ve toplumsal



Demokrasi anlayışları

Rolü	Seçkinci (cumhuriyetçi) Anlayış	Eylemci (liberal) Anlayış
Egemenlik	<ul style="list-style-type: none">Seçkinci (cumhuriyetçi) Anlayış	<ul style="list-style-type: none">halkındır
Hükümet	<ul style="list-style-type: none">Uygun geçmiş ve eğitime sahip seçilmiş bireylerden oluşur	<ul style="list-style-type: none">özgür ve eşit vatandaşlardan oluşur (eşitlik üç alanda vurgulanmıştır – yasalar karşısında, katılım fırsatı ve kabiliyeti açısından, ve maddi kaynaklara görecel ulaşım açısından) ve bunlar gücü oy kullanmaya nazaran daha direk olarak kullanırlar
Vatandaşlar	<ul style="list-style-type: none">ulusal devlete ve kurumlarına bağlıdırülkelerinin tarihi ve politik yapılarıyla ilgili ortak bir bilgi birliğine sahiptirortak bir ulusal kültüre ve gelenekler düzenine katılırlaryasalara boyun eğenlerçeşitli siyasi partilerin politikaları hakkında bilgi sahibidirlerOy kullanırlar	<ul style="list-style-type: none">herkesin sesinin duyulabildiği özgür ve eşit tartışmaya katılıma adanmıştır ve güç, göreceli olarak daha eşit dağıtılmıştırkurum ve yapıların bazı kişi ve gruplara ayrıcalık sağlarken diğerlerine ayrımcılık yaptığı konusunda bilgi sahibidir ve bunlara karşı koyma becerisine sahiptirulusal vatandaşlıkla ilgili çoğulcu bir anlayışa açıktır (örneğin, kendilerini bir yandan İtalyan ya da Fransız vatandaşı adderken aynı zamanda Avrupalı da addedebilirler).yasaları zorlarlarvatandaşların “kamusal” alanda politikaya ve “özel” alanda toplum, ev ve aile konularına geniş katılımına bağlıdırbireysel ve kolektif olarak katılımında bulunurlar; kendi gereksinim, değer ve görüşlerine göre topluma şekil verirler

Kaynak: Alan Sears. „Something different to everyone: Conceptions of Citizenship and Citizenship Education.“ Canadian and International Education 25(1996/2), 6



gelişmeler kimliğimizi etkiler ve yaşam boyu süren bir süreç içinde entegre olup ilave yapmamızı ya da reddedip etkilere karşı koymamızı isteyen zor durumlarla karşı karşıya kalırız.

Şimdiki sosyal duruma baktığımızda insanların bu zor işle yüksek derecede karşı karşıya kaldıklarını ve pek çoğunun kimliklerinde sürekli olarak yeni dengeler geliştirmek zorunda kalarak aşırı derecede gerildiklerini görürüz

→ Kendi kimliğimizi tanımlıyor olsak, hangi unsurlar önem arzeder?

→ Kimliğimizi tehdit eden nedir?

İş kaybı, kişinin yaşam tarzının sosyal kabul görmemesi, cinsiyet, etnik veya dini inanç ve bu gibi nedenlerden dolayı ayrımcılığa maruz kalınması, bireyin riskini arttıracığı için devletin kamusal sorumluluktan çekilmesi gibi durumlar kimliği tehdit eder.

Şimdiki sosyal gerçekler ve bunun iş, cinsiyet, milliyet, yaş, etnik köken gibi kimliğin gelişimi üzerinde direk etkisi olan kategoriler üzerindeki etkisinin sonuçları her bireyin kendi kimliğini daimi olarak yeniden dengelemeye çalışmasını gerektirmektedir. Kendi kimliklerini sürekli yeniden yaratabilmek için, içsel ve dışsal tehditlerle nasıl başa çıkabileceklerini öğrenmek zorundadırlar (Zeuner 2006). Bu süreç uyum sağlama ve karşı koyma unsurları gibi unsurlardan oluşabilir. Bu tehditlerle başa çıkabilmek için kişinin öz güveninin olması ve aynı zamanda kendi olasılıklarına güven duyabilmesi gerekmektedir. Bu beceriye *kimlik yetkinliği* adı verilebilir. Bu beceriye hem kimlik hissi geliştirme bilgisi hem de tehdiye uğrayan ve bozulmuş bir kimlik durumuyla başa çıkabilme bilgisi dahildir (Negt 1998, s. 34).

Kişinin kimlik gelişimi ve bunun dengelenmesi daimi bir zorluktur. Aynı zamanda, “akran kimliği”, “kültürel kimlik”, “örgütsel kimlik” veya “ulusal kimlik” gibi başka kimliklerden de söz etmekteyiz. Bunlardan sonuncusu aynı zamanda vatandaşlığın

önemli unsurlarından birini teşkil eder.

- **Politik ve hukuki boyut:** vatandaşların mevcut politik sistemler içinde hak ve sorumluluklarını tanımlar ve böylelikle katılım yolları ve fırsatları yaratır.
- **Toplumsal/sosyal boyut:** demokrasinin tanımlanıp şekillenmesini amaçlar, buna değer verir ve bu görevi üstlenir. Ayrıca hükümetin seçilen temsilcileri ile halk arasındaki kuvvet ilişkilerini tanımlar.
- **Ekonomik boyut:** sosyal bağlamda birey ile bireyin politik katılım hakkı arasındaki ilişkiyi tanımlar. Buna, çalışma hakkı, belirli bir yaşam standartı, sosyal güvenlik ve karşılıklı sorumluluk ile sürdürülebilir sorumluluk konuları dahildir.
- **Kültürel boyut:** çoğulcu veya çok kültürlü toplumlarda yaşam tarzını tanımlar ki buna, barışçıl bir toplumda yaşayabilme gayesiyle, farklı gelenekleri, kültürleri, tarihi tecrübeleri anlamak da dahildir. Bunun ön koşulları demokratik bir politik sistem ve insan haklarının kabulüdür.

Kültürel boyut dil, din, felsefe, ortak bilgi, ortak tarih, belirli bir refah anlayışı ve bu gibi diğer vasıtalarla aynı zamanda hem bireyin hem de toplumun kimliğini şekillendirir. Her ne kadar bu boyutlar günümüzde küresel politik ve ekonomik gelişmelerden dolayı tehditle karşı karşıyaysa da bunlar toplum içinde ortak bir anlayış ve uzlaşmanın sağlanmasında halen önemli rol oynamaktadır.

Britanyalı sosyologlar Turner ve Ridden vatandaşlık hissini yaratılabilmesi için en önemli boyutun kültürel boyut olduğunu savunmaktadır:

“Dolayısıyla, kültürel vatandaşlık kültürel güçlendirme olarak tanımlanabilir. Bundan kasıt, ulusal kültür çerçevesinde etkin, yaratıcı, ve başarılı bir şekilde katılımında bulunabilmektir. Ayrıca, kişinin kendi kültürü içinde katılımında bulunabilme kapasitesi de söz konusudur. Bu tür vatandaşlık,



eğitim kaynaklarına, ‘yaşayan’ uygun bir dile sahip olabileme, üyelik vasıtasıyla etkin bir kültürel kimliğe etkili olarak sahip olabilme, ve kendi kültürel zenginliklerini gelecek nesillere elden ele ve dolaylı olarak aktarabilme hakkını içerir. Toplum üyeliği, kişisel kimlik ve değerler modern vatandaşlığın kültürel özellikleridir. Bunlar kültürel vatandaşlık adını verebileceğimiz vatandaşlık türünün kilit unsurlarıdır...” (Turner/Ridden 2001, s. 34).

Bununla birlikte, burada sözü edilen kültürel vatandaşlık bir dizi varsayıma dayandırılır ki bunların çözümü o kadar kolay değildir:

Öncelikle ulus devletlerin kültürel çoğulculuk veya çok kültürlülüğün temelinde var olduğu fikrini kabul etmelidir. Bu durum, evrensel değerler modelinden kültürel çeşitliliğe doğru bir değişim anlamına gelir.

İkincisi eğitim sisteminin bu değişikliklere mevcut toplumsal sınıflandırmaları tekrarlamadan ve ulusal kültüre tam olarak asimile olmamış kültürel grupların dışlanmasını desteklemeden, reaksiyon göstermesi gerekir.

Üçüncüsü, bir ulusun kültürel çeşitlilik anlayışını kendi müşterek kimliğinin bir parçası olarak kabul ettiği durumlarda, asimilasyon vatandaşlık eğitiminin akla yakın bir amacı olur mu? Yoksa, politik asimilasyon ile ekonomik, toplumsal ve kültürel entegrasyon arasında ayrım mı yapmamız gerekir?

Vatandaşlık Eğitimi



Bu, vatandaşlık eğitimi sorusunu ortaya atar. Uluslar halklarını ve aynı zamanda yeni katılanları – göçmenler, göçmen işçiler, mülteciler, yerlerinden edilmiş olanlar v.s. – nasıl eğitirler? Tercih ettikleri kavram hangisidir? Entegrasyon, asimilasyon, çok kültürlülük, kültürel çoğulculuk ve adaptasyon?

Her yaklaşımın, yeni gelenlerin topluma adapte edilebilmeleriyle ilgili farklı amaçları vardır. Her ne kadar vatandaşlık eğitimi kavramları genellikle yeni gelenlerle ilgili olarak dile getirilse de, bu kavramlar bir ulusun eğitime bakış açılarını etkiler – ve bu genellikle vatandaşlık eğitimi kavramı dile getirilmeden olur. Dolayısıyla, vatandaşlar ile “vatandaş namzetleri” arasındaki ayrım bir tür örtmecedan ibarettir. Gerçekte, insanlar sürekli olarak adapte olmak ve ayar yapmak zorundadır. Örneğin, her yeni nesilin demokratik ilke, değer ve fikirleri ve hak ve sorumlulukların temelini oluşturan kavramları öğrenmesi gerekir.

Durmada değişmekte olan bir dünyada yaşıyor olmamız sadece değişime adaptasyon ve asimilasyon gerektiği anlamına gelmez. Demokratik ilkeler sayesinde, aktif vatandaşlık aynı zamanda vatandaşların seçimler yoluyla siyaseti ve politikaları etkileyebilmeleri demektir ki vatandaşlar uygun gördükleri zaman toplumu aktif olarak şekillendirmeli ve değiştirmelidir.

Vatandaşlık eğitimi, amaçları ve içeriği geçtiğimiz 20 yıl boyunca geniş bir şekilde tartışılmıştır. Avrupa’nın birleşme sürecinden dolayı hem Komisyon hem de Avrupa Konseyi 2005 yılındaki “Eğitim Yoluyla Avrupa Vatandaşlık Yılı” gibi girişimleri desteklemiştir. Amaç, genç ve yetişkinlerin toplumsal hak ve sorumluluklarını kabul ederek demokratik hayata aktif olarak katılımlarını sağlamaktır.

Vatandaşlık eğitim ve öğretimi, vatandaşlık için eğitim ve öğretim, demokratik vatandaşlık için eğitim ve öğretim, eğitim ve öğretim yoluyla vatandaşlık, demokrasi için eğitim ve öğretim, demokratik eğitim ve öğretim gibi kavramların hepsi aşağı yukarı aynı anlama gelir: insanları, belirli bir to-

plumun üyeleri olabilmeleri için eğitmek.

Kanadalı akademisyenler Yvonne Hebert ve Alan Sears eğitim ve öğretimi “*bireylerin, demokrasiye aktif ve sorumlu vatandaşlar olarak katılıma hazırlanmaları*” (2004, s. 1) olarak tanımlarlar.

Mevcut vatandaşlık eğitim ve öğretimi modelleri yukarıda tartışılmış olan evrensel değerler modeline karşın kültürel çeşitlilik sorusunu henüz dikkate almamaktadır.

Bunlar ilk olarak, vatandaşlık eğitim ve öğretimi için uygun içerik ve amaç nedir sorusunu ve ikincil olarak da vatandaşlık eğitim ve öğretiminin ne gibi bir vatandaşlık rolünü teşvik etmesi gerektiği sorusunu sorarlar. Birinci soruyla ilgili olarak, vatandaşlık eğitim ve öğretiminin aşağıdakileri teşvik etmesi gerektiği hemen hemen evrensel kabul görmektedir:

1. *Toplumsal ve ahlaki sorumluluk*

Bunlar aşağıdaki unsurlar için ön şartlardır:

2. *Topluma katılım*

3. *Siyaset Bilgisi.*

Bu amaç ve içerikler Marshall’dan derlenmiş ve sonrasında 1970 yılında Crick Raporunda (Arthur et al. 2001, s. 14) tanımlandığı şekliyle Britanya vatandaşlık eğitim ve öğretimi anlayışına entegre edilmiştir.

Toplumsal ve ahlaki sorumluluk insanların öz güven ve toplumsal ve ahlaki olarak sorumluluk sahibi davranışlar geliştirmeyi öğrenmeleri anlamına gelir.

Topluma katılım yoluyla insanların başkalarına yardım ederek ve onları destekleyerek sorumluluk sahibi davranışlar geliştirmesi beklenir.

Siyaset bilgisi bir yandan politik hak ve usuller hakkında politik katılım ve aktif ilgiyi amaçlayan “teknik” bilgi aktarırken, diğer yandan da politik, ekonomik, ve toplumsal gelişmeler



arasındaki karşılıklı bağımlılığı açıklamalı ve insanların toplumu, politik ve toplumsal değişimi, bunun şartlarını ve bu süreç içinde bireylerin ve grupların rollerini daha iyi anlamalarını sağlamalıdır. Bu tür, usul ve yeterlilikleri kapsayan bilgi, yerel, ulusal ve küresel çapta aktif vatandaşlık için kaçınılmazdır.

Bu tür bir vatandaşlık eğitim ve öğretimi anlayışı insanları demokratik toplumun aktif katılımcıları olarak görür. Bununla birlikte, insanların katılım ve ilgilerinin derecesi bireyden bireye değişir. Bu nedenle, sorumluluk alma ve katılım dereceleri ve değişim düşüncesi gibi konularla ilgili tartışmalar sürmektedir. İnsanlar kendilerini adapte edip böylelikle entegre olarak mevcut toplumu az çok destekleyecekler mi yoksa demokratik usulleri ve genel olarak demokrasiyi iyileştirmek gayesiyle politik sistemi sorgulayıp eleştirecekler mi?

Aşağıdaki tablo değişik vatandaş türlerini ve onların amaç ve varsayımlarını tanımlamaktadır.

Bu tür vatandaşlardan türetilen aşağıdaki tabloda eğitim ve öğretimin vatandaşlık eğitim ve öğretimindeki rolünü gösterir. Her farklı vatandaşlık türü için farklı vatandaşlık eğitim öğretim modeli geliştirilmiştir. Bunlar temeldeki teorik yaklaşımlar, metodlar, amaçlar, değerler, ve beklenen sonuçlar bazında farklılaştırılırlar.



Bu modellerden açıkça görülebildiği gibi tek bir vatandaşlık eğitim öğretimi değil birçok vatandaşlık eğitim öğretimi kavramının olması gerekir. Amaçlarına ve teorik dayanağına göre bunlar ya mevcut toplumun destekleniyor olması açısından muhafazakar ya da eğitim öğretim kavramının politik, toplumsal, ekonomik, ve yapısal dönüşümü hedeflemesi açısından ilerici ya da radikal olurlar.

Özet Olarak Vatandaşlık Eğitim Öğretimi:

1. Hangi vatandaşlık eğitimi modeli seçilirse seçilsin, amaç demokratik ulus devletini desteklemektir. Bu destek teyit edici, eleştirel olarak destekleyici veya eleştirel olarak karşı çıkan bir şekilde olabilir. Bu nedenle, modellerin arzu edilen amaç ve sonuçları yansıtacak şekilde tartışılması gerekir. “Daha iyi” ya da “daha kötü” model diye bir şey söz konusu değildir. Söz konusu olan, farklı durum, kapsam ve ortamların her birinin modellerden biri ya da diğeri için daha uygun olduğudur.
2. Vatandaşlık eğitiminin amacı dahil etmedir. Bununla birlikte, bu dahil etme eyleminin kapsamı söz konusu ülke, toplum ya da örgütün politik, toplumsal, ekonomik ve kültürel yapısına bağlı olarak büyük farklılıklar göstermektedir.
3. „Vatandaşlık eğitim öğretimi“ amaçlarına bağlı olarak, örgün eğitim, yaygın eğitim, ve örgün ve yaygın olmayan eğitim ortamlarında gerçekleşebilir. Yerlileştirme prosedürleriyle ilgili eğitim hemen hemen istisnasız olarak resmileştirilmiş ortamlarda gerçekleşirken, katılımcı ve dönüşümsel öğrenim toplumsal gelişim veya toplumsal hareket gibi resmi olmayan ortamlarda gerçekleşmektedir.



Vatandaş Türleri

	Kişisel Olarak Sorumlu Vatandaşlar	Katılımcı Vatandaşlar	Adalete Yönelimli Vatandaşlar
Ana Varsayımlar	<ul style="list-style-type: none"> • Toplumsal problemleri çözmek ve toplumu iyileştirmek. Vatandaşların iyi karakterli olmaları gerekir; toplumun dürüst, sorumlu ve yasalara saygılı üyeleri olmalıdırlar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Toplumsal problemleri çözmek ve toplumu iyileştirmek. Vatandaşlar, kurulu düzen ve toplumsal yapılar içinde aktif katılımında bulunmalı ve lider pozisyonlarına gelmelidirler. 	<ul style="list-style-type: none"> • Toplumsal problemleri çözmek ve toplumu iyileştirmek. Vatandaşlar, zaman içinde adaletsizliklerin alışkanlık haline gelmesine neden olan kurulu düzen ve yapıları sorgulamalı, tartışmalı ve değiştirmelidir.
Amaçlar	<ul style="list-style-type: none"> • Toplumlarında sorumluluk içinde davranırlar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Toplum örgütlerinin ve siyasi partilerin aktif üyeleri. 	<ul style="list-style-type: none"> • Toplumsal adaletsizliğe yol açan toplumsal, politik, ve ekonomik yapıları eleştirel olarak değerlendirirler.
Tavırlar	<ul style="list-style-type: none"> • Hükümete/ulus devlete sadık vatandaş 	<ul style="list-style-type: none"> • Hükümete/ulus devlete eleştirel destek 	<ul style="list-style-type: none"> • Hükümete/ulus devlete eleştirel mesafe
Bilgi	<ul style="list-style-type: none"> • Siyasi sistemi bilir. • Oy kullanır 	<ul style="list-style-type: none"> • Hükümet kurumlarının nasıl işlediğini bilir. • Toplu işleri başarabilmek için gereken stratejileri bilir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hükümet kurumlarının nasıl işlediğini bilir. • Demokratik toplumsal hareketler hakkında bilgi sahibidir ve sistemli değişimi nasıl sağlayabileceğini bilir.
Etkinlikler	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışıp vergi öder. • Yasalara uyar. • Geri dönüştürür. • an verir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vatandaşlarla ilgili projeler organize eder ve bunlara katılır. • Muhtaç olanlara bakılabilmesi için toplumsal gayretler içinde olur. • Ekonomik gelişmeyi teşvik eder veya çevreyi temizler. 	<ul style="list-style-type: none"> • Adaletsizlik olan alanları arayıp bulur ve bunlara çözüm arar.
Örnek Eylemler	<ul style="list-style-type: none"> • Gıda yardımı yapan derneklere destek olur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gıda yardımı yapılmasının organize edilmesine yardım eder. 	<ul style="list-style-type: none"> • İnsanların neden aç kaldıklarını araştırır ve soruna kökünden çözüm bulmaya çalışır.
Vatandaşlık şekli	<ul style="list-style-type: none"> • Bireysel vatandaşlık 	<ul style="list-style-type: none"> • aktif vatandaşlık 	<ul style="list-style-type: none"> • eleştirel vatandaşlık
Geleceğe yönelik amaçlar	<ul style="list-style-type: none"> • Mevcut toplum onun gelecekle ilgili gereksinimlerini de karşılar görünür. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mevcut toplum içinde şartları iyileştirmeye çalışır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Daha iyi bir dünya için vizyonlar geliştirir.
Eleştiri	<ul style="list-style-type: none"> • Yapısal değişiklikler arayışında değildir. • Ortak sorumluluk hissi yoktur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Toplumsal, politik, ve ekonomik yapılar gibi toplumsal/politik adaletsizliğin köklerini değerlendirip sorgulamaz 	<ul style="list-style-type: none"> • Teorik analizler toplumsal/politik etkinlikten daha önemlidir

Kaynak: Joel Westheimer, Joseph Kahne: What kind of Citizen? The Politics of Educating for Democracy, American Educational Research Journal 41 (2004/2), S. 240



Vatandaşlık Eğitim Öğretim Modelleri

	Kişisel Olarak Sorumlu Vatandaşlar	Katılımcı Vatandaşlar	Adalete Yönelimli Vatandaşlar
Eğitim Teorisi	<ul style="list-style-type: none"> • Pozitivizm 	<ul style="list-style-type: none"> • Hümanizm/Pragmatizm(John Dewey) 	<ul style="list-style-type: none"> • Eleştirel Pedagoji/Eleştirel Teori (Paulo Freire)
Didaktik yaklaşımlar	<ul style="list-style-type: none"> • Adaptasyon: Öğrencilere belirli bir dizi ulusal değer ve standart öğretiliyor (örneğin, mevcut politik yapının olası en iyi yapı olduğu gibi). 	<ul style="list-style-type: none"> • Entegrasyon: Öğrencilere nasıl katılımda bulunabilecekleri ve aktif vatandaşlar olabilecekleri öğretiliyor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eleştirel düşünce: Öğrenciler soru sormaya, kurulu düzeni ve güç yapısını eleştirel olarak irdelemeye teşvik ediliyor.
Metodolojik yaklaşımlar	<ul style="list-style-type: none"> • “uygulamalı öğrenim“ (bireysel) • Bireysel sosyal eylem 	<ul style="list-style-type: none"> • uygulamalı öğrenim“ (kollektif olarak) • staj, toplumsal projelere katılım 	<ul style="list-style-type: none"> • “örnekler aracılığıyla öğrenim“ (değişim-yönelimli) • Hakim eğitime uyumlu örgüt/ yapılar dışında politik/toplumsal eylem
Öğrenim Amaçları	<ul style="list-style-type: none"> • Yardımcı 	<ul style="list-style-type: none"> • Katılımcı 	<ul style="list-style-type: none"> • Dönüştürücü
Vatandaşlığı ilgilendiren konular	<ul style="list-style-type: none"> • Vatandaşlık evrensel bir ulusal kimliğe dayalıdır 	<ul style="list-style-type: none"> • Vatandaşlığın gayesi ulusal kimlik-tir fakat farklı kültürel kimliklerin varlığı tanınmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vatandaşlık anlayışında farklı olma olgusu tanınan ve aranan bir ilkedir.
Kursların sonucu	<ul style="list-style-type: none"> • Bireysel sorumluluk farkındalığı • Katılım haklarıyla ilgili göreceli olarak düşük seviyede bilgi 	<ul style="list-style-type: none"> • Toplumsal kapsamda bireysel sorumluluk farkındalığı • Katılım haklarıyla ilgili göreceli olarak yüksek bilgi (Mikro politikalar) • Politik, toplumsal ve ekonomik bağımlılıklar hakkında göreceli olarak düşük seviye bilgi (Makro politikalar) 	<ul style="list-style-type: none"> • Kollektif/küresel sorumlulukla ilgili farkındalık • Yüksek seviyede politik ve toplumsal sorumluluk • Katılım hak ve olasılıkları hakkında göreceli olarak düşük seviye bilgi

Kaynak: Joel Westheimer, Joseph Kahne. „What kind of Citizen? The politics of Educating for Democracy.“ American Educational Research Journal 41 (2004/2), s. 240. Tamamlama: C.Z.



Vatandaşlık eğitiminin içerik ve boyutları

Politik/hukuki boyut	Toplumsal/sosyal boyut	Kültürel boyut	Toplumsal ekonomik boyut	Kimlik Boyutları
<ul style="list-style-type: none"> • politik yapı ve işlemler ve bunları etkilemenin yolları • politik çıkarlar • Tarih • Sivil toplum ve katılım • demokratik değerler • insan hakları ve insanlık • etnik köken soruları/ problemleri • politik faaliyetler, toplumsal katılım • demokratik katılımın ön şartı olarak eğitim öğrenim 	<ul style="list-style-type: none"> • Toplumsal dışlama mekanizmalarıyla ilgili bilgi ve anlayışlar • Çeşitliliğin ve marjinalleşmiş sosyal azınlık ve grupların gücünün tanınması • Cinsiyet ve etnik azınlık eşitliği • Irkçılık karşıtlığı • Göç süreçlerinin ve bu süreçlerin bireyler, toplumlar ve ulus devletler açısından politik, toplumsal, ve ekonomik sonuçlarının anlaşılması 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültürlerarası farkındalık ve deneyim • kültürel ve tarihi miras • dil • kültürel ve politik çeşitliliğin tanınması ve buna saygı gösterilmesi • kültürel katılımın bir ön şartı olarak eğitim öğretim 	<ul style="list-style-type: none"> • Yerel, bölgesel, ulusal ve küresel çapta ekonomik gelişmeler hakkında bilgi ve anlayışa sahip olmak • Sürdürülebilir gelişme ve bunun ekonomik ve politik gelişme ve çıkarlarla olan karşılıklı bağımlılığı hakkında anlayışa sahip olma • Ekonomik katılımın bir ön koşulu olarak eğitim ve öğretim • Ekonomik süreç içinde az varlıklı devletlerin ve azınlıkların rolünün irdelenmesi • Ekonomik süreçlere katılım • Ekonomik gelişme ve çıkarların analizi • “TINA” (“Başka alternatif yok”) savıyla ilgili eleştirel düşünce 	<ul style="list-style-type: none"> • Bireyin empati kabiliyetinin gelişmesi → bu durum hoşgörü, anlayış ve diyaloga yol açar • “Öteki”ni anlayabilmek için uyumlu ve dengeli bir benliğin geliştirilmesi → bu durum öteki insanlarla geçmişleri, cinsiyetleri, ırkları v.s. ne olursa olsun, saygılı, mantıklı ve dostane irtibata yol açar.

Orijinal Kaynak: Ruud Veldhuis, Anja Ostermann: Final Report on Germany, Austria, Liechtenstein. The Contribution of Community Action Programmes in the Fields of Education, Training and Youth to the Development of Citizenship with a European Dimension, Amsterdam 1997, S. 13–14. (değişiklik, tamamlama: C. Zeuner)



Yayınlar

- Arthur, James, Ian Davies, Andrew Wrenn, Terry Haydn, David Kerr (2001): *Citizenship through Secondary History. Citizenship Education in Secondary Schools*. London: Routledge Falmer.
- Brodie, Janine (2002): „Three Stories Canadian Citizenship.“ In: Robert Adomski, Dorothy E. Chunn, and Robert Menzies (eds.). *Contesting Canadian Citizenship. Historical Readings*. Peterborough, Ont.: Broadview Press, 43 – 66.
- Hébert, Yvonne M. (2003): *Citizenship in Transformation in Canada*. Toronto: University of Toronto Press.
- Hébert, Yvonne M., Alan Sears (2004): „Citizenship Education.“ Canadian Educational Association. <http://www.cea-ace.ca/sites/cea-ace.ca/files/cea-2004-citizenship-education.pdf> (Abruf: 16.12.2012)
- Maloy Anderson, Frank (Hrsg.) (1904): *The Constitutions and Other Select Documents Illustrative of the History of France 1789–1901*. Minneapolis: H. W. Wilson, S. 170–74. Reprinted in: Jack R. Censer and Lynn Hunt (Hrsg.) (2001): *Liberty, Equality, Fraternity: Exploring the French Revolution*. American Social History Productions. <http://www.columbia.edu/~iw6/docs/dec1793.html> (Abruf: 16.12.2012)
- Negt, Oskar (1998): „Lernen in einer Welt gesellschaftlicher Umbrüche.“ In: Heinrich Dieckmann, Bernd Schachtsiek (eds.). *Lernkonzepte im Wandel – Die Zukunft der Bildung*. Stuttgart: Klett-Cotta, 21-44.
- Olssen, Mark (2003): *Education Policy: Globalization, Citizenship and Democracy*. London: Paul Chapman.
- Sears, Alan (1996): „Something Different for Everyone: Conceptions of Citizenship and Citizenship Education.“ *Canadian and International Education* 25, 2, 1-16.
- Veldhuis, Ruud, Anja Ostermann (1997): „Final Report on Germany, Austria, Liechtenstein. The Contribution of Community Action Programmes in the Fields of Education, Training and Youth to the Development of Citizenship with a European Dimension.“ Amsterdam.
- Westheimer, Joel, Joseph Kahne (2004): „What Kind of Citizen? The Politics of Education for Democracy“. *American Educational Research Journal* 41, 2, 237-269.
- Turner, Bryan, Jennifer Ridden (2001): „Balancing Universalism and Diversity on Cultural Citizenship, Civil Society and Adult Education.“ In: Agnieszka Bron, Michael Schemmann (Hrsg.): *Civil Society, Citizenship and Learning. Bochum Studies in International Adult Education Vol. 2*. Münster: Lit, 29-59.
- Torres, Carlos Alberto (1998): *Democracy, Education and Multiculturalism: Dilemmas of Citizenship in a Global World*. Lanham: Rowman & Littlefield Publ.
- Veldhuis, Ruud, Anja Ostermann (1997): „Final Report on Germany, Austria, Liechtenstein. The Contribution of Community Action Programmes in the Fields of Education, Training and Youth to the Development of Citizenship with a European Dimension.“ Amsterdam 1997.
- Zeuner, Christine (2006): „Knowledge helps: Political Participation through Societal Competences.“ *Citizenship education. Conference Report Oxford*. http://www.citized.info/pdf/ejournal/conf_2006/014.pdf (16.12.2012)

Bölüm 6

İşçi sendikası eğitim öğretimi yoluyla bir Avrupa toplumsal bilincinin teşviki

Qualizmove projesinin ürettiği strateji, süreç ve sonuçlar

Martin Roggenkamp

“Zayıf ve güçlü arasında, ön yargı ve haksızlık gibi eski kafalı metotlara dayalı sınırlar çizmeye gerek bırakmayan, dengeleme mekanizmalarının var olmasını mümkün kılan, dayanışmaya dayalı bir ekonomi, toplumsal bilinç oluşmadan gerçekleşemez.”

Oskar Negt 2012: 7

Oskar Negt'in burada görülen sözleri Avrupa'daki mevcut krizin üstesinden gelmenin karşı karşıya olduğu problemin özünü anlatmakta ve Avrupa entegrasyonunun kilit önemde bir eksikliğini vurgulamaktadır. Küresel finansal krizin etkileri İrlanda'da ve Güney Avrupa ülkelerinde çalışanların, işsizlerin ve emeklilerin sırtına yüklenmekte ve bunun sorumlusu olarak da tek tek ülkelerdeki hükümetlerin hatalı eylemleri gösterilmektedir. Sözü edilen ülkelerde oluşan bu yükü telafi etmeye yönelik toplumsal düzenlemeler, olası bir ekonomik uyarın olmaları dolayısıyla tartışılmaktadır sadece. Sözü edilen tipte kriz idaresinin dayandırıldığı bu kararlarla ilgili çeşitli Avrupa ülkelerinin vatandaşları arasında herhangi bir eleştirel fikir alışverişi gerçekleşmemektedir. Krizin ulusötesi idaresi ile ilgili tartışmalar ise sadece ulusal bağlamlarda gerçekleştirilmektedir. Avrupa'da karar verme sahası eleştirel Avrupalı vatandaşlardan uzaklaştırılmıştır. Fiskal ve ekonomik entegrasyon, eleştirel bir uluslararası halk ve Avrupa toplumsal bilincinden yoksundur. Oscar Negt'e göre, Avrupa toplumsal bilincinin oluşması kolektif öğrenim süreçlerini gerektirir ki buna insanların günlük yaşam deneyimleri de dahildir. (Negt 2012, s. 7).

İşçi sendikası eğitim öğretimi faaliyetlerinin karşı karşıya olduğu Avrupa'ya has zorluklar

Politik yargıda bulunabilme becerilerinin yeşertilmesi ve ortak ekonomik çıkarların tespitine odaklanmış olan eğitim öğretimi çalışmaları, geleneksel olarak işçi sendikası faaliyetlerinin tam merkezinde yer alan çalışma sahalarıdır. İş yerinde çıkar temsiline yönelik geleneksel teşvik anlayışına ve toplumsal



ve politik katılımlarını cesaretlendirebilmek için, çalışanların eğitim seviyelerinin yükseltilmesi arzusunda dayalı olarak, her sene yüz binlerce çalışan ve sendika üyesinin faaliyetlerinden faydalandığı, işçi sendikası eğitim öğretimi çalışmaları sivil toplum içinde toplumun önemli bir direği olarak yerini almıştır. İşçi sendikası eğitim öğretimi çalışmaları çalışanların kişisel, şirket bazında ve toplumsal çapta yargıda bulunabilme becerilerini arttırmak ve etkili faaliyet gösterebilmelerini sağlamak gayesini gütmektedir.

İşçi sendikası eğitim öğretimi çalışmaları üç kategoriye ayrılabilir (bu El Kitabından nakil.: ILO [baskı] 2007, s. 1):

- İşçi sendikası personelinin eğitilerek, şirket ve diğer ilgili alanlarda çıkar temsilciliği görevlerini daha da etkili yapabilmelerini sağlamak ve politik eylem sahalalarıyla ilgili teknik bilgilerini arttırmak için, becerilerini geliştirmek;
- Toplumsal ve politik katılımı cesaretlendirmek ve iş yerinde etkili faaliyet gösterebilmelerini temin etmek için Çalışanların eğitim yoluyla genel eğitim seviyelerini yükseltmek;
- “İş gücü çalışma ve araştırmaları”, toplum içinde çalışmanın ve iş gücünün varlığının önemine ve toplum içinde çalışmanın geliştirilmesine odaklanır.



İşçi sendikası eğitim öğretim çalışmaları dinamik bir sektördür ve geçtiğimiz birkaç on yıl boyunca gittikçe daha da farklılaşmıştır. Ancak, işçi sendikası eğitim öğretim çalışma programlarının gelişiminin özet olarak karşılaştırıldığı bir çalışma henüz mevcut değildir (bu El Kitabından nakil. ILO [baskı] 2007, s. 12; Bridgford/Stirling 2007).

İş dünyasının ve genel olarak toplumun sürekli değişmekte olduğu günümüzde, işçi sendikası eğitim öğretim çalışmalarının, özellikle Avrupa’da, yeni güçlükler ve meydan okumalarla karşı karşıya olduğu konusunda hem işçi sendikaları hem de araştırmacılar fikir birliği halindedir.

En önde, ekonominin ve işçi işveren ilişkilerinin küreselleştirilmesi ve Avrupalılaştırılması gelmektedir. Avrupa ekonomik bölgesinin çalışma ve kazançlı iş bulabilme olanakları tasarımı üzerinde gittikçe artan etkisi ve ulusötesi emekçi ilişkilerinin öneminin çıkar temsili ve iş yerlerinin tasarımı üzerinde gittikçe artan etkisi – özellikle çok uluslu işletmelerin büyümelerinin ve uluslarüstü bir aktör olarak AB’nin öneminin artması – sonucu, işçi sendikası eğitim öğretim çalışmalarının coğrafi ve politik referans çerçeveleri ve içerik ve metodlarının kapsamı genişlemektedir ve bu genişlemeye gereksinim vardır (bu El Kitabından nakil – diğerlerinin yanısıra – Bridgford/Stirling 2007; Cairola 2007; Spencer 2007).

Bunlara ilave olarak, teknolojik değişiklikler, küresel yeniden yapılanmanın dinamik işlemleri, ve iş yerinde bilgiyi kullanabilmenin gittikçe artan önemi, yaşam boyu eğitim öğretim imkanlarını gerekli kılmaktadır. Unutmamalı ki, üye devletlerde eğitim çalışmalarının yeniden yapılandırılması ve yeni tip eğitim çalışmalarının tanıtılması dahi işçi sendikalarının yeni zorluklarla karşılaşması anlamına gelmektedir (Bridgford/Stirling 2007).

Özet olarak, sözü edilen süreçlerin Avrupa’da işçi sendikası eğitim öğretim çalışmalarına yeni ve çok çeşitli zorluklar sunduğu açıktır.

- *İşçi işveren ilişkilerinin Avrupalılaştırılması, işçi sendikası personelinin teknik ve diğer becerilerinin genişletilmesini zorunlu kılmaktadır:*

Ekonomi bölgesinin Avrupalılaştırılması ve işçi işveren ilişkilerinin uluslararası hale gelmesi işçi sendikası çalışanlarının faaliyet alanlarını genişletmiştir ve yeni ve daha geniş kapsamlı eylem odaklı becerilere ihtiyaç doğurmuştur. İşçi işveren ilişkilerinin tasarımındaki değişiklikler, ekonomik bölgenin Avrupalılaştırılmasıyla karşı karşıya kalan işçi sendikası görevlilerinin birbirleriyle uluslararası seviyede iş birliği arayışı içine girmelerine neden olmaktadır, ki bu durum sadece Avrupa seviyesinde değil aynı zamanda uluslararası, makro bölgesel ve bölgelerarası seviyede ya da çok uluslu işletmeler seviyesinde de geçerlidir.

Başarılı ve sonuca odaklı uluslararası iş birliği, çalışan temsilcilerinin iş hukuku ve sosyal güvenlik hukuku şartlarını ve çeşitli Avrupa ülkelerindeki işçi işveren ilişkilerini iyi bilmelerini ve aynı zamanda bu ilişkilerin temelinde yatan değer ve kalıplar ve kültürel, politik ve tarihi arka planları hakkında derin bir anlayışa sahip olmalarını gerektirmektedir.

- *Avrupa’da iş birliği, işçi sendikası çalışanları arasında bir Avrupalı kimliğinin geliştirilmesini gerektirir:*

İşçi işveren ilişkilerinin tasarımına katılım emek ve şirket politikalarının kapsadığı dinamik uluslararası ilişkileri ilgilendiren becerileri gerektirir. İkincil olarak, Avrupa çapında uluslararası etkisi olacak şekilde karar mekanizmalarına katılım, bir Avrupa kimliğinin geliştirilmesini ve uluslararası dayanışmayı gerektirmektedir.

- *Büyümekte olan Avrupa entegrasyonu çalışanlar arasında, Avrupa bağlamında, toplumsal ve politik iş birliğinin teşvik edilmesini gerektirir:*

Politik ve ekonomik karar mekanizmaları hızla Avrupa seviyesine kaydığına göre, çalışanlar arasında politik ve toplumsal iş birliği, politik yargıda bulunabilme becerisinin teşvikini ve Avrupa bağlamında eleştirel toplumsal bilince sahip olunmasını gerektirir. Bunun temelini kolektif öğrenim süreçleri teşkil eder ki bu da çeşitli Avrupa ülkelerinden gelen çalışanların günlük deneyimlerini dikkate alır.

- *Çalışanlar arasında uluslararası hareketliliğin cesaretlendirilmesi Avrupa'ya kapsayan bir eğitim öğretim perspektifi gerektirir:*

Avrupalı çalışanlar arasında gittikçe artan uluslararası hareketlilik, çalışanların işverilebilirlik olanaklarında (Council of the European Union 2009, s. 3) iyileştirmeye ve Avrupa'da ekonomik büyüme ve rekabet gücünün artmasına sebep olur (European Commission 2008, s. 11; European Commission 2010: 25). Çeşitli Avrupa devletlerinde mevcut iş hukuku ve sosyal güvenlik hukuku şartlarının neden olduğu engeller, bu durumu olumsuz etkilemektedir. Çalışanların uluslararası hareketliliği, temeldeki belirli şartlar ve işçi işveren ilişkilerinin üzerine inşa edildiği felsefi düzenlemelerle ilgili becerilerin varlığını ön görür ki bu felsefi düzenlemeler çeşitli ulusal çalışma bağamlarında bilinçli ve proaktif entegrasyonun sağlanmasına yöneliktir. İşçi sendikası çalışmaları, çalışanların bunu yapabilmelerini mümkün kılmakla alakalıdır.

- *Uluslararası bir yaşam boyu eğitim öğretim perspektifinin geliştirilmesi:*

Çalışanların uluslararası hareketlilikleri ve yaşam boyu öğrenim olasılıklarını bağlayan gereklilikler dikkate alındığında, yaşam boyu öğrenimin uluslararası olasılıklarının da garanti altına alınması gerekir. Bunun gerçekleşmesinin ön şartlarından bir tanesi, çeşitli ülke-



lerin eğitim öğretim kurumlarının sunmakta olduğu eğitim öğretim programlarının hem kalite açısından hem de metodolojik ve ilgi-içerik seviyesinde, uyumlu bir şekilde iç içe girmesi gerekir.

Karşı karşıya olunan zorluklar dikkate alındığında, ortak bir Avrupa işçi sendikası eğitim öğretim boyutunun geliştirilebilmesi aşağıdaki hususları dikkate almalıdır:

- *İşçi sendikaları arasında ortak bir eğitim öğretim anlayışı:*

İşçi sendikaları ve işçi sendikası eğitim olanakları genel olarak bakıldığında gittikçe daha da dengesizleşen bir eğitim tanımının yerleşmekte olduğunu kabul ederler. Sözü edilen tanıma uyan eğitim öğretim, çalışanların ekonomik olarak sömürüye açık işverilebilirlik durumlarına indirgenmiştir ve toplumsal olarak dengeli, ve ekonomik, ekolojik ve toplumsal olarak sürdürülebilir bir dünyayı dikkate almamaktadır. Aynı şekilde, Finansal kriz ve çevresel zorluklar, iş gücü, sosyopolitik sorumluluk ve çalışan katılımı konularının yeniden üzerinde düşünülmesi ve bu konuların kişilerarası ahlak kapsamında irdelenmesi gerektiğini ortaya çıkarmıştır. İşte bu nedenle, işçi sendikası perspektifinden bakıldığında, Avrupa seviyesindeki işçi sendikası eğitim öğretim çalışmalarının amaç, işlev ve to-



plumsal rolünün irdelenmesinin aynı zamanda uluslararası işçi sendikası politikasının bir parçası olması gerekir.

- **Eğitim öğretimin ortak temel unsurları:**

Yaşam boyu uluslararası eğitim öğretim olasılıklarının geliştirilebilmesi için Avrupalı işçi sendikalarının eğitim öğretimin işçi sendikası çalışanlarına uluslararası beceriler veren ortak temel unsurları konusunda fikir birliğine sahip olmaları ve bu çizgide eğitim öğretim modülleri geliştirmeleri gerekir.

- **Ortak temel pedagojik-metodolojik stratejiler üzerine anlaşma:**

Beceri ve içerik aktarımı için işçi sendikası eğitim öğretim çalışmaları çerçevesine uygun bir pedagojik-metodolojik stratejinin geliştirilmesi, öğrenenlerin deneyim ve gereksinimlerine grup eğilimli bir şekilde odaklanan ortak bir geleneğe bağlanabilir (ILO [baskı] 2007). Bununla birlikte, farklı işçi sendikası eğitim öğretim kurumları, öz anlayış, farklı tarihi gelişmeler ve farklı kültürel bağlamlarla uyumlu olan çok çeşitli ve farklı metodlar kullanmaktadır. Uluslararası kullanıma uygun, beceri ve içeriklerin ve uluslararası pedagojik aktarım metodlarının geliştirilmesi için, bunların ortak metod repertuarlarına entegre edilmeleri gerekir. Bu durum, özellikle pedagojik stratejiler, uygun kategoriler ve didaktik-metodolojik hayata geçirme konularında uluslararası bir anlayış gerektirir. Bu hususlar direkt ve dolaylı olarak kişisel gelişim (kimlik) ve emek piyasası gereklilikleri (Avrupa emek piyasası) arasındaki gerilimlerle alakalıdır ve bunun pedagojik anlayışla dikkate alınması gerekir. Bundan hareketle uygulama sahasına yönelik uluslararası beceriler geliştirilebilir ve bu durum genel, mesleki, politik ve kültürlerarası eğitim öğretimi sistematik bir bağlamda bir araya getirir.

Qualizmove – hedefler ve projenin yöntem şekli

Böyle bir zemin üzerinde AB ülkelerinden, Türkiye’den ve Avrupa seviyesinden gelen on işçi sendikası ve işçi sendikası eğitim öğretim kurumları 2012 yılında farklı eğitim öğretim stratejileri, kültürleri ve metodları arasındaki sistematik alışveriş neticesinde eğitim öğretimle ilgili ortak bir anlayış geliştirmek gayesiyle “Qualizmove – Bir Emek Politikasının Geliştirilip Yaygınlaştırılması Avrupa’da Eğitim Öğretim Anlayışı” adı verilen projeyi gerçekleştirdi. Ortaklığın yapısıyla çeşitli Avrupa eğitim öğretim ve çıkar temsilciliğinden oluşan geniş spektrumlu bir kültürün eğitim öğretim stratejisine akışı garanti edilmiştir. IDEAS (İrlanda) Anglo-Sakson ekonomik bölgesinin perpektifiyle katkıda bulundu. IG Metall ve bfw (Almanya) ve ÖGB (Avusturya) kıta Avrupa’sında toplumsal ortaklığın şirketçi modelini temsil etti. IFES (İspanya) bir güney Avrupa eğitim öğretim kurumuydu. Cartel ALFA (Romanya), ZNP (Polonya) ve Litmetal (Litvanya) katılımıyla doğu Avrupa perspektifi dikkate alındı. BMI (Türkiye) işçi sendikası sayesinde aday bir ülkenin işçi sendikasının katılımı mümkün oldu ve son olarak ETUI (AB) işçi sendikalarının Avrupa boyutunda stratejileriyle katkıda bulundu.

Ortak bir eğitim öğretim modelinin geliştirilmesi, ortaklar arasında eğitim öğretim stratejileri ve metodları üzerine sosyal bilimler verileriyle desteklenen sistematik ve hedef odaklı bir alışverişe dayalıydı. Farklı ortaklar tarafından bilgi toplanıp hazırlanan dört değişik çalıştayda, katılımcılar eğitim öğretime ortak bir yaklaşım geliştirdiler, zorlukları ve eğitim öğretim gayelerini belirlediler ve anahtar kavramları tanımlayıp, model eğitim metodlarını tespit ettiler.

Eğitim öğretim stratejisinin geliştirilmesi dört sürece dayalıydı:

- ortakların eğitim öğretim strateji ve faaliyetleri üzerine sistematik ve karşılaştırmalı fikir alışverişi;



- teknik alışverişe temel teşkil etmesi gayesiyle anahtar kavramların tespiti;
- Avrupa'da işçi sendikası eğitim öğretiminin gayesi ve karşı karşıya olduğu zorlukların tespitinde kullanılmak üzere, ortak bir eğitim öğretim modelinin geliştirilmesi;
- ulusötesi politik eğitim öğretim için model metodların bir derlemesi.

Ortakların eğitim öğretim strateji ve faaliyetleri hakkında fikir alışverişi

Ortak bir eğitim öğretim modelinin geliştirilmesinin ana temelinde farklı işçi sendikası eğitim öğretim kurumları arasında, ortakların farklı eğitim program ve stratejileri hakkında karşılıklı anlayış ve bunların ortak yanları ile farklılıklarının tespiti yatar. Ortak modelin geliştirilmesinin işçi sendikası eğitim öğretim faaliyetleri hakkında sistematik fikir alışverişine dayandırılmasının nedeni de budur. Bu alışveriş üç aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk olarak, 13-14 Şubat tarihlerinde Frankfurt am Main'de gerçekleştirdikleri ilk toplantılarında, ortaklar kendi eğitim öğretim programlarının ayrı ayrı sunumunu yapmışlardır.

Sonra, tartışmalar sırasında önemli oldukları kabul gören ve eğitim öğretim stratejilerinin sistematik karşılaştırması için geçici olarak tespit edilen ön kategoriler, sunumlara dayalı olarak düzenlenmişlerdir:

- İşçi sendikası eğitim öğretim çalışmalarının önemli şartları
- İşçi sendikası eğitim öğretim çalışmalarının amaç ve hedefleri
- İşçi sendikası eğitim öğretim çalışmalarının önem ve anlamı
- İşçi sendikası eğitim öğretim çalışma alanları



Qualizmove proje ortakları:



Berufsbildungswerk (bfw) – Almanya



Birleşik Metal İş (BMI) – Türkiye



Cartel ALFA – Romanya



European Trade Union Institute (ETUI) – AB



IG Metall – Almanya



Institute for the Development of Employees Advancement Services (IDEAS) – İrlanda



Instituto de Formación y Estudios Sociales (IFES) – İspanya



Österreichischer Gewerkschaftsbund (ÖGB) – Avusturya



Unification of Lithuanian Metalworkers' Trade Unions (Litmetal) – Litvanya



Związek Nauczycielstwa Polskiego (ZNP) – Polonya



- İşçi sendikası eğitim öğretim çalışmalarının içerikleri
- Politik eğitim öğretim
- İşçi sendikası eğitim öğretim çalışmaları çerçevesinde aktarılan değerler
- Eğitim öğretim metodları
- İşçi sendikası eğitim öğretim çalışmaları çerçevesinde aktarılan ulusötesi beceriler

Başlangıç toplantısında yapılan sunumların içeriklerine dayanarak, proje ortaklarının eğitim öğretim stratejilerinin geçici bir karşılaştırmalı özeti hazırlanmıştır. Bu hazırlık, 29-30 Mart tarihlerinde Dublin’de yapılan, ikinci toplantıdaki fikir alışverişinin sistematik olarak derinleşmesine yardımcı olmuştur.



Bir yandan çeşitli ülkelerden gelen eğitim öğretim kurumları arasında bilgi, malumat ve deneyim alışverişi gerçekleştirilmiş, diğer yandan da, eğitim öğretime ortak bir yaklaşımın geliştirilebilmesi için ortak yanlar ve farklılıklar tespit edilmiştir. Fikir alışverişinin sonuçlarından biri de Avrupa’daki işçi sendikası eğitim öğretim kurumlarının eğitim öğretim stratejileri ve metodlarının karşılaştırmalı bir genel görüntüsü hazırlanmıştır (bu El Kitabından nakil. Bölüm 8).

Uzman alışverişine temel teşkil etmek üzere eğitim öğretimin kilit tanımlarının tespiti

Eğitim öğretim stratejileri ve bunların geliştirilmesi için Avrupa’da yapılan bu alışverişin önündeki zorluklardan bir tanesi de farklı ülkelerdeki farklı dillerde mevcut kilit teknik terimlerin birbirinden farklı öneme sahip olmasıdır. Dolayısıyla, ön şartlardan bir tanesi söz konusu teknik terimlerin ortak tanımlarının geliştirilmesi gerekliliğidir. Bu amaca dönük olarak, çalıştay tartışmaları sırasında söz konusu kilit terimler tespit edilmiştir. Katılım, öznel yönelim, politik eğitim öğretim, dayanışma ve diğerleri bunlara birer örnektir. Bir sonraki aşamada, sözü edilen kilit terimler proje ortakları tarafından içerikleri vasıtasıyla ortaya çıkarılmışlardır. Bu tanımlar daha sonra sunulmuş ve üzerlerinde tartışılmıştır. Sonuç olarak da proje ortakları ortak tanımlar üzerinde fikir birliğine varmışlardır. Bu sonuç, uzman alışverişi için gereken tanım birliği temeli ortaya çıkarmıştır. Öte yandan, terimlerin tanımları yoğun bir uzman fikir alışverişine tabi tutulmuştur. İkincil olarak, söz konusu terimlerin tanımlamaları özetlenerek bir sözlük çerçevesinde toplanmıştır ki bu sözlük diğer eğitim öğretim kurumlarının kullanımına açıktır (bu El Kitabından nakil. Bölüm 9).

İşçi sendikası eğitim öğretiminin hedeflerinin ve karşı karşıya olduğu zorlukların tanımı temelinde geliştirilecek ortak bir eğitim öğretim modeli

Ortak bir eğitim öğretim modelinin temelleri öncelikle ortakların eğitim öğretim stratejilerindeki ortak yön ve farklılıkların tespiti ile teknik terimler üzerinde tartışma ve terimlerin tespiti, ikincil olarak da işçi sendikası eğitim öğretim programının Avrupa çapında entegrasyonunun önünde ki zorlukların tespitidir ki bunlar 17-18 Mayıs 2012 tarihlerinde Dublin ve İstanbul’da gerçekleştirilen çalıştaylarda ele alınmıştır.

Aynı zamanda, katılımcılar Avrupa’da, ortak bir tartışma alanında, eleştirel bir toplumun canlandırılıp vurgulanması,



ulusötesi dayanışmanın desteklenmesi, uluslararası toplumsal bilincin geliştirilmesi ve vatandaşların iş yeri ve diğer alanlardaki günlük deneyimlerine dayalı bir Avrupa kimliğinin vurgulanması gereğinin üzerine bastılar.

Bu temellere dayalı bir eğitim öğretim yaklaşımının geliştirilebilmesi için, proje ortakları *Christine Zeuner'in (Helmut-Schmidt-Universität Hamburg)* bilimsel uzmanlığından yararlandılar. Christine Zeuner İstanbul'daki çalıştayda politik eğitim öğretimin gereklilikleri, boyutları, ve belirli hususları ile ilgili araştırma neticelerinin sunumunu yapmıştır (bu El Kitabından nakil. Bölüm 5). Christine Zeuner bu çizgide hazırlanmış bir matris sundu ve proje ortakları bunu eğitim öğretim içeriğiyle doldurdu ve böylelikle bir eğitim öğretim stratejisinin geliştirilmesine olanak sağladı.

Proje ortakları, 1-2 Ekim 2012 tarihlerinde Varşova'da gerçekleştirilen nihai çalıştayda, burada sözü edilen sonuçlara dayalı olarak, Avrupa'da ulusötesi işçi sendikası eğitim öğretimi üzerine bir ortak niyet bildirisi koordine ettiler (bu El Kitabından nakil. Bölüm 1).

Ulusötesi politik eğitim öğretim model metodlarının bir derlemesi

Proje sürecinde, ortak Avrupa eğitim öğretim stratejisini kültürlerarası eğitim öğretim metodlarıyla desteklemek için, proje ortakları bir dizi metodolojik yaklaşımı deneyip belgelendirmiştir:

Öncelikle kültürlerarası becerilerin teşvikine yönelik genel metodlar geliştirildi. İkincil olarak, ortaklardan birçoğu özellikle ulusötesi öğrenim bağlamına odaklanmış politik eğitim

Avrupa'da işçi sendikası eğitim öğretimi içerik ve boyutları

Politik/yasal boyut	Sosyal/toplumsal boyut	Kültürel boyut	Sosyoekonomik boyut	Kimlik oluşturulma boyutları
<ul style="list-style-type: none"> • Politik yapılar ve süreçler ve bunlar üzerinde etki yaratabilme olasılıkları • Sivil toplum ve katılım • Demokratik değerler • Demokratik katılımın bir ön şartı olarak eğitim öğretim 	<ul style="list-style-type: none"> • Toplumsal dışlamanın mekanizmalarıyla ilgili bilgi ve anlayış • Göç süreçlerini ve bunların birey, toplum ve ulusdevletler üzerindeki politik, toplumsal ve ekonomik sonuçlarını anlama • Çeşitliliğin ve marjinalleşmiş sosyal azınlıkların öneminin kabulü • Cinsiyet eşitliği ve etnik azınlıklar 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültürlerarası duyarlılaştırma ve deneyim • Dil • Kültürel ve politik çeşitlilikle ilgili saygı ve kabul 	<ul style="list-style-type: none"> • Yerel, bölgesel, ulusal ve küresel seviyedeki ekonomik gelişmelerle ilgili bilgi ve anlayış • Ekonomik süreçlere katılım • TINA (There Is No Alternative – Başka alternatif yok) savları üzerinde eleştirel düşünüş 	<ul style="list-style-type: none"> • Sınıf bilincinin veya ortak ekonomik çıkar bilincinin teşviki • Hoşgörü, anlayış ve diyalogun canlandırılması • Kökenlerine, cinsiyetlerine, etnik geçmişlerine v.s. bakmadan insanlara saygı, duyarlılık ve empati ile yaklaşma

Asıl kaynak: Ruud Veldhuis, Anja Ostermann. Final Report on Germany, Austria, Liechtenstein. The Contribution of Community Action Programmes in the Fields of Education, Training and Youth to the Development of Citizenship with a European Dimension, Amsterdam 1997. s. 13-14. (düzeltme ve değişiklikler: C. Zeuner)



öğretimi cesaretlendirmeye yönelik metodlar geliştirdiler. Bu metodlar Varşova'da gerçekleştirilen bir çalıştayda de-neme amacıyla kullanıldı. Metodlar bölüm 7 ve ve ekte de sunulmuştur..

Proje sonuçları 29 Kasım 2012de Berlin'de gerçekleştirilen projenin nihai konferansında sunulmuştur. Sunum Avrupa krizinin Oskar Negt ve Adam Ostolski (bu El Kitabından nakil. Bölüm 2 ve 3) tarafından yapılan analizleri ile başlamıştır.

Sonuç

Qualizmove projesi çerçevesinde, çok kısa bir süre içinde, proje ortakları işçi sendikası eğitim öğretiminin Avrupalılaştırılmasına önemli katkı yapmışlardır. Politik eğitim öğretime ortak bir yaklaşımın oluşturulması, bunun belgelendirilmesi, ve yaygınlaştırılması – ki buna sekiz Avrupa ülkesinden ve AB seviyesinden gelen on işçi sendikası eğitim öğretim kurumunun eğitim öğretim amaç, kültür ve metodları da entegre edildi – bir yandan diğer kurumların eğitim öğretim programlarının hayata geçirilmesinin uyumlu hale getirilmesine diğer yandan da bunların, Avrupa'daki ilave işçi sendikası eğitim öğretim stratejilerinin de dikkate alınmasına temel teşkil ederek genişletilmesine hizmet eder.



Her durumda, Avrupa işçi sendikası eğitim öğretimi eleştirel bir Avrupa toplumu oluşturulmasına gerekli katkıyı yaparken, Avrupa'daki işçi sendikaları arasında önemli bir alışveriş süreci de başlatılmış oldu. Eğitim öğretim stratejisinin geliştirilmesi sürecinde görüldü ki, ülkelerin ve işçi sendikalarının tarihi gelişimlerdeki farklılıklar ve buna temel teşkil eden şartlar, aynı zamanda çok çeşitli eğitim öğretim modellerinin oluşmasına sebep oldu. Bu durum, Avrupa'da işçi sendikası eğitim öğretim alışverişi sürecinin, işçi sendikası eğitim öğretiminin Avrupa boyutunun geliştirilmesi için muazzam bir potansiyele sahip olduğu anlamına gelmektedir.

Yayınlar

Bridgford, Jeff; Stirling, John (2007): Trade union education in Europe – Some latest developments, in: International Labour Office (ILO) (ed.) (2007): Strengthening the trade unions: The key role of labour education, Labour Education 2007/1–2, No. 146–147, s. 65–70.

Cairola, Enrico (2007): Globalization and labour education, in: International Labour Office (ILO) (baskı) (2007): Strengthening the trade unions: The key role of labour education, Labour Education 2007/1–2, No. 146–147, s. 1–10.

Europäische Kommission (2010): EUROPA 2020. Eine Strategie für intelligentes, nachhaltiges und integratives Wachstum, KOM(2010) 2020 endgültig.

Europäische Kommission (2008): Eine erneuerte Sozialagenda: Chancen, Zugangsmöglichkeiten und Solidarität im Europa des 21. Jahrhunderts, KOM(2008) 412 endgültig.

International Labour Office (ILO) (baskı) (2007): The role of trade unions in workers' education: The key to trade union capacity building, Geneva, http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---actrav/documents/meetingdocument/wcms_112434.pdf (15.08.2011).

Negt, Oskar (2012): Gesellschaftsentwurf Europa. Plädoyer für ein gerechtes Gemeinwesen, Göttingen.



Rat der Europäischen Union (2009): Schlussfolgerungen des Rates vom 12. Mai 2009 zu einem strategischen Rahmen für die europäische Zusammenarbeit auf dem Gebiet der allgemeinen und beruflichen Bildung („ET 2020“). 2009/C 119/02.

Spencer, Bruce (2007): The present and future challenges of labour education in the global economy, in: International Labour Office (ILO) (baskı) (2007): Strengthening the trade unions: The key role of labour education, Labour Education 2007/1-2, No. 146-147, S. 11-17.

Bölüm 7

Kültürlerarası politik eğitim ve öğretim metodları

Clemens Körte/Fernando Benavente Tendillo

Qualizmove projesi tarafından, işçi sendikası eğitim stratejileri üzerine yapılan yoğun alışverişlere dayanarak, ortak bir ulusötesi politik eğitim ve öğretim stratejisi geliştirilmiştir. Bu stratejinin önemli ve zorlu olan bir yanı da kültürlerarası politik eğitim ve öğretim için metodlar geliştirmektir. Ulusal bağlamda, politik eğitim ve öğretim, öncelikle özgüven ve ilgili toplumda sorumlu davranışı teşvik ederek, temelde bir topluma üyelikler oluşturmaya odaklanır. İkincil olarak, politik eğitim ve öğretim ortak yarara bağlılığı yeşertmeyi ve halkın politik değerlendirmede bulunabilme becerilerini arttırabilmek için politik süreçler ve karşılıklı ilişkiler hakkında bilgi aktarmayı hedefler (bu El Kitabından nakledilmiştir. Zeuner). Ulusötesi seviyede bunun karşılıklı kültürel etkinliklerin teşvik edilmesine bağlanması gerekir ki bu etkinlikler kültürel farklılıkları öğrenmekle sınırlı olmadığı gibi çeşitli kültürlerdeki günlük sosyal uygulamalar ile bununla ilgili kolektif kavram ve fikirler arasındaki ilişkinin daha derin bir seviyede anlaşılmasını sağlar (bu El Kitabından nakledilmiştir. Kehrbaum). Avrupa seviyesindeki ulusötesi politik eğitim ve öğretim aynı zamanda “çok seviyeli talepler” ile de başa çıkabilmelidir; farklı politik kültürler ve üyeliklere dayalı olarak, bir yandan farklı günlük politik uygulamaların bir anlayışını iletebilmeli diğer yandan da sosyal uygulamaların ortak bir Avrupa anlayışını tanımlayıp bu anlayışı teşvik edebilmelidir.

Böyle bir temelden yola çıkan proje ortakları yukarıda sözü edilen politik eğitim ve öğretimin belirli yanlarını farklı sosyal uygulamaların bir anlayışıyla bağlayan ve bunun ulusötesi seviyede ortak bir anlayışını teşvik eden uygun metodlar geliştirmek üzere yola çıkmıştır.

Bu gayeyle, üyelerden iki tanesi uygun birer metod sunmuşlardır. Bu metodlar sonra diğer ortaklarla birlikte denenmiştir. Bunun sonrasında, ortaklar deneyimleri ve bunun ulusötesi eğitim öğretim seviyesine uygunluğunu değerlendirdiler ve metodların değişik şekillerini geliştirdiler.

Metodlardan bir tanesi dil ve dil alışverişinin ötesinde olarak günlük politik ifade şekillerine odaklandı. Yaratıcı gözlem becerisine sahip olan ve diğer ortamlarda pek sesleri duyulmayan katılımcılar bu şekilde katılımında bulunmuşlardır. Bu metod (dilden farklı olarak) iletişimsel anlamı olan ve kuralcı vurgulamayı mümkün kılan resimlerin kullanımını içerir ve en önemlisi, kişisel ya da dil faktörlerinden dolayı yeterli derecede temsil edilemeyen bireylerin katılımını mümkün kılmaktadır. Birleştirici metodların özellikle ulusötesi stratejide uygulanmasının önemli olacağı görülmektedir – bu görüş Qualizmove projesine katılan ortakların oy birliğiyle vurguladıkları bir görüştür.

Öne çıkan diğer metodlara rollerin değiştirilmesi neticesi yönetim, liderlik ve boyun eğme deneyimlerinin yaşanması ve bu deneyimler üzerinde düşünülmesi de dahildir. Yönetim, otorite ve boyun eğme uygulamaları arasındaki ilişkiler aynı zamanda kültürel olarak koşullanmış ilişkilerdir ve dolayısıyla burada bir etkiye sahiptir. İkinci metodun gayesi farklı rollerdeki deneyimlerin üzerinde düşünülmesi ve aynı zamanda da bunun grup içinde kıyaslanmasıdır – buna “elle hipnoz” adı verilmektedir.

Metod “çizim – resimler”

Clemens Körte



Hedefler

“Çizim – resimler” farklı kültürlerde kavramların dille yapılan iletişim dışında ve ötesinde anlaşılmasının ve günlük politik yaşamda bir sosyal uygulama olan görsel iletişimin altının çizilmesi gayesindedir. Görsel iletişim kişiler arası ilişkilerde gittikçe artan bir oranda yer almaktadır. İletişim tasarımları reklamcılık, sosyal buluşmalar (mesleki veya özel buluşma ortamları, kamuya açık yerler, v.s., TV ve Web gibi medya iletişim alanları), sosyal ilişkilerin organizasyonu ve özellikle de politik iletişimde kullanılmaktadır. Karmaşık politik programlar görsel semboller aracılığıyla iletebilmektedir. Duvar yazıları gibi görsel çizimler politik bağlamların ve sosyal politika süreçlerine katılımı ilgili soyut görüşlerin altını çizmektedir. Metodun gayesi ilgili politik iletimlerin, iletilen içeriğin ve algılanan karşılıklı politik ilişkilerin bir anlayışını teşvik edebilmek için farklı kültürlerdeki görsel iletişimlerin çözülmesidir. Aynı zamanda, günlük görsel iletişimin ortak yanları tanımlanmaktadır.

Görüntüler kurallara karşı tavırları temsil eder. Aynı şekilde, resimler de sembol ve işaretler kullanarak anlamın içeriğini ifade ederler. Görüntüler böylelikle iletişimi olası kılar. Bu tür iletişim sözlü değildir. Temsili görüntülerin kullanımıyla olur ve bir tür “konuşma” şekli olarak algılanmalıdır.

Bu nedenle, aşağıda sunulan metod özellikle kültürlerarası öğrenime uygundur. Bu metod sözsüz ifade kabiliyetine sahip olan katılımcılar arasında iletişimi mümkün kılar. Böylelikle, katılımcılar tavır ve fikirlerin iletilmesini dil ile ifade kabiliyetlerinden bağımsız olarak uygulayabilmektedir.



Yöntem şekli

Proje müdürü beşten fazla olmamak üzere betimlenmesi istenilen kavram ve bağlamları (bölüm) belirler (proje müdürü katılımcıların buna razı olduklarından emin olur). Katılımcılara bir dijital fotoğraf makinesi verilir ve belirlenmiş olan kavramların anlamlarıyla alakalı işaret ve sembollerin fotoğraflarını çekmeleri istenir.

Katılımcılar mümkün olduğunca küçük – örneğin iki kişiden oluşan gruplar – ve kültürel ve politik olarak mümkün olduğunca homojen gruplara ayrılır. Katılımcılara iki veya üç saat içinde kendi (şehir) turları sırasında bir dizi fotoğraf çekmeleri söylenir. Geri döndüklerinde, her grup tayin edilen bölüme uygun olan ve konuyu en geniş şekilde betimleyen üç ila beş arası fotoğraf seçerler.

Bu bölümler için olası başlıklar arasında aşağıdakiler sayılabilir:

- Sosyal ilişkiler (alternatif olarak tüketim)
- Dayanışma (alternatif olarak eşitlik/eşitsizlik)
- Çalışma
- Cinsiyet (ilişkiler)



- Baskınlık ve hükmetmek (ilişkiler)
- Sürdürülebilirlik (alternatif olarak çevre, doğanın korunması)

Başlıklar eğitimsel yaklaşıma odaklanan ya da ileride olası bir kültürlerarası grubun çalışmalarında önemli olacak konular arasından seçilmelidir.



Değerlendirme

Seçilen fotoğraflar her bir bölüm için üç tanım seviyesi kullanılarak tanımlanır:

- a) Direk içerik: Ne görüyorum? (örneğin, yıkılmış bir ev; bir tabela)
- b) Fotoğrafın ikonografik içeriği: konu nedir? (örneğin, savaş; yol trafiğinin organizasyonu)
- c) İkonolojik perspektif: fotoğraf bize yerel özelliklerle ilgili neler anlatıyor? Bize bizim kendi algılama kalıplarımızla ilgili neler anlatıyor?

Gruplar resimli araştırmalarının sonuçlarını tespit edilmiş olan üç tanımlama seviyesine uygun olarak içeriği anlatan bir slayt gösterisi ile sunarlar.

Açıklama kısmı kolaylaştırma duvarlarında (facilitation walls) kayıt edilebilir.

Her grup fotoğrafları kendi açılarından tarif eder. Doğru ya da yanlış diye bir şey söz konusu değildir. Bunu takibeden grup toplantısında ise sorular sorularak sunulan sonuçlarla ilgili daha ayrıntılı tanımlar yapmak mümkündür.

Bunun sonrasındaki derinlemesine düşünce aşamasında görsel olarak sergilenen çeşitli sunum kalıpları ve yorumları karşılaştırılır.

Buna dayalı olarak, ikinci bir tur gerçekleştirilebilir. Bu turda kültürel olarak karışık olan gruplar, birinci turda ulaşılan anlayışa bağlı kalarak, ortak bir görsel dil geliştirmek gayesiyle kavram ve bağlamların görsel bir sunumunu hazırlar.



Grupların büyüklüğü

1 veya 2 kişiden oluşan grup

3 veya 4 grup



Olası kullanımlar

Bu metod kelime geliştirme aşamasında kullanılır ki bu aşama mümkün olduğunca erken, yani grubun hala birbirini tanıma aşamasında olduğu ve ortak değerlendirmelerinde fazla detaya inmeye henüz vakit bulmadıkları aşamada olmalıdır. Dolayısıyla bu araç grup üyelerinin henüz birbirlerine aşina olmadığı ve hala ortak kavramlar bulmaya çalıştıkları sırada, birbirlerini tanımalarına yardım etmesi gayesiyle de kullanılır.



Gereken süre

½ gün araştırma, 2 saat değerlendirme, 2 ila 3 saat grup içi tartışma ve alışveriş (= 1 gün). Bu çalışma için daha fazla çalışma zamanı varsa çeşitli çalışma basamaklarına daha fazla zaman tahsis edilebilir.



Hazırlık ve malzeme

Her bir grup için 1 dijital fotoğraf makinesi, projektör ve bilgisayar. Kolaylaştırma duvarı (Facilitation wall).



Örnek resimler



© Clemens Körte

Duvar resmi, Belfast



© Clemens Körte

Duvar resmi, Belfast



© Clemens Körte

Duvar resmi, Belfast



© Clemens Körte

Duvar resmi, Belfast



© Clemens Körte

Charlie kontrol noktası (müttefikler sınır geçişi), Berlin (Friedrichstraße)



© Clemens Körte

Charlie kontrol noktası (müttefikler sınır geçişi), Berlin (Friedrichstraße)



© Clemens Körte

Duvar, Berlin (Käthe-Niederkirchner Straße)



Orange Order (Turuncu toplumu) Yürüyüşü, Belfast

© Clemens Körte



Duvar resmi, Belfast

© Clemens Körte



Duvar resmi, Belfast

© Clemens Körte



Metodlar üzerine düşünceler

Bu metod kültürlerarası eğitim ve öğretimin gerekliliklerine ciddi ölçüde uymaktadır. Görsel iletişimin sunum ve algılanması yoluyla günlük sosyal uygulamaların kollektif anlayışı, görsel (politik) iletişim ile aktarılmaktadır. Bu politik kavram ve bağlamların sunum ve yorumuna bağlanmaktadır. İkinci turda, kültürlerarası grupların katılımıyla, yaygınlaştırılmış ulusötesi politik yorum kalıplarının gelişimi de teşvik edilebilir.

Resimler yoluyla iletişim özellikle kültürlerarası öğrenim bağlamında dil engelini aşmak için son derece uygundur. Dahası, metodun hayata geçirilmesi kolaydır. Direk olarak eylem odaklıdır ve katılımcıların sezgisel algılamaları üzerine kurulur.

Resim ve hatta kavram ve bağlamları seçerken, katılan bireyler için tabu özelliği olan konulara dokunulmamasından emin olunmalı ve dini ve kültürel konuların küçük düşürücü şekilde sunulmamasına özen gösterilmelidir (bu El Kitabından nakil. Todorov 2010).



Olası çeşitlilikler

Ortak yorum kalıplarının geliştirilebilmesi için, kültürel olarak karışık grupların katıldığı ikinci bir turda birinci turda sunulan ve tartışılan sonuçların üzerine çıkmak mümkündür.

İşçi sendikası öğrenimi bağlamına uygun olan ilgi çekici bir görsel kalıp işçi sendikası sembolleridir. Her bir sendikanın sembollerinin sunum ve analizi farklı işçi sendikası kültürlerinin karşılıklı olarak anlaşılmasına büyük katkıda bulunur.

Bir başka ilgi çekici politik konu ise “kriz belirtileri”nde bulunabilir.

Görsel iletişimin daha ileri bir çeşiti ise görüntülerle kasten manipülatif bir şekilde çalışmaktır. Bu çalışma insanların görsel politik iletişimin manipülasyon kapasitesine – ve bundan kaynaklanan eleştirilere – hassas hale gelmelerine olanak sağlar.



Metod: “Elle hipnoz”

Fernando Benavente Tendillo



Çok katmanlı kuvvet ilişkileri Avrupa’daki çalışanların günlük iş yaşamlarına hükmetmektedir. Devam etmekte olan küreselleşme insanlar arasında daha sıkı bir ilişki ağı oluşturmaktadır. İnsanlar şirketlerde, sosyal ortamlarında ve kuralcı bir şekilde de olsa, politik toplumlarında yeniden sosyal ilişkide bulunmaktadır. Değişken bir şekilde yapılandırılmış kuvvet yapıları yönetim, liderlik ve boyun eğme durumları da bu ilişkilerden türemektedir. Bireyselliği ve öz sorumluluğu takdir edenlerin ve biraz da vatandaşlık hissine sahip olanların bulunduğu daha liberal ortamlara üye olanlar kuvvet ilişkilerinin analizinde daha geleneksel ve hiyerarşik çevrelerdekilere farklı değerlendirmelere sahip olabilirler.

Ulusötesi eğitim ve öğretim perspektifinden bakıldığında bu topluluklar eğitim öğretim çalışmalarının karşısına yeni zorluklar çıkarmaktadır. Öncelikle, kuvvet ilişkileri sorgulanıp irdelenmiş midir? Mevcut kuvvet ilişkilerinin varlığı ve bunlara boyun eğilmesiyle ilgili rıza sağlanmış mıdır? Yönetim, boyun eyme, itaatkarlık ve bu gibi tanımlar algılanmakta mıdır ve eğer öyleyse, bu algılamalar bireyin kişiliğini nasıl etkilemektedir? Bunların genellemesini yapmak mümkün müdür? Batı yarı küresinde saygın olduğu düşünülen değerler (demokrasi, katılım) ulusötesi çapta da kafalara sokulabilmiş midir ve bunlar her zaman aynı anlamı mı taşımaktadır? Bu bakış açıları incelendiğinde, arada sırada yönetilmek aslında biraz olsun cazip değil midir? Ya da, liderlik aslında takipçilerinin görevlerini verimli bir şekilde yapabilmeleri için, onların özgürlüklerini ve kendi kendilerini yönetme ve kendi hayatlarını şekillendirme şansını kazanmalarına yardım etmek değil midir?

Kuvvet yapısı ve egemenlik ilişkileri, hiyerarşiler ve katılım ve bunların algılanmaları, yorumları ve meşruluğu, kültürden kültüre büyük farklılıklar göstermektedir ve kültürlerarası politik anlayış açısından çok önemlidir.

Aşağıda görülen elle hipnoz metodu, proje çerçevesinde uygulanmış ve irdelenmiştir. Katılımcıların kuvvet, liderlik ve izleyicilik konularına olan hassasiyetlerini arttırmak ve deneyimleri ile ilgili aldıkları notları karşılaştırmak için iyi bir metodur. Katılımcılar değişimli ilişkilere sokulmakta ve belirli bir rolü (lider, yönetilen) üstlenmeleri ve hipnoz yoluyla yönetmeleri ya da yönetilmeleri istenmektedir. Sonrasında deneyimleri hakkında bilgi alışverişi yapılmaktadır.



Hedefler

Değişik kültürlerdeki kuvvet ve kuvvetin kötüye kullanımı, liderlik ve izleyicilik gibi farklı kavramlar etrafında çalışmak.



Teknik

1. Katılımcılar oda içinde rastgele bir şekilde dolaşiyor ve hep boş bir alana doğru yöneliyorlar.
2. Yöneten 'dur' diyor ve katılımcılar en yakınlarındakiyle eşleşerek ikili gruplar oluşturuyorlar.
3. Yöneten alıştırma yapacak bir katılımcıyı seçiyor; yöneten elinin avucunu katılımcının yüzüne 30 santimetre mesafede tutuyor ve katılımcının o anda hipnotize olduğunu söylüyor. Yöneten bu katılımcının yönetenin eline "hipnotize" edildiğini ve eli ile katılımcının yüzü arasındaki 30 santimetrelilik mesafenin korunması gerektiğini söylüyor. Sonra, yöneten elini öne arkaya hareket ettiriyor ve katılımcının da bununla beraber hareket etmesi gerektiğini söylüyor. Yöneten öne ya da arkaya yürüyebilir ya da aşağı veya yukarı doğru hareket edebilir.
4. Eşler bunun sonrasında kimin A ve kimin B olduğuna karar veriyor. A elini parmak uçları B'nin alnındaki saç hizasına denk gelecek şekilde ve yüzünden 30 santimetre mesafede B'nin yüzüne doğru tutuyor. Sonra A B'yi oda içinde dolaştırıyor ve bunu yaparken B'nin yüzünün A'nın elinden 30 santimetre mesafede olduğundan emin oluyor ve odadaki diğer katılımcılara çarpmamaya dikkat ediyor.
5. A ve B yeterince alıştırmayı yaptıktan sonra roller yer değiştiriyor ve şimdi B A'yı yönetiyor.
6. Yöneten üç gönüllü istiyor. A avuç içleri öne dönük olarak, her iki elini öne doğru uzatıyor. Sonra B ve C bu iki elin önüne avuç içlerinden 30 santimetre mesafede yerleştiriliyor. A ellerini hareket ettirdikçe B ve C de buna uyarlı olarak hareket ediyor. Katılımcılar bundan sonra üçlü gruplara ayrılarak alıştırmayı bu bölümünü deneyebilirler. Üçlü gruptakilerden her birinin yönetme şansı bulmasını sağlayacak şekilde rolleri değiştirin.
7. Sona erdirmek için, bütün grubu odanın içinde dolaştırma görevini üstlenecek bir gönüllü isteyin. Grup liderin 'sol göz', 'sağ diz' v.s. şeklinde yüksek sesle belirteceği vücudunun farklı.

bölümlerine hipnotize oluyorlar. Alıştırmaya ses de katın ve lider yukarı doğru hareket edince ses de yükselsin ve aşağı doğru hareket edince ses alçalsın. Bu düşük odaklı bir alıştırmadır ve sürekli hareketin sağlanabilmesi için eşler birbiriyle uyumlu çalışmak zorunda olduklarından, bu alıştırmaya 'alıp vermek' hakkındadır.





Auswertung

Değerlendirme

Değerlendirmede, katılımcılar alıştırmadaki ortak tecrübeleri üzerinde düşünürler: liderlik ve izleyicilik için gerekenler neledir? Yönetilen grubun sayısı ilişkiyi ne şekilde değiştirmektedir? Yarar ve zararları nelerdir?

Düşünme eyleminin ikinci aşamasında katılımcılar bu deneyimlerini kendi kültürlerinde mevcut olan hiyerarşik yapıya – özellikle iş hayatındaki – yansıtırlar. Katılımcılar, kendi ülkelerindeki liderlik ve sorumluluk, boyun eyme ve katılım gibi ilişkilerini aktarırlar ve bunu yaparken ortak noktaları ve farklılıkları tespit ederler.



Grupların ölçüsü

Grup ölçüsü değişkendir. Önce ikili gruplar, sonra üçlü gruplar ve daha sonra da bütün bir grup olarak çalışılmalıdır. Öncelikle, daha büyük bir grupta başlamak mümkündür – çiftler, üçlüler, v.s. başlar ve geri kalan katılımcılar pasif seyirci grubu olarak katılabilir.



Ne zaman kullanılabilir?

Bu metod, grubun sınırlamalarından kurtulmasının istendiği durumlarda kullanılır.



Gerekli süre

20 dakikadan fazla.



Hazırlık ve malzemeler

Bu metod bir miktar hazırlık gerektirir. Metodun dikkatli bir şekilde açıklanması gerekir. Buna teknik alıştırmalar da dahildir ki bunun için gerekli malzemelere de ihtiyaç vardır.



İlave not

Kimsenin alıştırmayı uygun olmayan bir şekilde kullanmasına izin vermeyin.



Metod üzerine düşünceler

Bu metod yukarıda belirtilen şekilde kültürlerarası politik eğitim öğretim çalışmaları gayesiyle kullanıma uygundur. Direk fiziksel tecrübe ve dürtüye dayalı olarak katılımcılar kendi kültürlerinde mevcut olan günlük kuvvet ilişkilerinin kolektif yorumu üzerinde düşünür ve birbirlerinin deneyimleriyle mukayese ederler. Karşılıklı kültürel hissileştirmenin elde edilebilmesi için, günlük sosyal uygulamalar ile kolektif yorum kalıpları arasındaki ilişkiyle ilgili bir kültürlerarası anlayış aktarımı yapılır (bu El Kitabından nakil. Kehrbaum).

Bu aktarım, aynı zamanda, politik ilişkilerin kilit temellerine odaklanır: kuvvet kullanımı, sorumluluğun varsayımı, ve hiyerarşik ilişkilerin yapılandırılması. Bu yaklaşımlar daha sonra günlük yaşamın belirli yanlarında ya da değerlendirmede kesin ifadelerle belirtilen, belirli alanlarda hayata geçirilirler. İş hayatı ve sıradan günlük yaşam başarı şansı yüksek alanlardır.



Alıştırmanın katılımcılar tarafından değerlendirilmesi çok önemlidir ve bu nedenle bunun çok iyi ve ayrıntılı bir şekilde hazırlanması gerekir.

Metod, örgütsel işlemlerle ilgili bir anlayışın kazanılması ve analizler yapılabilmesi işlemine çok uygundur. Bununla birlikte, pazarlık hazırlığı için de çok iyidir. Aynı zamanda, katılımcılar öğrenim bağlamının meta seviyesi hakkında da derinlemesine düşünürler: eğitmenler ve öğrenenler arasındaki ilişkiler ki burada da kuvvet ve yönetmekle ilgili veriler mevcuttur, ve aynı zamanda yönetmek ve sorumluluk, güven ve öz güven. Bu metodun farklı kültürlerden gelen eğitmenlerin kültürlerarası eğitim öğretimle ilgili önlemlere hazırlığı açısından, rolleri üzerinde değerlendirme yapılabilmesi için uygun olmasının nedeni de budur.



© IFES Valencia



Değişiklik

İkili çiftler halinde çalışmaya başlayın. Sonra üçlü ve son olarak da bütün bir grup olarak devam edin.



Bölüm 8

Avrupa'da işçi sendikası eğitim öğretim stratejilerinin bir karşılaştırması

Martin Roggenkamp ve Tom Kehrbaum

Qualizmove proje ortaklarının çeşitli eğitim öğretim stratejileri ve programlarının sistematik bir şekilde karşılaştırılması, ortak noktaların tespiti ve ortak eğitim öğretim stratejisinin geliştirilmesi için önemli bir temel oluşturmuştur. Sekiz Avrupa ülkesinden işçi sendikalarının eğitim öğretim stratejilerine karşılaştırmalı genel bakış, aynı zamanda projenin ürettiği önemli bir ikincil sonuçtur, çünkü şu anda işçi sendikaları eğitim öğretim programlarının geliştirilmesiyle ilgili başka bir karşılaştırma çalışması mevcut değildir (bu El Kitabından nakil. ILO (baskı) 2007, s. 12; Bridgford/Stirling 2007).

Söz konusu karşılaştırma proje çerçevesinde üç basamaklı olarak yapılmıştır: öncelikle çeşitli eğitim kurumları kendi eğitim öğretim program ve faaliyetlerini sunmuşlar ve karşılaştırmışlardır. Tartışmalar sırasında farklılıkları ve ortak noktaları tespit etmekte kullanılacak uygun kavram ve yaklaşımların neler olduğu açıklık kazanmıştır. Bu temelde, ikinci basamakta, sekiz karşılaştırmalı kategori oluşturulmuş ve bu sistematik bir alışverişin gerçekleşmesine imkan sağlamıştır. Son olarak, üçüncü basamakta, karşılaştırmalar daha da derinleştirilmiş ve ortaklar karşılaştırma kategorilerine dayalı olarak kendi eğitim öğretim stratejilerini projeye sunmuşlardır. Bu sunumlar daha sonra belgelenmiştir (bu El Kitabından nakil. Tom Kehrbaum'un bu El Kitabındaki kavram üzerine yazısı).

Karşılaştırma kategorileri

İşçi sendikası eğitim öğretimini vurgulayan zorluklar ve şartlar

İlk alışverişte – ki bu özellikle yapılanmamış bir şekilde yapılan bir alışverişti – işçi sendikaları eğitim öğretim çalışmalarının, kendi ülkelerindeki şartlarının, ilgili eğitim kurumlarının eğitim öğretim stratejileri arasındaki farklılıkları açıklaması açısından önemli olduğu açıkça ortaya çıkmıştır. Özellikle, Türkiye'de mevcut şartların diğer Avrupa ülkelerindeki şartlardan belirgin farklılıklar gösterdiği görülmüştür. Türkiye'deki işçi

işveren ilişkileri düşmanlıklar içermektedir ve çatışma ve uyuşmazlıklarla doludur. İşçi sendikalarının zayıf pozisyonda oldukları, dinsel hareketlerle çatışma halinde oldukları ve işçi sendikası hareketinin kendisinin otoriter bir geleneğe sahip olduğu görülmektedir. Bu şartlarda, Türkiye'deki işçi sendikası eğitim öğretim çalışmalarının daha az sayıda fırsata sahip olduğu ve Almanya, İrlanda, Avusturya ve İspanya gibi, işçi sendikası eğitim öğretim çalışmalarının, yetişkin eğitiminin tanınan, kabul gören, istikrarlı, ve farklılaştırılmış bir örgütsel yapıya sahip bir kolu olduğu Batı Avrupa ülkelerindekine kıyasla, farklı bir işleve sahip olduğu görülmektedir. Aynı zamanda, ekonomik kriz dolayısıyla, İrlanda ve İspanya'daki eğitim öğretim kurumları Avusturya ve Almanya'dakilere kıyasla daha fazla mali baskı altındadır ve bununla ilgili harekete geçmek zorundadır. Litvanya ve Romanya'daki işçi sendikaları ise daha özel bir durumla karşı karşıyadır. Yakın tarihlerinin bir ürünü olarak, eski sosyalist ülkelerde işçi sendikası hareketi zayıftır ve politik eğitim programlarına halk kuşkuyla bakmaktadır. Bununla birlikte, Türkiye'deki durumun aksine, sözü edilen bu işçi sendikaları daha az sayıda uyuşmazlıkla karşılaşmaktadır. Romanya ve Litvanya'da asıl amaç işçi sendikalarının toplumsal imajını iyileştirmek ve toplum içinde sosyal ilişkiler kurmaktır. Polonya'daki durum Romanya ve Litvanya'daki duruma farklılıklar arz eder. Polonya'da işçi sendikaları ülkenin sosyalist geçmişinden nispeten daha az etkilenmiştir ve güçlü bir finansal ve örgütsel yapılandırılmayı başarabilmiştir.

İşçi sendikası eğitim öğretimini amaç ve hedefleri

Belirli eğitim öğretim faaliyetleri bunlardan türetildiği için, her işçi sendikasının eğitim öğretim stratejisinin amaç ve hedefleri önemli bir karşılaştırma kategorisi teşkil eder. Yapılan karşılaştırmalarda temelde yatan şartlar ve hedefler arasında belirgin bir bağ olduğu görülmüştür. Örneğin, konuyla ilgili mevcut düşmanca ortamın bir gereği olarak, Türkiye'deki işçi sendikası eğitim öğretim çalışmaları



çalışanların ve sendikacıların seferberliğine ve politize edilmelerine odaklanmıştır. Bunun aksine, halkın politize etme çalışmalarına olan tedbirli yaklaşımının bir neticesi olarak, Romanya ve Litvanya’da işçi sendikalarının politize etme yoluyla seferberlik çalışmaları yapmaları yasaklanmıştır. Bu ülkelerdeki işçi sendikaları daha çok işçi sendikalarının imajını iyileştirmeye ve toplumsal iş birliği ve diyalog hedeflerine yönelmişler ve işçi sendikası eğitim öğretim faaliyetleri yoluyla, çalışanların istihdam edilebilirliklerini iyileştirerek, onlara direkt kişisel yarar sağlamaya çalışmışlardır. Sözü edilen ülkelerdeki durum ve hedefler, Polonya’daki ZNP’nin ve Batı Avrupa’daki oturmuş, istikrarlı işçi sendikalarının durum ve hedeflerinden temel farklılıklar gösterir. Sözü edilen ülkelerde direkt örgütsel çıkarlar, işçi sendikaları eğitim öğretim faaliyetlerinin öncelikleri arasında pek fazla yer bulmamaktadır. Oturmuş, istikrarlı işçi sendikaları için eğitim öğretim çalışmaları, çalışanların iş yerlerinde, emek piyasasında ve genel olarak toplum içinde katılımlarını teşvik yoluyla sağlamak gibi, orta ve uzun vadeli bir toplumsal gelişme perspektifine sahiptir.

İşçi sendikası eğitim öğretim sahaları, eğitim öğretimin içeriği, politik eğitim öğretim ve hedef gruplar

Bütün ortakların işçi sendikası eğitim öğretim çalışmalarının merkezinde işçi sendikası ve şirket çıkar temsilcilerinin eğitimi yer alır. Buna ilave olarak, sendikaların stratejilerinde çalışanlara ne derece odaklandıkları ve ileri mesleki eğitime ne derece yöneldiklerine bağlı olarak farklılıklar görülmektedir. Batı Avrupa eğitim öğretim kurumları ve Polonya’daki ZNP, çıkar temsilcilerinin eğitimlerinin ötesinde, toplumsal ve politik işbirliğini destekleyen ve geniş seçenekler sunan eğitim öğretim programlarına sahiptir. Her ne kadar Romanya’daki CARTEL Alfa’nın ve Litvanya’daki Litmetal’in çalışanlar için eğitim öğretim programları mevcutsa da, bunlar direkt işçi sendikası konularıyla sınırlıdır ve daha çok çalışanların işçi sendikası faaliyetleriyle ilgilenmelerini ve

sendikaya üye olmalarını sağlamaya yöneliktir. Bunun aksine, ZNP, IG Metall, IDEAS, IFES ve ÖGB çalışanlara yönelik toplumsal, politik ve kısmen kültürel konuları içeren geniş eğitim öğretim programlarına sahiptir. Bu durum toplumsal iş birliğini canlandırma amacıyla uyum içindedir. Sözü edilen bu gruptaki işçi sendikaları ve işçi sendikası eğitim kurumları yaşam boyu mesleki eğitim hizmetleri sunup sunmamaları açısından da farklılık gösterirler. Bu, ZNP, IDEAS ve IFES’in eğitim öğretim programlarının önemli bir unsurunu teşkil eder. Almanya ve Avusturya’daki işçi sendikaları da ileri mesleki eğitim sahasında faaliyet gösteren kurumlardır ya da geçmişte bu faaliyetleri göstermişlerdir. Öte yandan, ileri mesleki eğitim ve politik eğitim öğretim, tabi ki birbirinden ayrıdır. Almanya’da işçi sendikalarının ileri mesleki eğitim faaliyetleri işçi sendikalarının bir kurumu – *Berufsbildungswerk* – tarafından desteklenmektedir. IG Metall ise klasik anlamda (şirket ve toplumsal) politik eğitime odaklanmaktadır.¹ Avusturya’da bu çizgide faaliyet gösteren bir kurum, sendikalardan bağımsız hale gelmeyi bile başarmıştır. Öte yandan, ZNP, IDEAS ve IFES, politik ve mesleki eğitim öğretim programlarına entegre etmişlerdir. Politik eğitimin belirli hususları da bu kurumların mesleki eğitim programlarında kısmen ama her zaman yer almaktadır. Litvanya ve Romanya’da politik eğitim öğretim sadece işçi sendikası temsilcilerine verilmektedir. İşçi sendikaları aracılığıyla genel politika eğitimi bu ülkelerde kabul görmemektedir. Türkiye’deki BMİ için, politik eğitim, insanların işçi sendikası eğitim öğretim faaliyetlerine odaklanmaları için seferber edilmelerine yönelik bir araçtır.

Pedagojik ilke ve metodlar

Pedagojik ilke ve metodlarla ilgili olarak, bütün proje ortakları işçi sendikalarının toplumsal amaç ve hedefleriyle uyumlu, ortak bir odağa sahiptir ve bu durumun ortak eğitim öğretim

¹ Inzell’deki eğitim merkezi bir istisnadır. IG Metall’e eski bir tekstil sendikasıyla beraber katılan bu eğitim merkezi de (eskiden özerk olarak yaptığı gibi) ileri mesleki eğitim sunmaktadır (kaynakçılık kursları, bilgisayar kursları v.s.).



stratejisi üzerinde olumlu bir etkisi olmuştur: kolektif öğrenim süreçlerini bireysel bilgi aktarımından üstün tutan, eylem eğilimli ve toplumsal durumla ilgili eleştirel farkındalığı teşvik eden, kişi odaklı katılımcı bir metod.

İşçi sendikası eğitim öğretim çalışmalarının türleri

Kıyaslamaya bağlı olarak, işçi sendikası eğitim öğretim çalışmaları arasında üç farklı tür olarak ayırım yapmak mümkündür:

1. Düşmanca ya da muhalif işçi sendikası eğitim öğretim çalışmaları

Bu tür, Türkiye'de BMI'nin temsil ettiği türdür. Bu işçi sendikası uyumsuzluk içeren işçi ve işveren ilişkilerinin mevcut olduğu, kutuplaşmış bir toplumda ve işçi sendikacılığı haklarının yetersiz olduğu şartlarda faaliyet göstermektedir. Burada işçi sendikası eğitim öğretimi, temel olarak, sınıf bilincinin ve demokratik ve laik tavırların teşviki yoluyla harekete geçirme işlevine sahiptir. Bu nedenle, politik eğitim öğretim işçi sendikası eğitim öğretim çalışmalarının odaklandığı bir alandır, fakat Batı Avrupa'daki işçi sendikalarının aksine, burada asıl amaç ve hedef çalışanların toplumsal katılımlarını sağlamaktan çok işçi sendikalarını kuvvetlendirmektir.

2. Savunmaya yönelik işçi sendikası eğitim öğretim çalışmaları

Bu türe, Romanya'dan CARTEL Alfa ve Litvanya'dan Litmal dahildir. Bu ülkelerde de işçi sendikaları nispeten zayıf durumdadır. Bunun başlıca nedeni, işçi sendikalarının ve özellikle halk arasındaki politik faaliyetlerinin, tarihi nedenlerden dolayı az kabul görmesinden kaynaklanmaktadır. Litmetal'de bu durum metal işleri sektöründe endüstriyel temelin zayıf olmasından ve burada fabrika kuran şirketlerin daha çok yabancı kökenli olup, işçi sendikalarıyla işbirliği yapmaya yanaşmamalarından kaynaklanmaktadır. Sözü edilen işçi sendikalarının politik eğitim öğretim faaliyetleri işçi



sendikaları çıkar temsilcileriyle sınırlıdır. Daha geniş kapsamlı eğitim öğretim faaliyetleri olası görünmemektedir ve zaten çalışanların buna olumlu tepki göstermeleri de beklenemez. Dolayısıyla, işçi sendikası politik eğitim öğretim faaliyetleri işçi sendikalarının imajını iyileştirmeye, toplumsal iş birliğine ve sosyal diyaloga yönelmiş ve bir yandan da çalışanların istihdam edilebilme şanslarını iyileştirme gayesi gütmüştür.

3. Kurumsallaşmış işçi sendikası eğitim öğretim çalışmaları

Batı Avrupa ülkelerindeki işçi sendikaları ve işçi sendikası eğitim öğretim kurumları ve Polonya'daki ZNP'nin yapmakta olduğu işçi sendikası eğitim öğretim çalışmaları, oturmuş, kurumsallaşmış ve yetişkin eğitim öğretimi için ayrı bir branş olarak örgütlenmiş, işçi sendikası eğitim öğretim çalışmaları türünü temsil etmektedir. Bu temelde, işçi sendikası eğitim öğretim çalışmaları, farklılaştırılmış eğitim öğretim programları vasıtasıyla genel bir toplumsal hedefe yönelmiştir: çalışanların iş yerlerinde, emek piyasasında ve toplum içinde katılımlarının teşviki. Bu tür içinde ise ileri mesleki eğitim bakımından birbirinden ayırt edilmesi gereken iki grup söz konusudur. IDEAS, IFES ve ZNP'de ileri mesleki eğitim ve politik eğitim öğretim, işçi sendikası eğitim öğretim programına entegre olarak sunulurken, IG Metall ve ÖGB'de bu iki husus örgütsel olarak birbirlerinden ayrılmıştır.





Çeşitli işçi sendikası eğitim öğretim stratejilerine genel bakış

İşçi sendikası/ eğitim öğretim kurumu	İşçi sendikası eğitim öğretim çalışmalarının temelinde yatan şart ve zorluklar	İşçi sendikası eğitim öğretim hedefleri	İşçi sendikası eğitim öğretim sahaları	Eğitimin içeriği
 Romanya	<ul style="list-style-type: none"> • Zayıf işçi sendikaları • Tarihi nedenlerden kaynaklanan politik sınırlamalar 	<ul style="list-style-type: none"> • İşverilebilirliğin desteklenmesi • İşçi sendikalarının etkinliğinin teşviki • İşçi sendikalarının imajının iyileştirilmesi • Toplumsal diyalogu kuvvetlendirmek ve sosyal ortaklar arasındaki ilişkiyi iyileştirmek 	<ul style="list-style-type: none"> • İşçi sendikası temsilcilerinin eğitimi • İleri mesleki eğitim öğretim • Seçilmiş konularla ilgili seminerler 	<ul style="list-style-type: none"> • İleri mesleki eğitim öğretim • Toplu sözleşme görüşmeleri ve çıkar temsilciliği • İşçi sendikası örgütlenmesi • Pazarlık • İş hukuku • İletişimler • Proje idaresi • PME metodu • Baskı ve korkutmaya ve ayrımcılığa karşı duyarlılaştırma • ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) anlaşmaları • Toplumsal diyalog • v.s
 Türkiye	<ul style="list-style-type: none"> • Dinsel tavırlarla rekabet eder • İşçi sendikası hareketi içinde otoriter gelenek • Düşmanca durum • Sınırlı finans kapasiteleri • Çalışanlara izin düzenlemeleri olmaması • Politik ve dinsel ön yargı • Ataerkil toplum • Genel olarak düşük eğitim seviyeleri • Eğiticilerin düşük yetkinliğe sahip olmaları • Sınırlı araştırma olanakları • Aşırı derecede az sayıda eğitim merkezi 	<ul style="list-style-type: none"> • İşverilebilirliğin desteklenmesi • Eleştirel yargı becerilerinin teşviki • İşçi sendikası içinde demokratik tavırların desteklenmesi • Sınıf bilincinin teşviki • İşçi sendikalarının kuvvetlendirilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Politik eğitim öğretim • İşçi sendikası temsilcilerinin eğitimi • Sınırlı miktarda ileri mesleki eğitim 	<ul style="list-style-type: none"> • Politik eğitim öğretim • Sınıf bilinci (antikapitalist, ırkçılık karşıtı, faşizm karşıtı, cinsiyet ayrımı karşıtı) • İşçi sendikalarında ve toplumda demokrasi • Çevre bilinci / sürdürülebilirlik





Hedef gruplar	Politik eğitim öğretim	Değerler	Pedagojik ilke ve metodlar
<ul style="list-style-type: none"> Çıkar temsilcileri Çalışanlar İşçi sendikaları üyeleri 	<ul style="list-style-type: none"> Politik eğitim mevcut değil 	<ul style="list-style-type: none"> İşverilebilirlik Toplumsal diyalog Fırsat eşitliği Adillik Dayanışma 	<ul style="list-style-type: none"> Etkileşimli metodlar Çalışma grupları Rol yapma etkinlikleri Simülasyon Nihai kurs projeleri Pratik testler
<ul style="list-style-type: none"> İşçi sendikası üyeleri İşçi sendikası temsilcileri İşçi sendikaları icra kurulları üyeleri 	<ul style="list-style-type: none"> Politik eğitim öğretim hem bir kaynak olarak hem politik gelişimin teşviki açısından (sınıf bilinci ve demokrasi) ve hem de işçi sendikalarının demokratikleş-tirilmeleri ve kuvvetlendiril-meleri için öncelik alır 	<ul style="list-style-type: none"> Demokratik bilinç Sınıf bilinci Laikleştirme 	<ul style="list-style-type: none"> Katılımcı yaklaşım: grup içinde öğrenim, eşleştirme, çalıştaylar, konferanslar, işitsel-görsel teknikler; görev başında eğitim öğretim faaliyetleri



İşçi sendikası/ eğitim öğretim kurumu	İşçi sendikası eğitim öğretim çalışmalarının temelinde yatan şart ve zorluklar	İşçi sendikası eğitim öğretim hedefleri	İşçi sendikası eğitim öğretim sahaları	Eğitimin içeriği
 İrlanda	<ul style="list-style-type: none"> • Sağlam örgütsel yapılanma • Ekonomik kriz • Eğitim öğretim faaliyetleri için finans bulma sorunu • Çalışanların izne çıkabilmelerini sağlamaya ilgili sorunlar • Az sayıda yetkin eğitmen 	<ul style="list-style-type: none"> • İş yerinde, emek piyasasında ve toplum içinde iş birliği • İşverilebilirliğin teşviki 	<ul style="list-style-type: none"> • İleri mesleki eğitim • Politik eğitim öğretim • İşçi sendikası temsilcilerinin eğitimi 	<ul style="list-style-type: none"> • Resmi olmayan, genel beceriler (sosyal beceriler, toplumsal beceriler) örneğin, ekip çalışması • Sorun çözme becerileri • Bilgisayar eğitimi • Liderlik becerileri • Görev başında kişisel verimlilik • Eğitmenlerin eğitimi • İşçi sendikaları çerçevesinde örgütlenme • İletişim becerileri
 İspanya	<ul style="list-style-type: none"> • Sağlam örgütlenme yapısı • Ekonomik kriz • İşçi sendikalarının kendi eğitim öğretim kurumları • UGT ve CCOO 	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomik faaliyetler ile sürdürülebilir gelişme arasında dengeli bir ilişkinin olduğu, dayanışma ruhu taşıyan, katılımcı ve adil bir toplumun teşviki. • Toplumsal diyalogun önemini kuvvetlendirilmesi. • İstihdam (mesleki becerilerin aktarılması) ve topluma katılımın (eğitim) desteklenmesi • Dayanışmaya dayalı, katılımcı ve adil bir toplumun kurulabilmesi için kültür ve eğitim öğretimin savunulması 	<ul style="list-style-type: none"> • İleri mesleki eğitim • İşçi sendikası temsilcilerinin yeterlilikleri 	<ul style="list-style-type: none"> • İşçi sendikası rehberlik ve ilkeleri çerçevesinde işçi sendikası politikaları • İşçi sendikası temsilcilerinin beceri ve kabiliyetleri: iş hukuku ve eğitimin yasal temelleri; toplu sözleşme görüşmeleri; pazarlık yapma; arabuluculuk; fırsat eşitliği; uzlaşmazlık idaresi; iletişim becerileri, retorik yeteneği; grup dinamikleri, sorun çözme, v.s. • Bütün endüstri alanlarında mesleki eğitim

Hedef gruplar	Politik eğitim öğretim	Değerler	Pedagojik ilke ve metodlar
<ul style="list-style-type: none"> İş yeri temsilcileri Komite üyeleri İcra kurulu üyeleri Diğer işçi sendikası üyeleri İşçi sendikasına üye olmayanlar Emekli işçi sendikası üyeleri İşsiz işçi sendikası üyeleri Mesleki sağlık ve güvenlik görevlileri Bazı meslek grupları konusunda uzmanlar Genç işçi sendikası üyeleri Kadın işçi sendikası üyeleri 	<ul style="list-style-type: none"> Politik eğitim öğretim, eğitim öğretim programının bir parçasıdır ve her tip eğitim öğretim programında dikkate alınır. Politik eğitim öğretim ileri mesleki eğitim programlarına da entegre edilmiştir 	<ul style="list-style-type: none"> Dayanışma Eşit haklar Demokrasi Adillik Toplumsal adalet 	<ul style="list-style-type: none"> İşçi sendikası eğitim öğretimi dayanışma, eşit haklar, eşitlik, adillik, demokrasi ve toplumsal adalet ilkelerine dayalıdır. Bu değerler aynı zamanda eğitim öğretim metodlarının temelini oluşturur. İşçi sendikası eğitim öğretim faaliyetlerinin genelde katılımcı ve kişi odaklı olması gerekir. Eğitim mümkün oldukça yüz yüze yapılmalıdır. İşçi sendikası eğitim öğretimi öğrenenler arasında mümkün olduğunca çok tartışma olanağı yaratmalıdır. Eylem odaklı öğrenim ve ortak sorun çözme metodunun sadece bilginin aktarıldığı yönetime nazaran daha fazla öncelik alması gerekir. Sunumlar ve örnek olay çalışmaları, deneyimli işçi sendikaları vasıtasıyla entegre edilmelidir.
<ul style="list-style-type: none"> İşçi sendikası üyeleri ve çalışan temsilcileri Çalışanlar ve işsizler 	<ul style="list-style-type: none"> Politik eğitim öğretim, genel eğitim öğretim programının bir parçasıdır ve her tip eğitim öğretim programında dikkate alınır. Politik eğitim öğretim, ileri mesleki eğitim programlarına da entegre edilmiştir. 	<ul style="list-style-type: none"> Dayanışma temelli, katılımcı ve adil bir toplum Ekonomik faaliyetler ile sürdürülebilir gelişme arasında dengeli bir ilişki 	<ul style="list-style-type: none"> Aktif ve katılımcı: kişisel gelişim ve ehliyetin teşviki Öğrenenler olayın tam ortasına bırakılırlar: öğrenenlerin özellikleri (yetişkinler ve çalışanlar) dikkate alınır; öğrenilen içerikle iş hayatı arasında bağlantı kurulur. Grup olarak öğrenim





İşçi sendikası/ eğitim öğretim kurumu	İşçi sendikası eğitim öğretim çalışmalarının temelinde yatan şart ve zorluklar	İşçi sendikası eğitim öğretim hedefleri	İşçi sendikası eğitim öğretim sahaları	Eğitimin içeriği
 Almanya	<ul style="list-style-type: none">• Sağlam örgütsel yapılanma• Eğitim öğretim programları hem işçi sendikası kurumları hem de işçi sendikalarının kendileri tarafından sunulmaktadır.• Gönüllü eğitmenler eğitim çalışmalarına entegre edilmişlerdir	<ul style="list-style-type: none">• İş yerinde ve toplum içinde katılımın desteklenmesi• Bunun için gerekli geniş kapsamlı bilgi ve beceri aktarımı• Dahası, işçi sendikası faaliyetlerinin sendika tarafından derinlemesine irdelenmesi (bir öğrenim işlemi olarak)	<ul style="list-style-type: none">• Politik ve teknik eğitim öğretim• İşçi sendikası ve şirket çıkar temsilcilerinin eğitimi• İşçi sendikasının kendi eğitim kurumu tarafından ileri mesleki eğitim	<ul style="list-style-type: none">• Gençliğe politik eğitim öğretim, iş ve sosyal güvenlik hukuku, toplu sözleşme pazarlık politikası, şirket ve işçi sendikası politikası, şirket stratejileri, iş idaresi, mesleki sağlık ve güvenlik, insan kaynakları gelişimi, sosyal ve metodolojik beceriler, pazarlık yapma ve retorik becerisi, kişi ya da meslek bazında gruplara yönelik özel seminerler, tarihi politik öğrenim, arabulucuların eğitimi, uluslararası eğitim öğretim
 Litvanya	<ul style="list-style-type: none">• Zayıf işçi sendikaları• Tarihi nedenlerden dolayı politik direniş	<ul style="list-style-type: none">• Çalışanların ekonomik durumlarının ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi• İşçi sendikası hareketinin kuvvetlendirilmesi• Politik yargıda bulunabilme becerilerinin teşviki• Çalışanların hareketliliğinin teşviki• Çalışanların örgütlenmesi	<ul style="list-style-type: none">• İşçi sendikası temsilcilerinin, üyelerinin ve potansiyel sendika üyelerinin eğitimi	<ul style="list-style-type: none">• Toplu sözleşme görüşmeleri• Yasalar• Toplumsal diyalog• Psikoloji• Mesleki sağlık ve güvenlik• İşçi sendikaları değerleri• Toplumsal politikalar



Hedef gruplar	Politik eğitim öğretim	Değerler	Pedagojik ilke ve metodlar
<ul style="list-style-type: none"> İşçi sendikası ve şirket çıkar temsilcileri (çalışma konseyi üyeleri) Gençlik ve stajyer temsilcileri Çalışanlar İşçi sendikası üyeleri 	<ul style="list-style-type: none"> Politik eğitim öğretim, işçi sendikası eğitim öğretiminin kalbidir ve siyaset bilimi, ekonomi bilimi, demokrasi, karar mekanizmalarına katılım hakkı ve çıkar çatışmaları konularına odaklanır ve eylem odaklı işçi sendikası dayanışmasını geliştirir. 	<ul style="list-style-type: none"> İşçi sendikası hareketinin değer ve idealleri Dayanışma, sosyal adalet ve canlı bir demokrasiye doğru eylem halinde. Diğer görüş ve düşünce tarzlarına saygı duyarız. 	<ul style="list-style-type: none"> Kişi ve eylem odaklı Eleştirel-özgürleştirici Katılımcılar ve konular etrafında odaklanmış Öz güvenin ve ortak noktalar ile dayanışmanın irdelenmesi ve kuvvetlendirilmesi Ortak amaç ve hedeflerin birlikte öğrenilmesi Teori-pratik diyalog
<ul style="list-style-type: none"> İşçi sendikası temsilcileri İşçi sendikası üyeleri ve potansiyel sendika üyeleri 	<ul style="list-style-type: none"> Sadece işçi sendikası çıkar temsilcileri için 	<ul style="list-style-type: none"> Dayanışma Eşit haklar Eşitlik Demokrasi Adillik Toplumsal adalet 	<ul style="list-style-type: none"> Pedagojik seminer ve konferanslar, istişare, grup çalışması



İşçi sendikası/ eğitim öğretim kurumu	İşçi sendikası eğitim öğretim çalışmalarının temelinde yatan şart ve zorluklar	İşçi sendikası eğitim öğretim hedefleri	İşçi sendikası eğitim öğretim sahaları	Eğitimin içeriği
 Avusturya	<ul style="list-style-type: none"> Sağlam örgütsel yapı 	<ul style="list-style-type: none"> Politik bilgilerin aktarılması Alternatif politik perspektiflerin aktarılması İş yerinde ve emek piyasasında katılımın teşviki Ortak değerlerin teşviki 	<ul style="list-style-type: none"> Politik eğitim öğretim Boş zamanlar ve toplumla ilgili konular Kültürel konular Güncel siyaset konuları, işçi sendikası konuları Çıkar temsilcilerinin eğitimi 	<ul style="list-style-type: none"> Politika bilimi Hukuk ve ekonomi bilimi Sosyal beceriler Uzlaşmazlık idaresi Toplu sözleşme görüşmeleri Çıkar temsilciliği Kültürel konular Güncel siyaset ve işçi sendikası konuları İşçi sendikası değerlerinin aktarılması Öz güvenin teşviki
 Polonya	<ul style="list-style-type: none"> Sağlam örgütsel yapılar Kendi eğitim öğretim kurumu Hem işçi sendikasının kendisi tarafından hem de iş birliği yapan kurumlar vasıtasıyla eğitim öğretim programları 	<ul style="list-style-type: none"> İş yerinde ve toplum içinde katılımın teşviki Politik bilgilerin aktarımı Alternatif bakış açılarının aktarımı Ortak değerlerin teşviki 	<ul style="list-style-type: none"> Çıkar temsilcilerinin eğitimi İleri mesleki eğitim öğretim 	<ul style="list-style-type: none"> Güncel işçi sendikası ve politika konuları İş hukuku Politik süreçlerde eylemde bulunabilmeyi teşvik için metodolojik ve toplumsal beceriler Çıkar temsilcilerinin eğitimi İleri mesleki eğitim

Hedef gruplar	Politik eğitim öğretim	Değerler	Pedagojik ilke ve metodlar
<ul style="list-style-type: none"> Çalışan temsilcileri İşçi sendikası üyeleri Çalışanlar Eğitmenler 	<ul style="list-style-type: none"> İşçi sendikası eğitim öğretim çalışmalarının kalbi 	<ul style="list-style-type: none"> İşçi sendikası tavrı Dayanışma Öz güven Toplumsal ve kültürel hususlar 	<ul style="list-style-type: none"> Eleştirel-özgürlükçü yaklaşım Kişî odaklı ve katılımcı
<ul style="list-style-type: none"> İşçi sendikası çıkar temsilcileri İşçi sendikası üyeleri 	<ul style="list-style-type: none"> İşçi sendikası eğitim öğretiminin bütünlüleyici unsuru 	<ul style="list-style-type: none"> Dayanışma Öz güven Eğitime aynı derecede ulaşım Kültürel hususlar 	<ul style="list-style-type: none"> Politik gelişime ve çıkar temsilciliğine temel olarak, stereotiplere ve kalıplara karşı eleştirel-özgürleştirici eğitim öğretim Kişî odaklı Katılımcı E-öğrenme

Yayınlar

International Labour Office (ILO) (ed.) (2007): The role of trade unions in workers' education: The key to trade union capacity building, Geneva, http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---actrav/documents/meetingdocument/wcms_112434.pdf (15.08.2011)

Bridgford, Jeff; Stirling, John (2007): Trade union education in Europe – Some latest developments, in: International Labour Office (ILO) (ed.) (2007): Strengthening the trade unions: The key role of labour education, Labour Education 2007/1–2, No. 146–147, S. 65–70.

Bölüm 9

Sözlük

Deneyim-uyumlu

Deneyim teorik bilgi ile toplumsal uygulamayı birbirine bağlayan unsurdur. Öğrenenlerin öğrenim deneyimlerinin günlük uygulamalarına yararlı olması gerekir. İşçi sendikası eğitimi açısından bu, eğitim öğretimin öğrenenlerin günlük deneyimlerine dayalı olması ve şirketlerdeki veya toplum içindeki belirli eylemlere odaklanması anlamına gelir.

İşçi sendikası eğitimi (örgün eğitime kıyasla)

İşçi sendikası eğitimi hem çıkar temsilcilerine hem de sendika üyelerine odaklanır. İşçi sendikası eğitimi güncel işçi sendikası gelişmelerine ve baskın toplumsal değerlere yönelik eleştirel ve öz güvenli bir tavrı canlandırır. İşçi sendikası eğitimi dayanışma, demokrasi, eşitlik, sosyal adalet ve adillik gibi değerleri teşvik eder. Bireyselleştirilmiş ve rekabetçi eğitimin aksine, işçi sendikası eğitimi ortak amaç ve hedefleri içeren birlikte öğrenim şeklinde gerçekleşir. Eğitim metodları aktarılabilecek değerleri destekler. İşçi sendikası eğitimi kısmen mesleki eğitimi de kapsar.

Eylem yöneltimi

İşçi sendikası eğitiminde eylem yöneltimi anlayışı iki boyutludur: (1) Öğrenimin öğrenenlere belirli yararları olması gerekir. Eğitim öğretim öğrenenlerin çalışma yerlerinde ve toplum içinde günlük hayatlarında etkili ve başarılı şekilde hareket edebilmelerine yardım etmelidir. (2) İşçi sendikası eğitim çalışmalarında eyleme yönelik yöneltimin bir de metodolojik boyutu vardır: insanlar en iyi eylemde bulunarak öğrenirler. Dolayısıyla, öğrenim metod ve işlemlerinin öğrenenlerin eylemde bulunmalarını içermesi gerekir.

Çıkarlar

Çıkarlar sosyal ve/veya ekonomik niyet ve talepleri belirler. Kişinin kendi çıkarlarının bilincinde olması toplumsal ve güç ilişkileriyle ilgili anlayışın varlığını ve kişinin o kişiye atfedilen ya da o kişinin kazanabileceği düşünülen bir rol veya işlevi varsayar. Bireysel ve toplu çıkarlar birbirinden ayrılmalıdır.

Beceriler

Beceriler kapasite, kabiliyet ve temel bilgiye dayalıdır ve bireylerin durumları etkilemelerini veya değiştirmelerini olası kılar. Beceriler kapasite, kabiliyet ve bilginin uygun bir şekilde kullanılması iradesinin varlığına dayandırılır.

Eleştirel-özgürlükçü eğitim

Eleştirel-özgürlükçü eğitim toplumsal gelişimi egemen yorum kalıplarından bağımsız olarak irdeleyebilmeyi ve olguların kuralcı gücünü araştırabilmek gayesiyle toplumsal statükoyla ilgili eleştirel farkındalığın geliştirilmesini sağlar. Eleştirel-özgürlükçü eğitim taraflı bir eğitimidir ve kapitalist toplumlarda ekonomik çıkar bilincini ve din, ırkçılık ve faşizme karşı da eleştirel yaklaşımı geliştirmeyi hedefler. Eleştirel-özgürlükçü eğitim toplumsal değişimi ve sosyal problemlerin çözümünü teşvik eder. Eleştirel-özgürlükçü eğitimin bir diğer özelliği ise özelleştirilmiş bir tavrın geliştirilmesidir. Eleştirel-özgürlükçü eğitim bilgi aktarımına dayalıdır fakat bunun ötesinde aktarılan bilginin eleştirel bir şekilde kullanılabilme metodlarını da öğretir.

Politik eğitim öğretim

Politik eğitim öğretim, politik ve ekonomik çıkar bilincinin ve politik kararlarla günlük deneyimler arasındaki bağla ilgili farkındalığın geliştirilmesi yoluyla belirli bir politik tavır ve bağlılığı canlandırmaya odaklanır. Politik eğitim öğretim vatandaşlık eğitimi çizgisinde öğrenenlere politik karar mekanizmalarına katılabilmeleri için kuvvet kazandırmaya yöneliktir ve bunu bu süreçte kural ve kurumlarla ilgili bilgi aktarımıyla yapar.

Dayanışma

Dayanışma ortak çıkarların farkındalığı ve bu çıkarların kabulünün sağlanması için paylaşılan sorumluluktur. Uygulama alanında, kişiler arası ilişkilerde yaşanır ve ortak çıkarların tanınmasıyla geliştirilebilir. İşçi sendikası dayanışması pazar ekonomisi çizgisinde – ulusal ve küresel olarak – organize



olmuş bir iş dünyasında maaşa bağımlı olan çalışanların sürekli bir rekabet ortamında oldukları bilincine dayalıdır. Eğer bu durumun üstesinden gelmek isterlerse, ortak çıkarlarını bilme ve işverenlere karşı taleplerinin kabulünü sağlamalıdır. Bu amaçla, maaşa bağımlı olan çalışanlar ortak ahlaki değerler ve ortak bir kültüre dayalı olarak bir beraberlik hissi geliştirirler. Dayanışmanın bu anlayışı işlevsel bir kategori olan “eşitliğe” odaklanır ve dayanışmanın zayıf veya ihtiyaç halindeki kişilere merhamet duyup yardım etmeyi istemek tanımından ayrı tutulmuştur. Kültürlerarası ve dil farklılıkları veya tanım farkları ortak çıkarların kavranmasına çoğu zaman engel olmaktadır. İşçi sendikalarının uluslararası çapta etkinliğinin iyileştirilmesi önündeki zorluklardan biri de büyük ihtimalle bu durumdur.

Kişiyeye yönelim

Kavramsal ve metodolojik olarak, işçi sendikası eğitimi kişiyeye yönelen bir yaklaşım üstlenir. Bu yaklaşım, sadece bilgi aktarımı uygulamasından farklılıklar arz eder ve katılımcıları aktif, sosyal olarak öğrenen özneler olarak algılar. Metodlar ortak tartışmalar ve süreçlerin algılaması yoluyla bağımsız öğrenimi mümkün kılar. Öğrenenlerin ilgi odakları ve öğrenim amaçları işçi sendikası eğitiminin her zaman başlıca önceliği olmalıdır.

Ütopya

Politik işçi sendikası çalışmaları toplumsal statükodan düşünsel olarak kopuşu teşvike odaklanır. Bu olgu toplumsal ilişkilerin eleştirel analizini mümkün kılması yanında toplumsal statükonun farklı modellerinin geliştirilmesine de olanak verir.

Değerler

Değerler sorgulanamayan ve pazarlık vesilesi yapılamayan bir dizi fikri ya da ana ilkeyi öne sürer. Bunlar ahlaklı davranış ve sosyal kurumların dayanağı olan sosyal ilişkilerin temelini teşkil eder. Yerel toplumlar tarafından onaylanır olma

özelliklerinden dolayı bölgeden bölgeye farklılık gösterebilirler. Aşağıdaki değerler iş hayatını ilgilendiren değerlerdir: dayanışma, eşitlik, sosyal adalet ve demokrasi.

Sonuç

İleriye bakış

Proje çerçevesinde ortaklar arasında gerçekleşen yoğun alışveriş ilgili işçi sendikalarının ve işçi sendikaları eğitim kurumlarının acil olarak eleştirel bir Avrupalı kamuoyu oluşturulması gerektiğine inandıklarını göstermektedir. İşçi sendikaları ve işçi sendikaları eğitim kurumları eleştirel bir Avrupalı halk oluşturulmasının onların ulusal ve ulusötesi politik eğitim yoluyla katkıda bulunmaları gereken ortak görevleri olduğuna inanmaktadır. Aynı zamanda, sekiz farklı Avrupa ülkesinden gelen proje ortaklarının üzerine politik eğitimin Avrupa boyutunun inşa edilebileceği ortak bir işçi sendikası temel eğitim çalışması anlayışını paylaştıkları anlaşılmıştır. Projenin sonuçları Avrupa'da sınır ötesi işçi sendikası eğitim çalışmalarının geliştirilmesinde önemli bir adımdır. Ortak bildirilerinde proje ortakları Avrupalı bir halk için işçi sendikası eğitimi ile ilgili zorluk, hedef ve stratejileri sıralamışlardır. Aynı zamanda, eğitim hizmetlerini sunanlara eğitim programları

tasarlayıp bunları uygulamaya geçirmelerinde destek olacak bir dizi metod ve vasıta geliştirdiler.

Bu proje sonuçları sadece eğitim kurumlarına Avrupa politik eğitim ve öğretiminin hayata geçirilmesine uyum sağlamaları gayesini taşımamaktadır. Aynı zamanda, Avrupa'da işçi sendikası eğitimi modelinin diğer Avrupa ülkelerinin strateji ve eğitim kültürlerinin de katılımıyla daha da geliştirilmesi için bir başlangıç noktası olmaları da hedeflenmektedir. Qualizmove projesiyle proje ortakları Avrupa işçi sendikalarının eleştirel bir Avrupa halkının oluşturulmasını teşvik etmek için aktif şekilde çalıştığı mesajını da göndermektedir.

İşçi sendikası eğitimi Avrupa'da gençlik ve yetişkin eğitiminin önemli bir direğidir ve dolayısıyla Avrupa 2020 Stratejisi'nin eğitim öğretim faaliyetlerinde dikkate alınması gerekir. İşçi sendikası eğitiminin endüstriyel ilişkilere, üye ülkelerin toplumsal diyaloguna ve son olarak da Avrupalıların çalışma ve





genel olarak günlük yaşamlarına entegre edilmesi onun etki ve verimliliğinin bir göstergesidir.

Avrupa'daki kriz öncelikle ulusötesi eğitim süreçlerine olan gereksinimi göstermekte ve ikincil olarak da, dayanışma ruhu taşıyan demokratik işçi sendikası eğitiminin güncel uygulamalarının bütün Avrupa'yı kapsayacak şekilde genişletilmesi fırsatını sunmaktadır. Örgün ve mesleki eğitimin içerik ve yapılarının Avrupa 2020 Stratejisi çerçevesinde yeniden odaklanması Avrupa çapında demokratik temelleri ve dayanışmayı gerektirir. Quali2move projesi buna pek çok katkıda bulunmuştur ki bu katkılar aşağıda kısaca özetlenmiştir.

Bu el kitabı hem proje sonuçlarını hem de Avrupa işçi sendikası eğitimiyle ilgili tartışmaların en önemli yanlarını sunmaktadır. "Avrupa'da Ulusötesi İşçi Sendikası Eğitimi Niyet Bildirimi"nde proje ortakları ortak eğitim öğretim stratejilerini sunmakta ve hedeflerini Avrupa'nın karşı karşıya olduğu

mevcut zorluklar çerçevesinde sıralamaktadır. 2den 5e kadar olan bölümler Avrupa'da işçi sendikası politik eğitimi için teorik ulaşım noktaları ve temellerini içermektedir. Oskar Negt, mevcut krizi tartışmakta – ki bu sadece Avrupa krizi değil aynı zamanda toplumsal bir krizdir – ve politik eğitimin bu krizin üstesinden gelinmesindeki önemini altını çizmektedir. Adam Ostolski yaptığı analizde işçi sendikası eğitiminin siyasette ihtiyaç duyulan ütopyik boyuta olan önemine dikkat çekmektedir. Tom Kehrbaum Comenius'tan yaptığı alıntıyla eğitimin krizlerin aşılmasında her zaman önemli bir unsur olduğunu hatırlatmakta ve ulusötesi işçi sendikası eğitiminin bir Avrupa kimliği ve Avrupa halkı oluşturulmasına katkıda bulunabilmesi için gerekenleri açıkça dile getirmektedir. Bu üç makalede Avrupa krizi ya da toplumsal kriz farklı açılardan analiz edilmekte ve işçi sendikası faaliyetlerini ilgilendiren uygun gereklilikler kesin ve açık bir şekilde belirtilmektedir. Son olarak, Christine Zeuner proje ortaklarının İstanbul



çalıştayındaki katılımları sırasında yaptıkları çalışmalarla ilgili önemli bir teorik çerçeve sunmakta ve bunu söz konusu çerçeveyi politik eğitimin içerik odaklı çeşitli modellerine yönelim olarak sunarak yapmaktadır. Ayrıca, politik eğitim modellerinin çeşitli özelliklerini de tanımlamaktadır. Proje ortakları bu temele dayanarak kendi modellerini geliştirebilecektir.

El kitabının ikinci bölümünde projenin en önemli sonuçları sunulmaktadır. Projenin Martin Roggenkamp tarafından yapılan tanımı işçi sendikası eğitiminin karşı karşıya olduğu zorluklar kapsamında projenin stratejisini sunmakta ve projenin gidişatını ve tek tek sonuçlarını anlatmaktadır. Eğitim kurumlarının aralarında yaptıkları alışverişin önemli bir yan ürünü de Avrupa'daki işçi sendikalarının çeşitli eğitim stratejilerinin karşılaştırmalı özetidir. Bu hem işçi sendikalarının eğitime olan bağlılığının hem de çeşitli işçi sendikalarının ortak özelliklerinin ve farklılıklarının altını çizmektedir. Proje sırasında Avrupa politik eğitiminin hayata geçirilmesine yönelik belirli araç ve gereçler geliştirilmiş ve denenmiştir. Yapılan alışverişler sırasında hazırlanan Sözlük Avrupa çapında – özellikle eğitim öğretim alanında – yapılacak teknik alışverişler için hayati önemi olan bir temel oluşturmaktadır.

Bir bütün olarak bu El Kitabı hem zorlukları, arka planları, stratejileri ve hedefleri ve hem de şart ve modelleri sıralamakta ve böylelikle Avrupa'da Avrupa için politik eğitimin geliştirilip hayata geçirilmesine yönelik geniş temeller sunmaktadır. Qualizmove projesinin sonuçları proje ortaklarının etkileyici bağlılıklarına dayandırılabilir. Bu bağlılık tüm Avrupa'yı kapsayan bir politik eğitim öğretim tasarımına ve dayanışma ruhuyla sarılmış eleştirel bir halka duyulan ilginin altını çizmektedir.

Kültürlerarası Eğitim Öğretim Metodları



Metodlar *InterCultur* destek ve önerileri ile geliştirilmiştir.

Kültürlerarası Çalıştaylara Sunum ve Başlangıç



Hedefler

Amaç katılımcıların hem bireysel hem de grup olarak fikir ve tavırlarını rahat bir ortamda ortaya çıkarmak ve aynı zamanda katılımcıları kişisel seviyede etkinliğin konusuna aşina kılmaktır.



Yöntem şekli

Bir projektör kullanılarak, önce bir soru sonra diğer sorular (veya açıklamalar) perdeye yansıtılır. Alternatif olarak, sorular bir kağıt tahtasına (flip-chart) da yazılabilir. Katılımcılardan bir ortak seçmeleri ve ilgili soruyu ortaklarıyla tartışmaları istenir. Katılımcıların bir sonraki soru için farklı bir ortak seçmeleri gerekir.



Aşağıdaki ifadeler (sorular) farklı ortaklarla tartışılmalıdır:

- Benim için eğitim öğretim ... demektir.
- Faydalı, ilginç ve önemli olan şeylere birer örnek ...
... ki katılımcılar bunu bir arkadaşlarından öğrenmişlerdir
... ki katılımcılar bunu bir staj ya da eğitim esnasında öğrenmişlerdir
... ki katılımcılar bunu işçi sendikasında öğrenmişlerdir.

Bunun sonrasında, katılımcılar genel toplantı sırasında tek tek kendilerini ve bağlı oldukları kurumu tanıtır ve soruların tartışıldığı bölümde diğer katılımcılardan öğrendikleri ve kayda değer buldukları için gruptaki diğerleriyle paylaşmaya karar verdikleri en ilginç ya da şaşırtıcı hikayeyi sunarlar.



Grubun ölçüsü

10-20 kişi arası



Olası kullanımlar

Bir etkinliğin veya çalıştayın başlangıcında



Gereken süre

20-30 dakika arası



Malzeme

Projektör veya kağıt tahtası



İlave notlar

Katılımcıların birbirleriyle tercüman kullanmadan iletişim kurabilmeleri gerekir.

Tartışma sonrası, sorularda sözü edilen çeşitli eğitim öğretim tipleri (AB’de “ömür boyu öğrenim” üzerine yapılan tartışmalarda kullanılan kavramlar olarak resmi olmayan, resmi, ve resmi olmayan öğrenim) tartışılabilir. Bu şekilde grup daha ısınma turundayken politik eğitimle alakalı bir konu üzerinde çalışmaya başlayabilir ve değişik işçi sendikası eğitim öğretimlerini tespit edebilir. Bu, katılımcıların ait oldukları farklı eğitim sistemlerinde mevcut eğitim öğretim alanındaki uygulamaların kıyaslanması ve alışverişi faaliyetine girişi başlatır.

Bir kitabın başlığı olarak “Ben”



Hedefler

Katılımcıların kendilerini ve kurumlarını bir mizah anlayışı içinde sunup tanımlamaları



Yöntem şekli

Her katılımcı genel toplantı sırasında kendisini ve ait olduğu kurumu bir kitap başlığı şeklinde tanıtır. Örneğin, “Eğer şimdiki iş durumumu bir kitap başlığı olarak tarif etmem gerekseydi, böyle bir kitabın başlığı ne olurdu?” Veya, “Bu, yayınlanmış hangi kitabın başlığı olabilirdi?”



Grup ölçüsü

10-20 kişi arası



Olası kullanımlar

Bir etkinlik ya da çalıştayın başlangıç aşamasında



Gereken süre

10-15 dakika arası



Malzeme

-



İlave notlar

Kültürlerarası bağlamda, bu metod birçok yaklaşımı birarada toplar. Öncelikle, ister zaman ilintili, ister örgütsel ve isterse içerik ilintili olsun, projede rol oynayacak konu olarak kişisel iş durumu tartışılır ve değerlendirilir. İkincil olarak, kişisel tercihler (yayın) tanıtılabilir veya ünlü ya da ulusal çapta önemli çalışmalardan söz edilebilir ki bunlar çoğu zaman önemli kültürel rol de oynarlar.





Kollektif işçi sendikası kaya-kağıt-makas



Hedefler

Gevşeme, fiziksel grup deneyimi



Yöntem şekli

Katılımcılar birbiriyle yarışan iki gruba ayrılmışlardır. Her turun başında katılımcı grupların politikacı, işveren ya da çalışan rollerinden hangisini oynayacaklarına karar vermeleri gerekir. Sonra aşağıdaki şekilde devam ederler:

- Politikacılar “zırva zırva zırva ...“ denilerek ve buna uygun vücut hareketleri yapılarak tanıtılırlar.
- İşverenler (Abba şarkısının melodisiyle) “para, para, para ...“ şarkısı söylenerek ve el başparmağı ve işaret parmağını kullanarak buna uyan vücut hareketleri yapılarak tanıtılırlar.
- Çalışanlar “işçiler birleşin!” diye bağırırken sağ yumruklarını havaya kaldırarak tanıtılırlar.

Oyunun liderleri başlangıçta her turun başlama işaretini verir ve ekipler karar verdikleri eylemlerini birbirlerine sunarlar. Aşağıdaki kurallar geçerlidir:

- İşverenler politikacıları satın alır – yani yener
- Politikacılar çalışanları aldatır – yani yener
- Çalışanların gücü işverenleri yener

Puan farkını ikiye çıkaran ekip oyunu kazanır.



Grup ölçüsü

6 – 12 kişi arası



Olası kullanımlar

Etkinlik sırasında gevşeme



Gereken süre

20 – 30 dakika arası



Malzeme

–



İlave notlar

Bu oyun geniş bir mekan gerektirir ve son derece gürültülidir! Katılımcıların “pazarlık” konusu öncesi gevşemelerine yardım eder çünkü pazarlığın tipik özellikleri tartışılmaktadır. Örneğin, diğer tarafın ne yapacağını tahmin etmek, bir eylem planı üzerinde anlaşmak ve aynı zamanda da uygulamak, kaybettiği zaman bunu unutmak, ve buna rağmen ekip içinde beraber anlaşmaya varmak!

Atasözleri aracılığıyla değer ve ahlaki kuralları tanımak



Hedefler

Katılımcıların kültürel temelleriyle tanışmak



Yöntem şekli

Her katılımcıya üzerinde katılımcılardan birinin kültüründen bir atasözü olan bir sayfa ya da not verilir. Katılımcılar bir ortak seçerler ve ortaklarıyla söz konusu atasözünün ne gibi bir önemi olduğunu ve katılımcıların atasözünün mesajına katılıp katılmadıklarını tartışırlar. Sonra, katılımcılar ortak değiştirirler ve bunu yaparken üzerinde atasözü yazılı olan kağıdı da değiştirirler ve yeni ortaklarıyla yeni atasözünü tartışırlar. Atasözleri daha sonra genel toplantı esnasında grup içinde tartışılır.



Kendinize bir ortak seçin ve şu konuyu tartışın: atasözünün anlamı nedir? Ne gibi bir değeri dile getirmektedir? Sözü edilen değer sizin için ne derece önemlidir? Sözü edilen değer size ne derece yabancı ya da sizin için ne derece önemsiz? Yeni bir ortak bulun ve bir sonraki atasözünü onunla tartışın.



Grup ölçüsü

10-20 kişi arası



Olası kullanımlar

Bir ünitenin başlangıcında ısınma alıştırmaları



Gereken süre

20-30 dakika arası



Malzeme

Üzerinde ilgili kültürlerden atasözlerinin yer aldığı kağıt ya da notlar



İlave notlar

Atasözlerinin seçimi belirli bir miktar zaman almaktadır. Katılımcıların birbirleriyle tercüman kullanmadan iletişim kurabilmeleri gerekir.



Yol gösteren atasözleri

kaynak: <http://www.angelfire.com/ma4/memajs/quotes/proverbs.html> (16.12.2012)

Sabahın hiç beklemediği şeyi öğleden sonrası çok iyi bilir. (İsveç Atasözü)

Bütün günahların gölgeleri uzun olur. (İrlanda Atasözü)

Örsün darbeden korkusu olmaz. (Romanya Atasözü)

Karınca bile olsa, düşmanını fil gibi gör. (Türk Atasözü)

Hiç et olmayacağına tasında bir fare olsun daha iyi. (Romanya Atasözü)

Yalnızlıktansa kavga etmek daha iyidir. (İrlanda Atasözü)

Nehri itmene gerek yok. O kendiliğinden akar. (Polonya atasözü)

Kaşığını senin için kaynamayan kazanın içine sokma. (Romanya Atasözü)

Bozuk bir saat bile günde en az iki kere doğrudur. (Polonya Atasözü)

iyi bir ressamın resmine isim koymasına gerek yoktur ama kötü bir ressam muhakkak koymalıdır. (Polonya Atasözü)





Bin kere ölç, bir kere kes. (Türk Atasözü)

Kimse komşusuz yapabilecek kadar zengin değildir.
(Danimarka Atasözü)

Değişmek ve iyiye doğru değişmek farklı şeylerdir.
(Alman Atasözü)

Eski bir paltonun altında bilgelik yatar. (Romanian Atasözü)

Ağma bir adam topal bir adamı taşırsa, her ikisi de ileriye doğru gider. (İsveç Atasözü)

Yeni bir süpürge temiz süpürür ama eski fırça bütün köşeleri bilir. (İrlanda Atasözü)

İki kulak bir dil varsa, konuştuğumuzun iki katı kadar dinlemeliyiz. (Türk Atasözü)

Şarkı söylemek isteyenler her zaman bir şarkı bulurlar.
(İsveç Atasözü)

Balta ormana girdiği zaman ağaçlar "baltanın sapı bizden biri" dedi!" (Türk Atasözü)

Kapitalizmde insan insanı sömürür; sosyalizmde bunun tersi olur. (Polonya Atasözü)



Değerler müzayedesı



Hedefler

Kişisel değer ve önceliklerinin farkında olmak



Usul

1. Seminer lideri usulü sunar.
2. Katılımcılardan her birine üzerinde şartların belirtildiği bir liste verilir. Görev: Katılımcılar önce hangi değerlerin onlar için müzayedeye verilecek kadar değerli olduğuna karar vermeli ve bunların bir öncelik listesini yapmalıdırlar. (süre: yaklaşık 15 d.)
3. Katılımcılardan her birine müzayedede kullanabilecekleri aynı miktarda oyun parası verilir. Parayı istedikleri şekilde kullanabilirler (hepsini bir değer üzerine yatırabilir ya da istedikleri sayıda değer arasında paylaşabilirler).
4. Müzayede başlar: Değerler tek tek katılımcılara müzayedeyle satılır (bir tokmak ve tahta müzayede ortamı havasını kuvvetlendirebilir). Oyunun lideri tek tek değerleri ve bunların değerlerini yüksek sesle ilan ederek müzayedeyi başlatır. Bir katılımcı bir değeri kazanırsa kendisine üzerinde satın alınan değerın satın alındığı fiyatı da gösteren bir kağıt verilir ve para hazineye konur. Bütün değerler satılınca müzayede sona erer.



Değerlendirme

Bu alıştıırma 6dan 8e kadar olan sayıda katılımcı tarafından yapıldığında daha etkili olmaktadır. Bu alıştıırmanın gagesı katılımcıların onlar için hangi değerlerin kıymetli olduğunu belirtmeleridir.

- Sizin için en önemli ve teklif vermeye değer olan değerleri bulup onlar için teklif vermeniz ne derece zor oldu?
- Sizin için özel önemi olan değerleri satın alabildiniz mi?
- Sizin için önemli olan bir değer için teklifde bulunabilecek paranızın kalmamış olması nasıl bir histi?
- Müzayedenin sonucundan ne derece menunsunuz?



Hedef grup/grup ölçüsü

10-20 kişi arası



Süre

45-60 dakika arası



Hazırlık ve malzeme

- İşaretleyiciler
- Çalışma sayfasının kopyaları
- Gerekirse, müzayede aletleri (tokmak, tahta)
- Müzayede için: sinema iskemlesi ayarla; değerlendirme için



Değerler müzayedesini değerleri

200 ünite değere sahipsiniz (yani, müzayededeki geçerli döviz değeri, kırmızı = 50 değer ünitesi, mavi-beyaz = 10 değer ünitesi) ve bunlarla arzu ettiğiniz şekilde yatırım yapabilirsiniz. Tek tek değerlere ve tanımlarına bakın. Hangi değerler için teklif vermek istediğinizi düşünün. Sizin için kıymetli ve teklif vermeye değer bulduğunuz değerleri seçin. Müzayede başladığında önceki planlarınıza katı bir şekilde bağlı kalmak zorunda değilsiniz.

1. Samimi karşılıklı etkileşim

Herkesin açık ve dürüst bir şekilde karşılıklı etkileşimde bulunduğu bir ortamda çalışıyorsunuz. Bu atmosfer üretken ilişkiler kurmanıza olanak sağlıyor. İçerikler ve fikirler açıkça paylaşılıyor. Yapıcı bir şekilde karşılıklı etkileşimde bulunuyorsunuz.

2. Sorumluluk ve etki

Çalışan personel ile ilgili sorumluluğunuz var ve dolayısıyla diğer insanlar üzerinde ve onların işleriyle ilgili etkiye sahipsiniz.

3. Bağımsız çalışma

İşinizi başkalarından bağımsız bir şekilde yapıyorsunuz. Her zaman sizin için en iyi olan neyse onu yapabiliyorsunuz. Kimse sizi etkilemiyor veya size ne yapmanız gerektiğini söylemiyor.

4. Yüksek performanslı kişi

Mesleğinizde en iyisi olarak tanınıyorsunuz. Her zaman diğerlerinden daha iyi performans gösteriyorsunuz ve genelde düşündüğünüzden, istediğinizden ya da çalıştığınızdan.

5. Uzun ve sağlıklı bir yaşam

Çalışma şartlarınızı spor yapıp gevşeyebilmenize olanak sağlıyor. Bu durum ömür boyunca fiziksel ve psikolojik olarak iyi durumda olmanızı sağlıyor.

6. Öğrenme ve ileri eğitim

İşinizde sık sık yeni konular üzerine çalışmanız ve sürekli olarak yeni şeyler öğrenmeniz gerekiyor. Heyecan verici kitaplara sahipsiniz ve ilham verici tartışmalara katılıyorsunuz. İsteddiğiniz zaman ilginizi çeken seminerlere katılabiliyorsunuz.

7. Finansal güvenlik

İşiniz için size ödenen para o kadar yüksek ki bütün maddi isteklerinizi karşılayabiliyorsunuz. Üstüne, geriye başka şeyler yapabilmemiz için de para kalıyor.

8. Heyecan

İşiniz sizi devamlı heyecan verici yeni durumlarla karşılaştırıyor. Aynı zamanda, yeni meydan okumalara hazırsınız ve yeni ve canlı olan her şeyden zevk alabilecek durumdasınız.

9. Şöhret ve itibar

Herkes size saygı duyuyor ve gıpta ediyor. Herkes sizi etkinliklere davet etmek istiyor. Aynı zamanda, önemli sosyal ve politik etkinliklerde aranan bir misafirsiniz. İnsanlar sizinle yan yana gelebilmek isterken bazıları da sizin üzerinizden kar etmek istiyor.

10. Kimlik

İşinizin sonuna kadar arkasındasınız. Yaptığınız işi benimsiyor ve kişisel değerlerinizle uyumlu olduğunu düşünüyorsunuz. Size kim olduğunuz sorulduğunda mesleki kimliğinizi her zaman ön plana çıkartıyorsunuz.



11. Mükemmel bir aile hayatı

İş hayatınızı ailenize yeterli zaman ayırabilecek şekilde düzenleyebiliyorsunuz. Siz ve aileniz ihtiyaç duyulan sevgi ve yakınlığın yaşandığı ideal bir ilişki içindediniz.

12. Zamanınızı planlama serbestisi

Kimse size ne zaman ve ne şekilde işte olmanız gerektiğini söylemiyor. Gün, ay ve yılınızı ve tatilinizin süresini nasıl yapılandıracağınıza kendiniz karar veriyorsunuz.

13. Düşünsel talep

İşinizde size ihtiyaç duyuluyor. Öyleki, düşünsel kapasitenizi sonuna kadar kullanabilmeniz mümkün oluyor. Kritik sorunlara çözümler sunuyor ve farklı problemler arasında bağlantılar kurabiliyorsunuz. Her zaman ilginç entelektüel faaliyet gerektiren zorluklarla karşılaşıyorsunuz.

14. Uzman statüsü

Sorun ve görevlerin, karşılıklı ilişkilerin ve bunların neticelerinin anlam ve gayesini her zaman ve son derece hızlı bir şekilde kavrayabiliyorsunuz. Çalıştığınız iş yerinde herkesin, kapısını çalıp fikir ve tavsiye aldığı tek kişisiniz.

15. Önem ve alaka

İşinizin doğurduğu neticeleri ve başka insanlar için önemli olduğunuzu görebiliyorsunuz. Yaptığınız iş etki ve farklılık yaratıyor.

16. Ekip çalışması

İlginç ve ilham verici bulduğunuz insanlarla çalışıyorsunuz. Çalışma ortamınız birbirinizden öğrenme imkanı sağlıyor ve aranızda sorumluluk ve yetki alanı ihlali gibi yoz anlaşmazlıklar çıkmıyor.

17. Öz gerçekleştirme

İşiniz sizi hayattaki hedeflerinizi gerçekleştirmeye yakınlaştırıyor. Neden her sabah kalkıp işe gittiğinizi ve

işinizin sizin kendi hedeflerinize nasıl uygun olduğunu biliyorsunuz.

18. Sonuçlar

İşinizde belirli, elle tutulur neticeler elde ediyorsunuz. Günün ya da haftanın sonunda yaptığınız çalışmaların neticesini görebiliyorsunuz.

19. İş güvencesi

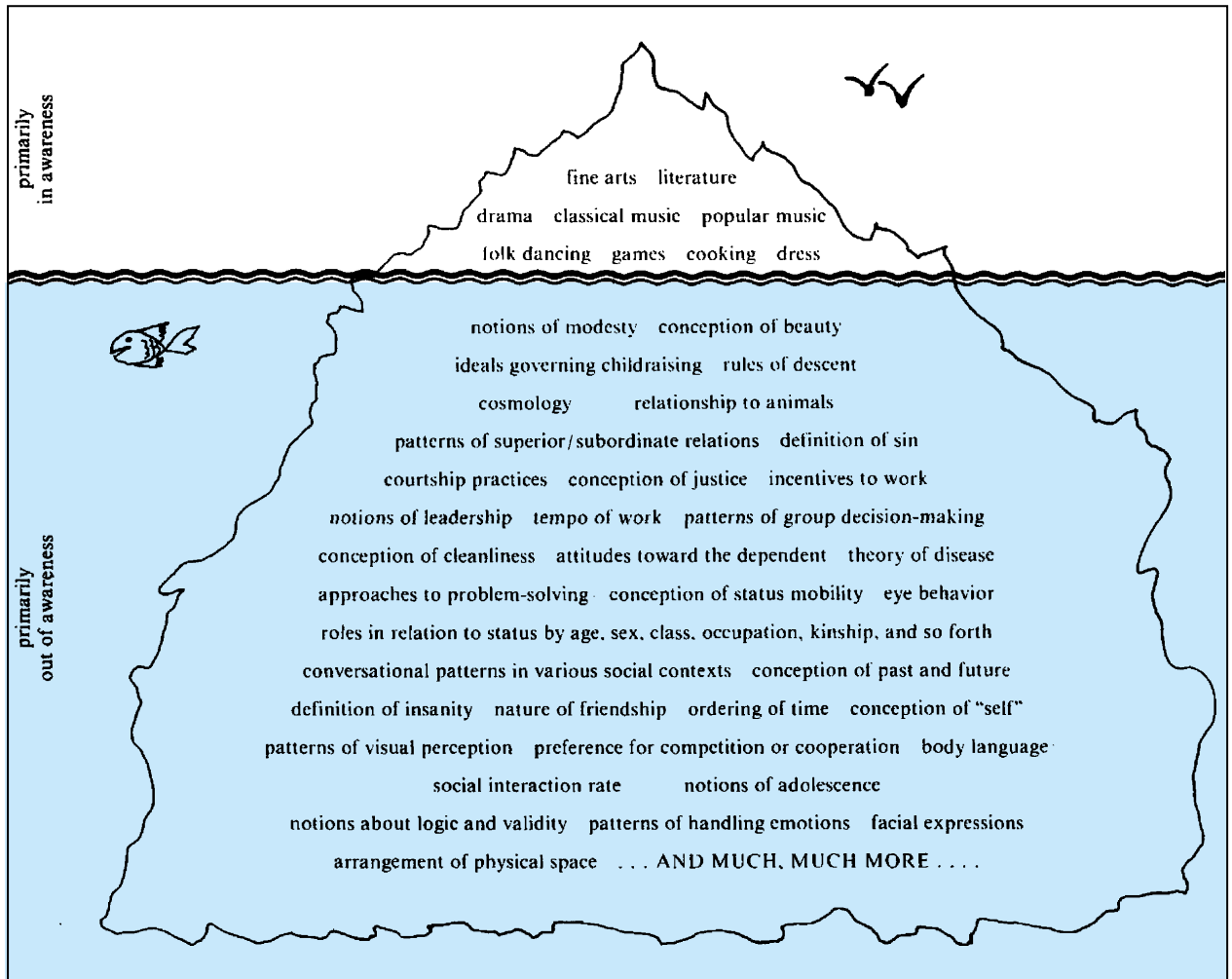
İşinizde isterseniz çalışma hayatınızın sonuna kadar sahip olabileceğinizi bildiğiniz daimi bir pozisyona sahipsiniz. Şartlardaki değişiklikler işinizi elinizden alamaz.

20. Açık yapılanma

İşinizde iş yapılanması açık ve berrak bir şekilde oluşturulmuş. Görevinizin ne olduğunu ve bunu nasıl yapmanız gerektiğini iyi biliyorsunuz. Açıkça belirlenmiş hedefler ve iş yapıları mevcut.



Buzdağı modeli



Nasıl ki bir buzdağının dokuzda biri su yüzeyinin altındadır, kültürlerin dokuzda biri de bilinçaltımızdadır.

Edgar Schein kendi kültür bağlamında buzdağının aşağıdaki hususlarını tespit ediyor:

- **Artefaktlar** = nasıl davranır ve başkalarını nasıl algılarız
- **Değerler** = hayatta bizim için önemli olan şeyler
- **Varsayımlar** = gerçek ve doğru olduğuna inandığımız şeyler; bilinen ve doğrulanmış olduğunu düşündüğümüz şeyler

<http://www.jugendfuereuropa.de/informationsangebote/publikationen/tkit/>



D.I.E – Description, Interpretation and Evaluation

(tanım – yorum – değerlendirme)

<http://www.intercultural.org/die.php>: temeline göre adapte edilmiştir



Hedefler

- Birçok şeyi ne kadar çabuk yorumlayıp yargıladığımızı vurgular
- İlk hikayemizin ille de tek gerçek hikaye olmayabileceği bilincini doğurur



Yöntem şekli

- Gruba resimlerden biri gösterilir.
- Katılımcılardan resimle ilgili bir şeyler söylemeleri istenir. Burada bu talebin yapılış şekli önemlidir: “lütfen tarif edin” ya da “ne gördüğünüzü söyleyin” değil de, “bana bu resimle ilgili bir şeyler söyleyin”.
- Her bir grubun söyledikleri tahtada (kağıt tahtası, beyaz tahta veya benzerleri) direk olarak “tanım”, “yorum” ve “değerlendirme” sütunlarının altına yazıldığı için herkes tarafından görülebilir. Burada önemli olan söz konusu üç sütunun yukarıda belirtilen adlarının tahtaya yazılmamış olmasıdır.
- Bunlar sıralandıktan sonra kategoriler ayrıntılı olarak anlatılır.
- Sonra, katılımcılara bir başka resim daha gösterilir ve gördüklerini sadece tanımlamaları istenir. Bu tanımlar, “tanım” kategorisine yazılır (eğer katılımcılar resimde gördüklerini tanımlamak yerine yorumlar ya da değerlendirirse, bu durum düzeltilebilir). Sonra, katılımcılardan gördüklerini yorumlamaları istenir. Bu da kayda geçirilir. Sonra, gruptan bir olumlu bir de olumsuz değerlendirme yapmaları istenir.
- Seçime bağlı: Katılımcılar gruplara ayrılır ve kendilerine verilen fotoğrafı tanımlar, yorumlar ve değerlendirir.



Değerlendirme

- Sözü edilen üç husus arasındaki farklılıklar neye dayanır?
- Bu hergün yaptığınız işe neden benzerlikler içerir?
- Bu üç husus arasındaki farkı ortaya çıkarmaya yarayacak durum nedir?



Hedef grup / grup ölçüsü

- 10-20 kişi arası



Gereken süre

- 45-60 dakika arası



Hazırlık ve malzeme

- Çok anlamlı resimler. En iyisi katılımcıların aşina olmadıkları kültürlerden görüntüler içeren resimlerdir (altyazısı ya da yorumu kolaylaştırıcı özelliği olmayan).
- Kağıt tahtası/beyaz tahta



Örnek 1



Bu fotoğraf Viyana'da yer alan Gökkuşluğu töreninden bir anı içerir ki her yıl Viyana şehir merkezinde gerçekleşen bu tören aynı zamanda hem politik bir miting hem de renkli bir gösteridir. Gökkuşluğu töreni, homoseksüellere eşit muamele yapılmasını sağlamaya adanmıştır ve Avusturya'daki homoseksüel, biseksüel ve transseksüel hareketi için en önemli etkinliktir.

Fotoğrafta dört kişi görülebilmektedir. Fotoğrafın (sağ tarafta görülen) polis tarafından suça dair işlem yapıldığı bir anı gösterdiği varsayımının aksine sol tarafta görülen iki kişi kalabalıkta çocuklarını kaybetmiş bir çifttir. (Sağ tarafta görülen) polis bu bilgiyi etkinliği gerçekleştiren organizasyona (resmin ortası) aktarmaktadır ve elinde mikrofon olan bu kişi durumu kalabalığa anons etmektedir.

Gökkuşluğu etkinlikleri Viyana şehri tarafından desteklenmektedir. Her yıl, 100,000'den fazla gösterici ve izleyici katılır. Sonrasında, Ring yakınlarındaki bir meydanda, önde gelen politikacı ve misafir göstericilerin katıldığı son bir etkinlik yer alır.

Kaynak: <http://de.wikipedia.org/wiki/Regenbogenparade>



Örnek 2



Resim için metin: Yeni doğmuş bir çocuğa bir insan olarak tapılıyor. Çocuğa Batı'da alışık olunandan farklı bir şekilde bakım veriliyor ancak bu en az Batı'daki kadar kuvvetli bir adanmışlıkla yapılıyor. Yeni doğmuş çocuk beyaz, pamuklu bir kumaşla sarılmadan önce vücudu, kolları ve bacakları susam yağı ile masaj yapılarak yağlanıyor. Eklemelere özel özen gösteriliyor. Mükemmel sağlıklılık sağlanabilmesi için kuru bir bitkisel maddeden yapılan bir pudra vücuta sürülerek vücut salgılarını çekmesi ve böylelikle yumuşacık narin cildin korunması sağlanıyor. Dar, kumaş şeritler bol giysiyi bir arada tutuyor ve doğru yerde kalmasını sağlıyor. Bunlar yeni doğmuş çocuğun kol ve bacaklarını da bağlıyor ve yeni doğmuş çocuğun bir karenin en uygun oranlarında yatmasını ve büyümeye devam etmesini sağlıyor.

Anne, üzerinde işlemler olan veya metal iplikle örülmüş, ipekten yapılmış, mutluluk ve şansın içine işlemiş olduğu, göz alıcı, renkli bir kumaş seçiyor ve bu, kaska benzer koruyucu bir başlık giymiş olan yeni doğmuş çocuğa olumlu düşünceler veriyor. Bu minik başlık hepsinden daha önemli: çocuğun başını sıcak tutuyor ve kırılğan kemik yapısını koruyor.

Alt göz kapakları boyunca çekilen sürme aynı zamanda çocuğun kaşlarının üzerinden geçmek için de kullanılıyor. Biraz daha koruma sağlaması için Tanrı seninle olsun anlamına gelen "Maşallah" kelimesi çocuğun alnına yazılıyor.

Kaynak: Maria & Pascal Maréchaux: „Arabian Moons - Passages in Time Through Yemen“, Marseille 1987



Örnek 3



2006 yılının en iyi fotoğrafı zengin ve güzel Lübnanlıları savaş sonrası Beyrut'un fakir bir bölümündeki yıkıntıları gezerken gösteriyor – ya da öyleymiş gibi görünüyor. Fotoğrafta da görülebilen Bissam Maroun, fotoğrafın arkasındaki hikayeye ilgili verdiği bir röportajda aşağıdakileri anlatmıştır.

Bissam'ın anlattığına göre, *“Başta herkes onların savaşın mahvettiği şehri bir turist gibi arabayla gezen zengin ve şık Lübnanlılar olduklarını sandı. Fakat bu tamamen yanlış.”*

Aslında, ödülü almadan önce, bütün dünyada basılan gazetelerde yayınlanan bu fotoğrafın altında yer alan resim altılar hiç de olumlu değildi. Yabancı yorumcular kızların üzerindeki dar ve kısa ve rahatsız edici bir şekilde göze batan tişörtlere, suratlarındaki, zenginin sıradan insana hiç merhamet duymadığını gösteren korku dolu

şaşkın ifadeye olan öfkelerini dile getirdiler – tam anlamıyla bir provokasyon – ilçenin fakir halkının gözünün içine baka baka yapılan bir provokasyon. Bissam'ın çevresinde söylentiler dolaşıyordu – kadın çalıştığı bankadakilere hasta olduğunu söylemiş. Fotoğrafı Dünya Basın Fotoğrafları Ödülünü kazanınca, müdürü kendisinden olayın aslını basına anlatmasını istedi.

Sıcak bir Şubat günü öğleden sonra Beyrut'ta, *“biz de Dahiye'nin bir banliyösündeniz”* dedi Bissam. İsrail'in yaptığı bombardıman başlayınca, 22 yaşındaki

erkek kardeşi Jad, 26 yaşındaki kız kardeşi Tamara ve diğerleri Sfeir ilçesinden kaçmışlardı. Güvenli bir ilçe olan Hamra'da bir otelde kaldılar ve o zaman büyük ihtimalle bütün Lübnanlıların yaptığını yaptılar: beklediler. Resimde görülen öteki iki kızın kardeşleri Noor Nasser ve Liliane Nacouzi otele geldi. Her ikisi de Plaza otelinin elemanlarıydı ve savaş sırasında boş bir odada kaldılar.

15 Ağustos günü, ateşkesin ilan edildiği gün, Jad bir arkadaşından portakal rengi Mini Cooper'ı ödünç aldı. Haftalardır evlerinin hala sağlam olup olmadığına dair tek bir haber alamamışlardı. Ateşkes ilan edilince, gidip bakmaya karar verdiler. Arabayı Jad kullanıyordu. Tamara yolcu koltuğundaydı. Bissam da arka koltukta iki arkadaşının arasına sıkışmıştı ve arkadaşı cep telefonunun fotoğraf makinesini hazırlamıştı.



“Aracın üstünü açıp açmamayı kısa bir süre tartıştık ama hava çok sıcaktı ve bu küçük arabada beş kişiydik, onun için de üstünü açtık.”

Bissam bu yolculuklarının ilk bakışta klasik bir *“savaş turizmi”* örneği gibi görünebileceğini kabul etti. *“Ama suratlarımıza baktılar, ki suratlarımızdan bizim ne kadar korkmuş ve dehşete düşmüş olduğumuzu, şok içinde olduğumuzu gördüler”* diyordu. *“Biz eğlenmiyorduk.”* Kendisinin ve diğer Lübnanlı genç kadınların fazla provoke edici bir şekilde giyinmiş olduklarıyla suçlamaya ilgili olarsa bir an şaşkın bir ifadeyle gülümsedi ve, *“Burası Lübnan. Biz hep böyle giyiniriz”* dedi. Kendisinin muhafazakar komşularıyla hiçbir zaman bir problemi olmamıştı.

Fotoğrafçı Spencer Platt gözünün ucuyla üstü açılır turuncu arabayı gördüğünde saat öğleden sonra bire geliyordu ve gençler evlerine gidiyorlardı. ABD televizyon kanalı CNN’e konuştuğunda, *“Fotoğraf makinesini kaptım ve 4 veya 5 poz çektim”* dedi. Bunların çoğu çıkmadı çünkü insanlar makinenin önünden geçmişlerdi. *“Ödülü kazanan fotoğraf kullanılabilir tek fotoğrafı”*. Bu beş gençle hiç konuşmadı. Gençlerin, fotoğrafından dolayı böyle bir tartışmanın içine çekilmiş olmalarından dolayı duyduğu üzüntüyü ifade etti. *“Fotoğrafımla politik bir yorumda bulunmak gibi bir niyetim kesinlikle yoktu.”*

Bissam’ın fotoğrafın başarısından memnun olmaya başlayabilmesi kendi hikayesinin birçok Lübnan gazetesinde yayınlanmasından sonra mümkün oldu. Gazetecilere kendi apartmanının da aldığı darbelerden dolayı kötü şekilde yıkılmış olduğunu, pencerelerin

kırılmış, eşyaların parçalanmış olduğunu anlattı. Bunun sonrasında çalıştığı bankadaki müşterileri ona suçlayan gözlerle bakmayı bıraktılar. Aksine, Bissam’a gazete-den kestikleri fotoğraflarını getirdiler. Bissam, *“masam bu fotoğraflarla dolu”* dedi. Gazeteci arkadaşları ileri-ki haftalarda bir çok medya etkinliği olacağını tahmin ediyorlardı. *“Ama umarım yaza kadar bütün bunlar biter”* dedi. Bissam o zaman fazla şatafatı olmayan bir şekilde evlenmek istiyordu.

Kaynak: <http://www.spiegel.de/kultur/gesellschaft/0,1518,465407,00.html>,
<http://www.spiegel.de/fotostrecke/fotostrecke19235.html>

Bir röportaj sırasında Spencer Platt aşağıdakileri söyledi:

“Herkes fotoğrafı farklı farklı yorumluyor. Lübnan kadar, genel olarak fotoğraf sanatı/işi ve gayesi hakkında da harika bir tartışmanın başlamasına neden oldu. ... Bununla birlikte, ilk resim altıları gördüğüm zaman ben de şaşırılmışım, “savaş turistleri Lübnan’da”. Bunun talihsiz bir durum olduğunu düşündüm çünkü fotoğraf kendi hikayesini anlatabiliyordu zaten. Fotoğrafi çektiğim zaman bu insanlarla ilgili hiçbir şey bilmiyordum. Ben onların Şii olduklarını düşündüm çünkü o bölgede yaşayan çok Şii vardı. Onlarla konuşmadım. Tek bildiğim orada olmalarının nedeninin benimkiyle aynı olduğuydu; izlemek. Her ne kadar orada otursalar da biz ne yapıyorduksak onlar da onu yapıyorlardı ama bunu çok daha şık bir şekilde yapıyorlardı.”

Kaynak: <http://www.stern.de/fotografie/interview-spencer-platt-mein-foto-ist-zu-perfekt-588021.html>



Yazarlar

Tom Kehrbaum

1971 doğumludur. IG Metall'in İşçi Sendikası Eğitim Çalışmaları Departmanında İcra Kurulunda çalışmaktadır. Motor tamircisi olarak aldığı eğitimi tamamladıktan sonra endüstride çalışmış ve şirket ve işçi sendikası çıkar temsilcisi olarak görev yapmıştır. Frankfurt am Main'de bulunan European Academy of Labour'da Emek ve Toplum Hukuku ve Technical University of Darmstadt'da mesleki pedagoji ve felsefe eğitimi almıştır. 2012 yılında Weimar'da bulunan Kolleg Friedrich Nietzsche misafir araştırma görevlisi olarak bulunmuştur. Bir eğitim araştırmacısı olarak başka çalışmalara ilave olarak yeniliklerle ilgili toplumsal süreçler üzerine araştırma yapmıştır. Kendisinin uzman olduğu diğer sahalarda kişilerarası etik ve eleştirel-özgürlükçü pedagojik teoridir.

Clemens Körte

1970 doğumludur. Proje geliştiricisi ve örgütsel danışmandır ve Berufsbildungswerk (Sürekli Mesleki Eğitim Merkezi) Competence Center EUROPE'un güney doğu ofisi müdürüdür. İrlanda'da işçi sendikaları hareketi öncesi tarihi üzerine doktorasını tamamladıktan sonra kar amacı gütmeyen örgütler, işçi sendikaları ve dernekleri için gelişme işbirliği, ileri mesleki eğitim ve staj ve emek piyasası politikaları sahalarda yenilikçi projelerin geliştirilmesi üzerine çalışmıştır.

Oskar Negt

1934 doğumludur. Almanya'nın en önemli toplum araştırmacılarından. Max Horkheimer ve Theodor W. Adorno ile birlikte çalışmış ve 1970 ile 2002 yılları arasında Hanover'de sosyoloji profesörlüğü yapmıştır. Oskar Negt politik bağlılığından dolayı 2011 August Bebel ödülüne layık görülmüştür. Almanya'daki işçi sendikaları eğitimi teori ve uygulamasına çok büyük etkisi olmuştur. Son yayınları ile Avrupa'daki politik ve demokratik tartışmaları büyük oranda canlandırmıştır.

Adam Ostolski

1978 doğumludur. Sosyologtur ve 2002 yılında kurulmuş olan "Politique Critique" adlı solcu bir derginin üyesidir ki bu dergi aynı zamanda politik bir harekettir. Adam Ostolski'nin araştırma

çalışmaları kolektif hafıza, politik tartışma ve Polonyalı-Yahudi ilişkileri üzerinedir. Adam Ostolski ayrıca Polonya Yeşiller Partisi'nde faaldir.

Martin Roggenkamp

1970 doğumludur. Uluslararası işçi sendikaları çalışmaları, Avrupa çalışma konseyi ve yerel toplumsal politikalar konularında uzmanlaşan bir proje idaresidir. Avrupa projeleri konusunda çalışan serbest danışman olmadan önce Bremen Üniversitesi Toplumsal Politika Merkezinde araştırmacı olarak çalışmıştır. "Avrupa proje idaresi" ve "Avrupa çalışma konseyleri" konularında çeşitli yayınları ve siyasi partiler ve emek piyasası üzerine araştırmaları vardır ve şu anda Berufsbildungswerk (Ömür boyu Mesleki Eğitim Merkezi) Competence Center EUROPE'da çalışmaktadır.

Fernando Benavente Tendillo

1960 doğumludur. Valensiya'da bulunan IFES (UGT) işçi sendikası eğitim enstitüsünde bölge müdürü olarak çalışmaktadır. 20 yıldır mesleki eğitim ve entegrasyonu teşvik eden Avrupa projeleri üzerinde çalışmaktadır. 2002 yılından beri EURORESO adlı Avrupa ağının başkanlığını yapmaktadır.

Christine Zeuner

1959 doğumludur. Helmut Schmidt Üniversitesi/Hamburg Alman Ordusu Üniversitesi'nde yetişkin eğitime odaklanan eğitim bilimleri profesörüdür. Tübingen Üniversitesi'nde Amerika Bilimleri, İngiliz Tarih, Kültür ve Edebiyatı, Sosyoloji ve İleri Eğitim ve Öğretim üzerine eğitim almıştır. Doktorasını ABD ve Almanya'da çalışanların eğitim öğretimi üzerine Bremen Üniversitesi'nde yapmıştır. Doktora sonrası tezini Hamburg'ta yetişkin eğitiminin bölgesel gelişimini inceleyerek Hamburg Üniversitesi'nde yapmıştır. Çalışmaları uluslararası karşılaştırmalı yetişkin eğitimi, tarihi yetişkin eğitimi, politik yetişkin eğitimi, politik yetişkin eğitimi, işçi sendikalarının eğitim çalışmaları, ileri eğitim ve öğretimde danışmanlık ve öneriler, hedef grup araştırmaları ve yetişkin eğitiminin teorik temelleri konularına odaklanmaktadır.



Kuruluş açıklaması

bfw	<p>bfw – Unternehmen für Bildung – Almanya’da mesleki eğitim sahasında hizmet veren önde gelen hizmet sunucularından biridir. Mesleki ileri eğitim ve öğretim alanında tanınan bir şirket olan kurum, yaklaşık 60 yıldır yaptığı çalışmalarla bir yandan gelecek için uygulanabilir iş olanakları yaratılmasını sağlarken bir yandan da eğitim, danışma ve yerleştirme yoluyla vasıflı işçi ihtiyaçlarını karşılamıştır.</p> <p>Şirketin Avrupa departmanı (Competence Center EUROPA) Avrupa Birliği ülkelerindeki eğitim kurumlarıyla birlikte yenilikçi yaklaşımlar geliştirilmesi amacıyla kurulmuştur.</p>
Birleşik Metal	<p>BİRLEŞİK METAL İŞ 1947 yılında kurulmuş olup, Türk metal işçilerinin, herhangi bir dine mensup olmayan, bağımsız bir işçi sendikasıdır. 1967 yılında kurulan ve İlerici Demokratik bir çatı olan DİSK’in kurucu sendikalarından biridir.</p>
Cartel ALFA	<p>National Trade Union Confederation “Cartel ALFA” Romanyalı çalışanları gerçek ve özgün bir şekilde temsil etmek amacıyla 1990 yılında kurulmuş bir bağımsız işçi sendikasıdır. NTUC “Cartel ALFA” görüşlerini özgürce dile getirebilen ve çalışanların çıkarlarını savunabilen tecrübeli militanları eğiterek Romanya’daki işçi sendikası hareketinin dönüşümünde kararlı bir rol oynamıştır.</p>
ETUI	<p>European Trade Union Institute, European Trade Union Confederation (ETUC) adlı işçi sendikası konfederasyonunun bağımsız araştırma ve eğitim merkezidir. ETUC Avrupalı işçi sendikalarını tek bir çatı altında toplayan bir çatı kuruluşudur. ETUI özellikle üniversiteler ve akademik ağlar ve uzman ağlarıyla olan bağları vasıtasıyla edindiği uzmanlıklarını Avrupa çapında çalışanların hizmetine sunar ve Avrupa Birliği’nin toplumsal boyutunun kuvvetlendirilmesine çalışır.</p>
IDEAS	<p>IDEAS Institute 2001 yılında SIPTU tarafından kurulmuş bağımsız bir vakıf ve kar amacı gütmeyen bir şirkettir ve ekonominin kamu, özel ve gönüllü sektörlerinde çalışanlara ve onların örgütlerine sözü edilen hizmetleri sunmaktadır.</p>
IFES	<p>IFES (Instituto de Formación y Estudios Sociales – Eğitim ve Toplumsal Araştırma Enstitüsü) İspanyol İşçi Sendikası UGT tarafından Ömür Boyu Eğitim için oluşturulmuş teknik vasıtayı temsil eden ve kar amacı gütmeyen bir vakıftır. IFES 1986 yılında kurulmuştur.</p>
IG Metall	<p>Yaklaşık 2.3 milyon üyesiyle, IG Metall Almanya’daki en büyük sendika ve dünyadaki en büyük işçi temsil kuruluşudur. IG Metall metal işçiliği, elektronik, çelik, tekstil ve giyim, tahta ve plastikler ve bilgi ve iletişim teknolojileri sektörlerinde çalışanları temsil eder.</p>
Litmetal	<p>Lithuanian Unification of Metalworkers’ Trade Unions (LITMETAL) – bağımsız bir meslek derneğidir ve mühendislik endüstrisinde burada belirtilen alanlarda çalışan işçileri bir araya getirmektedir – metal ürünleri, makine, bisiklet, elektroteknoloji ve elektronik sanayi, araç sektörü ve diğer endüstri sahalarındaki şirketler.</p>
ÖGB	<p>Austrian Trade Union Federation 1945 yılında kurulmuş, çalışanların çıkarlarını temsil eden, tarafsız bir kuruluştur. Bir işçi sendikası çatı örgütüdür. Bir dernek statüsünde kurulmuş olup dahili olarak yedi alt sendikadan oluşur.</p>
ZNP	<p>ZNP Polonya’daki en eski öğretmen sendikasıdır (1905 yılında kurulmuştur). ZNP birleşik, gönüllü, bağımsız ve kendi kendini yöneten bir işçi sendikasıdır. İlkokul, alt, orta ve yüksek seviye ortaokul, üniversite ve araştırma sahalarından öğretmenler ve eğitim personelinden oluşur.</p>



Yayınlar

- Adorno, Theodor W. (2001): *Minima Moralia – Reflexionen aus dem beschädigten Leben*, Suhrkamp, Frankfurt/Main.
- Agamben, Giorgio (2012): *Einleitende Bemerkungen zum Begriff der Demokratie*, in: *Demokratie – Eine Debatte*, Suhrkamp, Berlin.
- Aristoteles (2006): *Nikomachische Ethik*, Rowohlt, Hamburg.
- Arthur, James; Davies, Ian; Wrenn, Andrew; Haydn, Terry; Kerr, David (2001): *Citizenship through Secondary History. Citizenship Education in Secondary Schools*, Routledge Falmer, London.
- Braudel, Fernand (1986): *Die Dynamik des Kapitalismus*, Klett-Cotta, Stuttgart.
- Bridgford, Jeff; Stirling, John (2007): *Trade union education in Europe – Some latest developments*, in: *International Labour Office (ILO) (ed.) (2007): Strengthening the trade unions: The key role of labour education*, *Labour Education 2007/1–2*, No. 146–147, s. 65–70.
- Brodie, Janine (2002): *Three Stories Canadian Citizenship*, in: *Adomski, Robert; Chunn, Dorothy E.; Menzies, Robert (Hrsg.): Contesting Canadian Citizenship. Historical Readings*, Broadview Press, Peterborough, Ont., pp. 43–66.
- Cairola, Enrico (2007): *Globalization and labour education*, in: *International Labour Office (ILO) (ed.) (2007): Strengthening the trade unions: The key role of labour education*, *Labour Education 2007/1–2*, No. 146–147, pp. 1–10.
- Comenius, Johann Amos (1991): *Pampaedia. Allerziehung*, in deutscher Übersetzung hrsg. von Klaus Schaller, Sankt Augustin.
- Comenius, Johann Amos (1992): *Labyrinth der Welt und Paradies des Herzens*, A + O Verlag.
- Deppe, Frank (2005): *Habermas Manifesto for a European Renaissance. A Critique*, in: *Socialist Register*.
- Dewey, John (1916): *Democracy and Education*, New York; in Deutsch: *Demokratie und Erziehung*, Braunschweig, 1964.
- Euler, Peter (2011): *Konsequenzen für das Verhältnis von Bildung und Politik aus der Kritik postmoderner Post-Politik*, in: *Reichenbach, Roland; Ricken, Norbert; Koller, Hans-Christoph (Hrsg.): Erkenntnispolitik und die Konstruktion pädagogischer Wirklichkeit*. Schriftenreihe der Kommission für Bildungs- und Erziehungsphilosophie der DGfE, Paderborn, pp. 43–60.
- Europäische Kommission (2008): *Eine erneuerte Sozialagenda: Chancen, Zugangsmöglichkeiten und Solidarität im Europa des 21. Jahrhunderts*, KOM (2008) 412 endgültig.
- Europäische Kommission (2010): *EUROPA 2020. Eine Strategie für intelligentes, nachhaltiges und integratives Wachstum*, KOM(2010) 2020 endgültig.
- Gamm, Hans-Jochen (1968): *Aggression und Friedensfähigkeit in Deutschland*, List, München.
- Gamm, Hans-Jochen (1979): *Über die Differenz subjektiver und objektiver Geschichte. Zur Arbeitsweise materialistischer Pädagogik*, in: *Röhrs, H. (Hrsg.): Die Erziehungswissenschaft und die Pluralität ihrer Konzepte*, Wiesbaden, pp. 53–64.
- Gamm, Hans-Jochen (1993): *Standhalten im Dasein. Friedrich Nietzsches Botschaft für die Gegenwart*, List, München.
- Gamm, Hans-Jochen (2001): *Deutsche Identität in Europa*, Waxmann, Münster.
- Gamm, Hans-Jochen (2008): *Lernen mit Comenius. Rückrufe aus den geschichtlichen Anfängen europäischer Pädagogik*, Peter Lang, Frankfurt/Main.
- Habermas, Jürgen (2004): *Der gespaltene Westen*, Suhrkamp, Frankfurt/Main.
- Habermas, Jürgen (2011): *Zur Verfassung Europas. Ein Essay*, Suhrkamp, Berlin.
- Hébert, Yvonne M. (2003): *Citizenship in Transformation in Canada*, University of Toronto Press, Toronto.
- Hébert, Yvonne M.; Sears, Alan (2004): *Citizenship Education*. Canadian Educational Association, <http://www.cea-ace.ca/sites/cea-ace.ca/files/cea-2004-citizenship-education.pdf> (Abruf: 16.12.2012).
- Heller, Agnes (1981): *Das Alltagsleben. Versuch einer Erklärung der individuellen Reproduktion*, Suhrkamp, Frankfurt/Main.



- Ipsos (2012): Die Deutschen definieren Wohlstand neu. Ipsos und Zukunftsforscher Opa-schowski entwickeln den Nationalen Wohlstands-Index für Deutschland NAWI-D, http://knowledge-center.ipsos.de/downloads/KnowledgeCenter/67F6B1C4-CC4A-4636-A948-1860CB7A00B1/NAWI-D_Presseinformation.pdf (16.12.2012).
- International Labour Office (ILO) (ed.) (2007): The role of trade unions in workers' education: The key to trade union capacity building, Geneva, http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---actrav/documents/meetingdocument/wcms_112434.pdf (15.08.2011).
- Kehrbaum, Tom (2009): Innovation als sozialer Prozess. Die Grounded Theory als Methodologie und Praxis der Innovationsforschung, VS Verlag Research, Wiesbaden.
- Kehrbaum, Tom (2010): Entwicklung transnationaler Kompetenzen in Europäischen Betriebsräten – Theoretische, politische und inhaltliche Grundlagen, in: Grundlagen transnationaler Solidarität: Bildung für Europäische Betriebsräte – Bedarfe, Ziele und Methoden, Ergebnisse des Projekts TRANS-QUALI EWC, Hrsg.: IG Metall Vorstand, FB Gewerkschaftliche Bildungsarbeit.
- Kehrbaum, Tom (2012): Innovationen durch transnationale Bildung – Die Entwicklung transnationaler Bildungskonzepte zur Förderung technologischer und sozialer Innovationen, in: Eichler, Bertin; Obermayr, Ulrike; Kehrbaum, Tom (Hrsg.) (2012): Innovation in transnationale Prozesse – Bildung und Partizipation in multinationalen Unternehmen, IG Metall Vorstand, FB Gewerkschaftliche Bildungsarbeit.
- Kehrbaum, Tom; Memmler, Undine; Neiß, Alexander; Rößer, Holger; Roggenkamp, Martin; Varga, Marika; Zitzelsberger Olga (2010): Grundlagen transnationaler Solidarität: Bildung für Europäische Betriebsräte – Bedarf, Ziele und Methoden, Frankfurt/Main.
- Laass, Henner; Rösen Jörn (2009): Interkultureller Humanismus, Wochenschau Verlag, Schwalbach/Taunus.
- Mak, Geert (2012): Was, wenn Europa scheitert, München.
- Maloy Anderson, Frank (Hrsg.) (1904): The Constitutions and Other Select Documents Illustrative of the History of France 1789–1901, H. W. Wilson, Minneapolis, S. 170–74. Reprinted in: Censer, Jack R.; Hunt, Lynn (Hrsg.) (2001): Liberty, Equality, Fraternity: Exploring the French Revolution, American Social History Productions, <http://www.columbia.edu/~iw6/docs/dec1793.html> (16.12.2012).
- Marten, Rainer (1988): Der menschliche Mensch – Abschied vom utopischen Denken, Schöningh, Paderborn.
- Milbrath, Lester (1965): Political participation; how and why do people get involved in politics?, Chicago.
- Negt, Oskar (1998): Lernen in einer Welt gesellschaftlicher Umbrüche, in: Dieckmann, Heinrich; Schachtsiek, Bernd (Hrsg.): Lernkonzepte im Wandel – Die Zukunft der Bildung, Klett-Cotta, Stuttgart, pp. 21–44.
- Negt, Oskar (2011): Der politische Mensch – Demokratie als Lebensform, Steidl, Göttingen.
- Negt, Oskar (2012): Gesellschaftsentwurf Europa. Plädoyer für ein gerechtes Gemeinwesen, Göttingen.
- Nussbaum, Martha C. (2012): Nicht für den Profit! – Warum Demokratie Bildung braucht, Tibia Press, Überlingen.
- Olssen, Mark (2003): Education Policy: Globalization, Citizenship and Democracy, Paul Chapman, London.
- Pape, Helmut (2007): Vortrag: Wovon war eigentlich die Rede? Missverstehen als Scheitern von Identitätsunterstellungen.
- Pape, Helmut (2009): Deweys Situation, gescheitertes Handeln, gelingendes Erkennen und das gute Leben, in: Allgemeine Zeitschrift für Philosophie, Heft 3/2009, Schwerpunktheft John Dewey, Hrsg. von Michael Hampe.
- Peirce, Charles Sanders (2000), Hrsg. von Kloesel, Christian J. W.; Pape, Helmut: Semiotische Schriften, Band 3, Suhrkamp, Frankfurt/Main.
- Pries, Ludger (2008): Die Transnationalisierung der sozialen Welt, Suhrkamp, Frankfurt/Main.



- Rat der Europäischen Union (2009): Schlussfolgerungen des Rates vom 12. Mai 2009 zu einem strategischen Rahmen für die europäische Zusammenarbeit auf dem Gebiet der allgemeinen und beruflichen Bildung („ET 2020“), 2009/C 119/02.
- Reichenbach, Roland (2004): Demokratisches Verhalten – Politisches Handeln. Bemerkungen zur Politischen Bildung, *Kursiv – Journal für Politische Bildung* (1), pp. 14–19.
- Reichenbach, Roland (2007): Demokratische Erziehung oder Politische Bildung?, in: Rolf, B.; Draken, K.; Münnix, G. (Hrsg.): *Orientierung durch Philosophieren*, Lit Verlag, Münster, pp. 63–77.
- Reichenbach, Roland (2010): Die Macht des Volkes „lernen und leben“ ...? Zur Kritik persuasiver Metaphoriken im pädagogischen Demokratiediskurs, in: Aufenanger, S.; Hamburger, F.; Ludwig, F.; Tippelt, R. (Hrsg.): *Bildung in der Demokratie. Beiträge zum 22. Kongress der Deutschen Gesellschaft für Erziehungswissenschaft. Schriftenreihe der Deutschen Gesellschaft für Erziehungswissenschaft (DGfE)*, Opladen & Farmington Hills, Barbara Budrich, pp. 145–168.
- Sears, Alan (1996): Something Different for Everyone: Conceptions of Citizenship and Citizenship Education, *Canadian and International Education* 25, 2, pp. 1–16.
- Sennett, Richard (2012): *Zusammenarbeit – Was unsere Gesellschaft zusammenhält*, Hanser, Berlin.
- Sparn, Walter (1992): Johann Amos Comenius und das moderne Europa, in: Lášek, Jan; Kotowski, Norbert (Hrsg.): *Comenius und die Genese des modernen Europa*, Internationales Comenius-Kolloquium 1991 in Prag, Flacius Verlag, Fürth.
- Spencer, Bruce (2007): The present and future challenges of labour education in the global economy, in: International Labour Office (ILO) (ed.) (2007): *Strengthening the trade unions: The key role of labour education*, *Labour Education* 2007/1–2, No. 146–147, pp. 11–17.
- Todorov, Tzvetan (1998): *Abenteuer des Zusammenlebens. Versuch einer allgemeinen Anthropologie*, Frankfurt/Main.
- Todorov, Tzvetan (2003): *Die verhinderte Weltmacht. Reflexionen eines Europäers*, Goldmann, München.
- Todorov, Tzvetan (2010): *Die Angst vor den Barbaren. Kulturelle Vielfalt versus Kampf der Kulturen*, Hamburger Edition, Hamburg.
- Torres, Carlos Alberto (1998): *Democracy, Education and Multiculturalism: Dilemmas of Citizenship in a Global World*, Rowman & Littlefield Publ., Lanham.
- Tully, James (2009): *Politische Philosophie als kritische Praxis*, Campus, Frankfurt/Main.
- Turner, Bryan; Ridden, Jennifer (2001): Balancing Universalism and Diversity on Cultural Citizenship, *Civil Society and Adult Education*, in: Bron, Agnieszka; Schemmann, Michael (Hrsg.): *Civil Society, Citizenship and Learning*, *Bochum Studies in International Adult Education Vol. 2.*, Lit, Münster, pp. 29–59.
- Veldhuis, Ruud; Ostermann, Anja (1997): *Final Report on Germany, Austria, Liechtenstein. The Contribution of Community Action Programmes in the Fields of Education, Training and Youth to the Development of Citizenship with a European Dimension*, Amsterdam.
- Westheimer, Joel; Kahne, Joseph (2004): What Kind of Citizen? The Politics of Education for Democracy, *American Educational Research Journal* 41, 2, pp. 237–269.
- Widmaier, Benedikt; Nonnenmacher, Frank (Hrsg.) (2011): *Active Citizenship Education. Internationale Anstöße für die Politische Bildung*, Wochenschau Verlag, Schwalbach/Ts.
- Wimmer, Franz Martin (2004): *Interkulturelle Philosophie*, Facultas, Wien.
- Wittgenstein, Ludwig (2003): *Philosophische Untersuchungen*, Suhrkamp, Frankfurt/Main.
- Zeuner, Christine (2006): *Knowledge helps: Political Participation through Societal Competences, Citizenship education*, Conference Report Oxford. http://www.citized.info/pdf/ejournal/conf_2006/014.pdf (16.12.2012).



Internet

http://ec.europa.eu/education/focus/focus479_de.htm (10.12.2012)

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/framework_de.htm (10.12.2012)

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=de&catId=950> (10.12.2012)

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=de&pcode=teilmo21&plugin=1> (10.12.2012)

http://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_de.htm (10.12.2012)

http://www.jugendpolitikineuropa.de/downloads/4-20-2029/Demokratiebildung_Empfehlung%2012-2002.pdf (10.12.2012)

<http://www.newton-project.eu>

<http://www.quali2move.eu>

http://www.unternehmergeist-macht-schule.de/sid_106FCDF5602DE32A5E0ACF75418E94C8/DE/Startseite/home_node.html (10.12.2012)

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/Rec%282010%297&Language=lanEnglish&Ver=original&Site> (10.12.2012)

http://www.veblen-institute.org/IMG/pdf/a_plea_for_a_european_monetary_federalism.pdf



IG Metall Vorstand

Funktionsbereich Gewerkschaftliche Bildungsarbeit

Wilhelm-Leuschner-Straße 79

60329 Frankfurt am Main

Tel.: ++49 69 6693 2510

Fax: ++49 69 6693 2467

E-Mail: tom.kehrbaum@igmetall.de

www.igmetall.de

www.bildung-international.de